

דברי הכנסת

הישיבה השמונים של הכנסת הארבע-עשרה

יום רביעי, י"ט באדר א' התשנ"ז (26 בפברואר 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה

רפובליקנים מארצות-הברית יסייעו לש"ס להילחם בהפלות בצה"ל

לימודי חובה באנגלית באוניברסיטאות

קיצוץ במספר ילדי החינוך המיוחד הזכאים להסעות בליווי מבוגר

התנהגות שוטרים בהפגנות ברחוב בר-אילן

אסירים פלשתינים

שישה אסירים עירקים ואזרח סורי במעצר מינהלי

הפסקת עבודת בנייה יהודית בחברון

שאלות ותשובות

שידורים פוגעים ב"גלי צה"ל"

ביקורים אצל אסירים ביטחוניים

יחס לחברים דתיים בארגון נכי צה"ל וב"בית הלוחם"

ביקורה של תושבת לוד בעזה

התנכלות של כלואים למדריכיהם

דוח "בצלם" על יחס לנשים בחברון

נוהלי ביקורים אצל אסירים פלשתינים

הטפה לחזרה בתשובה במסגרת צבאית

קריאת רבנים לחיילים לסרב פקודה לפנות יישובים

גיוס מורים לשירות מילואים במהלך שנת הלימודים

שירות גברים כאחים מוסמכים בצה"ל

טלפונים סלולריים בשימוש קציני צה"ל

חשבון הטלפון של צה"ל בשנת 1996

תשאול חיילים על-ידי כתב צבאי

משך השירות הסדיר בצה"ל

מסעדות הפועלות מטעם ארגון נכי צה"ל

היחידה לקליטת חיילים משוחררים

הצעה לסדר

שאלות ותשובות

המלצה לפטר עובדת

הפסקת אספקת ארוחות לתלמידים

אי-קבלת סטודנטית דתית לעבודה במוקד "בזק"

מדיניות ההפרטה של הממשלה והגנה על זכויות עובדים

מחוסרי בית בבני-ברק

רשימות עבודה בישראל לפועלים מאזורי הרשות הפלשתינית

עבודת ילדים

גנבת כלי רכב ישראליים

ועדת בדיקה בעניינו של מפקד כלא "מעשיהו"
שהיית משפחתו של נועם פדרמן במתקן הכליאה
עלייה בשיעור הפשיעה בישראל
מעורבות משאיות בתאונות דרכים
סגירת תיק חקירה נגד מיסיונרים
מעצר אברך בחשד של השתייכות ל"משמרת הצניעות"
מכת גנבות בשכונת רמת-שלמה בירושלים
סגירת תיק חקירה בעניין שימוש במידע חסוי
חקירת תלונה על דיבה והסתה
איומים על נשים ערביות
חקירת תלונות של תושבים בשכונת רמות בירושלים
ממדי הפשיעה בחדרה
איום בנשק על-ידי שוטר משמר הגבול
בדיקת טענה בדבר התבטאויות מעליבות של חוקרי יאח"ה
הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – זכות עיון במסמכים), התשנ"ז–1996
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין) (הוראת שעה)
(תיקון – קביעות הדין), התשנ"ז–1996
(הצעת חבר הכנסת ש' יהלום)
הצעת חוק השתלמות נהגים מקצועיים, התשנ"ז–1996
(הצעת חבר הכנסת א' גולדשמידט)
הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – זכאות ועדכון), התשנ"ז–1996
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה הציבורית, התשנ"ו–1996
(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)
הצעת חוק דמי קיום ונסיעות בתחבורה הציבורית לבנות שירות לאומי, התשנ"ז–1996
(הצעת חבר הכנסת ש' בן-צור)
הצעת חוק למניעת הגירה שלילית מירושלים, התשנ"ז–1996
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון מס' 2), התשנ"ז–1996
(הצעת חבר הכנסת ש' שמחון)
הצעת חוק למניעת הגירה שלילית מתל-אביב-יפו, פתח-תקווה,
ראש-פינה ויסוד-המעלה, התשנ"ז–1996
(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)
הצעות לסדר-היום
גביית ביטוח חיים מחילי צה"ל
הצעה לסדר-היום

הכוונה להעניק חנינה כללית בשנת ה-50 למדינה

הצעה לסדר-היום השלמת חקיקת החוקה לקראת מלאות 50 שנה לייסוד מדינת ישראל

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעה לסדר-היום אתר הפסולת חירייה כמוקד לפגיעות ציפורים במטוסים ולאסון אווירי

הצעה לסדר-היום נטל הגירעון בבית-החולים האוניברסיטאי "הדסה" בהר-הצופים

הצעה לסדר-היום הכוונה להקים פארק באזור קברו של הבבא סאלי זיע"א בנתיבות

הצעות לסדר-היום הליכי מינויו של היועץ המשפטי לשעבר, עורך-הדין בר-און, וההדלפות מהחקירה

הצעה לסדר-היום

היעלמותם של אנשים

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' בן-צור:

בוקר טוב לכולם, אני פותח את ישיבת הכנסת, היום יום רביעי, י"ט באדר א' התשנ"ז, 26 בפברואר 1997.

אנחנו פותחים את הישיבה בשאלות בעל-פה. שר העבודה והרווחה ישיב על שאלת בעל-פה מס' 88, של חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בנושא: רפובליקנים מארצות-הברית יסייעו לש"ס להילחם בהפלות בצה"ל.

שבח וייס (העבודה):

אני מבקש להירשם לשאלה נוספת.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה, חבר הכנסת גולדשמידט.

רפובליקנים מארצות-הברית יסייעו לש"ס להילחם בהפלות בצה"ל

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, בעקבות הידיעה על קבוצת חברי הקונגרס האמריקני המתנגדים להפלות, קתולים אדוקים, קבוצה שהגיעה לארץ ונפגשה עם הרב עובדיה יוסף, רצוני לשאול:

1. האם זה ראוי ותקין שהשר מקיים מגע עם נציגי הקונגרס האמריקני, כשכתוצאה מכך עלול להיפגע סיוע החוץ?

2. האם קיבל השר את אישור ראש הממשלה לנסיעה לארצות-הברית לצורך עניין זה?

אני מוכרח להתנצל ולומר – וזה עניין פרוצדורלי – שהמסגרת המאוד-מוזרה של מספר המלים בשאילתא יוצרת לפעמים מצב, שבו מעצם הצגת השאילתא קשה להבין את הדברים; וזה אחד המקרים – אני מודה ומתוודה. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

אבל יש סוד הצמצום.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כן, אבל אתה מכיר גם את הבדיחה של המברק, כשמישהו הלך והוריד מלה ועוד מלה ועוד מלה ומה שיצא בסוף – – –

היו"ר ש' בן-צור:

אני מכיר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אבל זה מחוץ לפרוטוקול.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך, חבר הכנסת אלי גולדשמידט. כבוד השר ישיב, ואחר כך אני אאפשר לחברי הכנסת שבח וייס ומשה גפני לשאול.

אלי גולדשמידט (העבודה):

יש לי שאלה נוספת.

היו"ר ש' בן-צור:

זה מגיע לך באופן אוטומטי.

בבקשה, אדוני השר.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת – 1. אין זה רק ראוי, אלא אני רואה זאת גם כחובתי הציבורית להיפגש עם חברי קונגרס המבקשים להיפגש עמי כשר בממשלת ישראל. מדובר בקבוצה של חברי קונגרס, אוהדים חמים של ישראל זה שנים רבות.

2. לצורך נסיעה לחוץ-לארץ של שר, אין שר צריך לקבל את אישור ראש הממשלה, אלא את אישור הממשלה כולה, ואת האישור אקבל לפני נסיעתי חוץ-לארץ, כמקובל.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני השר, דרך השאלה הנוספת אבהיר את הדברים יותר.

היו"ר ש' בן-צור:

אבל בקצרה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בהחלט, על-פי סוד הצמצום.

מדובר בשיתוף פעולה בין תנועה פוליטית ישראלית, ש"ס, שמתנגדת להפלות, לבין תנועה פוליטית בארצות-הברית – קתולים אדוקים שמיוצגים בקונגרס האמריקני, שגם הם מתנגדים להפלות. לפי הפרסומים, הם מאוד מעוניינים שיהיה בארץ מצב שתופסקנה הפלות של חיילות בצה"ל, ותנועת ש"ס, שאתה מייצג אותה, יש לה בעניין הזה תפיסת עולם, שאני יכול לכבד אותה, גם אם אני מתנגד לה.

אדוני השר, ראוי שתיפגש עם קבוצה של חברי קונגרס – על זה אין ויכוח, וזה מה שענית; אבל אני חושב שמאוד לא ראוי שהפגישה שלך כשר בממשלת ישראל היא עם חברי קונגרס, שהמטרה שלהם

היא להתערב בחיים הפנימיים במדינת ישראל, ואולי כתוצאה מהפגישה שלך אתם הם יתעודדו ויפעלו להתניה של סיוע החוץ למדינת ישראל בפעולת חקיקה פנימית במדינת ישראל שתמנע הפלות בצה"ל.

אני חושב שזה דבר חמור שאין כמותו; היום מדובר בנושא שאולי משרת את האידיאולוגיה של ש"ס, ומחר מישהו יעשה את זה על מנת לשרת אידיאולוגיה של מישהו אחר, שאתה תתנגד לה. זו דרך פסולה. את המלחמות האידיאולוגיות שלכם תעשו בתוך מדינת ישראל, ואל תחפשו בעלי ברית בקונגרס האמריקני כדי להשיג מטרות אידיאולוגיות שלכם כתנועה פוליטית דרך לחצים כספיים על ממשלת ישראל, תוך פגיעה אפשרית בביטחון מדינת ישראל. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לך. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה, שאלה לשר. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית, ואחריו – חבר הכנסת משה גפני.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי חבר הכנסת אלי גולדשמידט, חבר הכנסת גולדשמידט העלה כאן בעצם עניין פוליטי, ולא כל כך פרוצדורלי. דרך אגב, יש פה סיפור פוליטי מעניין, עם איזה חשש להקרנה אחר כך על עניינים אחרים שבין המדינות.

אני רוצה לומר, שמקובל שמקיימים קשרים עם חברי מפלגות שונות בפרלמנטים בעולם, גם שרים – באינטרנציונל הסוציאליסטי, באינטרנציונל הליברלי, נפגשים בכל מיני הקשרים בפרלמנטים עצמם, במשלחות. לפעמים יש גם זהות אידיאולוגית. זה לא פסול. עם זאת, בגלל עדינות העניין, כפי שהציג אותו חברי חבר הכנסת אלי גולדשמידט דווקא בהבהרה, אני רוצה לעוץ עצה, אם אפשר.

אני בטוח שאתה רוצה לעשות דבר תקין, אין לי ספק בכך. בהקשר הקונקרטי והממוקד הזה אני במקומך הייתי מבקש עצה, או של היועץ המשפטי של משרדך או של מישהו שאתה תבחר אפילו, כדי לבדוק את הצד המשפטי, או קצת מעבר לו; לא מעבר לו, לא עצם הקשרים האידיאולוגיים. את זה כולנו עושים, איש איש עם הידידים שלו בגולה הדוויה ובעולם הרחב.

ברשותך, ידידי היושב-ראש – עוד שניונת. כיוון שיחד עם חברים קודמים עמדנו בעיצוב מוסד השאילתא בעל-פה, אני רוצה לומר שהקיצור הוא כל החוכמה של השאילתא בעל-פה, אחרת היא הופכת להצעה לסדר-היום.

היו"ר ש' בן-צור:

אמת.

שבח וייס (העבודה):

עם זאת, שתי הדקות שיש נועדו בדיוק למה שחבר הכנסת אלי גולדשמידט עשה עכשיו. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לדבר באותו "קיצור" של חבר הכנסת שבח וייס בשאלה הנוספת.

שבח וייס (העבודה):

זה היה הסבר – – –

היו"ר ש' בן-צור:

ההסבר על חשבוני.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, יש שאלה עקרונית בתחום הזה. אם נכונים הדברים, שאתם בסיעת ש"ס מתנגדים להפלות של חיילות צה"ל – מה האלטרנטיבה שאתם מציעים לחיילות הללו? האם בצד העקרוני אתם באמת מתנגדים לכך? מה האלטרנטיבה, שהחיילת תלד וחייה יסתבכו? אני מניח שלפני שחיילת כזאת עושה הפלה הוריה יודעים על כך, מפקדיה יודעים על כך, והיא מביאה בחשבון את כל הנסיבות, וכנראה הנסיבות הן כאלה, שאילו רצתה אותה חיילת להתחתן, היא היתה מתחתנת. אתם מציעים שייוולדו ילדים מחוץ למסגרת הנישואין ויישארו כאן? מה העמדה העקרונית של ש"ס?

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אני חורג מהתקנון ונותן לחבר הכנסת משה גפני רשות לשאול. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

הוא ביקש. בבקשה, חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך. אני חושב שהייתי הראשון שביקש. אבל זה בסדר אם אתה מאפשר לי לשאול עכשיו.

היו"ר ש' בן-צור:

אין הבדל בין ראשון לאחרון.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, שר העבודה והרווחה נשלח לכנסת על-ידי מפלגה פוליטית, כמו כולנו. אולם בהיותו שר העבודה והרווחה הוא מייצג אותך, חבר הכנסת גולדשמידט, והוא מייצג אותי. הוא ממלא את תפקידו בזה שהוא נפגש עם חברי קונגרס, כאשר כשר בממשלת ישראל הוא הולך ללמוד את דעתם, כפי שעושים רבים משרי הממשלה שנפגשים עם חברי קונגרס ומדברים אתם על אלף ואחד נושאים, בלי שום קשר להתערבות שלהם בנעשה במדינת ישראל.

אני רוצה לשאול אותך שאלה, אדוני שר העבודה והרווחה, כשר חשוב בממשלה, ואולי זה בעצם לא נוגע לממשלה אלא לכנסת. משלחות מהכנסת נשלחות לארצות-הברית, הן ממומנות על-ידי התנועות הרפורמיות והקונסרבטיביות בארצות-הברית. חברי התנועות האלה לא עולים לארץ, הם לא נמצאים כאן, והם מתערבים באמצעות שוחד פוליטי, על-ידי זה שהם מממנים את חברי המשלחות שלנו, מממנים את שהייתם שם ומטיפים להם שם למען התנועות הרפורמיות, שחבריהן אינם עולים לארץ. ההתערבות הזאת היא לא התערבות של מחר, היא היתה כבר שלשום ואתמול, ועל כך כולכם שותקים. אדוני השר, אני מבקש לשמוע את תשובתך, אם יש לך כזאת, על השאלה הזאת. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך. תשובת השר, בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

ראשית, מוקדם מדי לנבא את תוצאות הפגישה – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שטרית, אתה שאלת את השר. שמע בבקשה את התשובה שלו.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני רוצה לחזור ולהבהיר, שחובתי לקיים את המפגש הזה. אשר לעצה של ידידי ומכובדי חבר הכנסת שבח וייס, עצה טובה תמיד טוב לשמוע ולבדוק. אבל אני רוצה להבהיר, שאני לא רואה שום פגיעה ושום פסול – – –

שבח וייס (העבודה):

– – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני לא רואה שום פסול בפגישה עם חברי קונגרס. אגב, לרפובליקנים יש רוב בקונגרס, וזו דעתם, והם כבר פעלו בעניין ההפלות במסגרת צבא ארצות-הברית – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

רגע, רגע. שאלת, תן לי לענות לך.

זכותם של חברי הקונגרס להביע את דעתם, גם להעלות בפני תרעומת, אם יש להם כזאת, אם כי זה לא הועלה, וייתכן מאוד שהם יביעו תרעומת על דברים כאלה ואחרים, כמו על תקציבי סיוע חוץ וכו'.

זה דבר לגיטימי, דמוקרטיה פירושה גם לשמוע דברים. אני חבר ממשלה וחבר כנסת, ותפקידי, נוסף על חובתי, לשמוע גם את הדברים הללו כדי להבין מהי השקפת עולמם בנושא הזה.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת מאיר שטרית – אילו הוגשה לי שאילתא על המדיניות של תנועת ש"ס בנושא ההפלות, או אילו הועלה הנושא כהצעה לסדר-היום, הייתי יכול להרחיב ולהשיב כדבעי ולהבהיר את המדיניות. אבל אין זה הזמן המתאים להתייחס לשאלה כל כך עקרונית וחשובה, ויש לי תשובה ארוכה מאוד על השאלה הזאת. אם מישוהו מכם יגיש שאילתא בנדון, או הצעה לסדר-היום, אני אתייחס לזה בהתאם ואבהיר את מדיניות תנועת ש"ס בנושא ההפלות, וגם אסביר מה קורה לחיילת בצה"ל שנכנסה להיריון. התשובות שלי יהיו ברורות מאוד וחותרות, ולא אסתיר דבר מהמדיניות שלי כשר העבודה והרווחה ומדיניות של תנועת ש"ס, שהיא תנועה פוליטית שיש לה מה לומר, והיא אכן תאמר את מה שהיא רוצה בעניין ההפלות.

ועכשיו לשאלה של חבר הכנסת משה גפני. אני מסכים אתך – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

דומני שהשר עונה כשר, ולא בשם מפלגה.

משה גפני (יהדות התורה):

שאלו אותו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

יכולים לשאול אותו, אבל הוא משיב כאן כשר בממשלה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

גם על השאלה שלך אשיב. שאלו אותי כשר, וגם דיברו אתי כמייצג מפלגה. זכותי לומר את דעתי כשר, ולומר מה אני חושב כשר. וכשר מטעם תנועת ש"ס זכותי לומר מה השקפת עולמה של תנועת ש"ס ומה השקפת עולמי כשר מטעם תנועת ש"ס.

אשר לשאלה של חבר הכנסת גפני – אם הדברים הם אומנם כפי שהוא אמר, ואני מניח שהוא יודע מה הוא אמר ויש בסיס לדברים שהוא אמר, הרי מבחינתי הדברים האלה חמורים מאוד והם צריכים בדיקה, ומן הראוי שהם יועלו לדיון בנפרד, אם בצורת שאילתא ואם בצורת הצעה לסדר-היום. אני חושב שצריך להפנות את זה לשר הנוגע בדבר, שישב על כך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רק רוצה לשאול אם מותר לי להתארח אצל האורתודוקסים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לשר העבודה והרווחה.

נמצאת אתנו כאן משלחת של מנהלי בתי-ספר יהודיים מצרפת, מאיטליה ומאנגליה. אנחנו מקדמים בברכה את מנהלי בתי-הספר ואת התלמידים היושבים ביציע, ומאחלים להם שהות מהנה בירושלים ובישראל. אנחנו מקדמים אותם בברכה.

אנחנו עוברים לשאילתא בעל-פה לסגן שר החינוך, התרבות והספורט, שאילתא בעל-פה מס' 79, של חבר הכנסת מאיר שטרית, בנושא: לימודי חובה באנגלית באוניברסיטאות. בבקשה.

לימודי חובה באנגלית באוניברסיטאות

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

נודע לי שוועדת-מלץ החליטה להכפיל את שיעור שכר הלימוד בלימודי החובה באנגלית באוניברסיטאות, המהווים תנאי ללימודים. סטודנטים נדרשים לשלם סכומים עד 9,100 ש"ח, ברמת הלימודים הנמוכה ביותר.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?

2. האם תשונה ההחלטה, הפוגעת בעיקר בסטודנטים משכבה סוציו-אקונומית נמוכה ובעולים חדשים?

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. תשובת סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת שטרית, על-פי ועדת-מלץ נקבע בורר בנושאים השנויים במחלוקת בין הצדדים. הבורר המוסכם הוא השופט בדימוס שטרומן, שמונה על-ידי שר החינוך.

הנושא נמצא כרגע בבדיקה אצל הבורר עצמו. אני מציע שעד תום בדיקת הבורר לא נעסוק כאן בסוגיה הזאת.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, אתה לא ענית על השאלה שלי. לא אמרת מה עמדת משרד החינוך בנדון. הדבר ממש מקומם. איזה עניין זה לבוררות? השאלה היא מה עמדת המשרד בעניין זה.

על-פי החלטות ועדת-מלץ, סטודנט ברמה ביוני ומטה צריך לשלם בעד לימודי השפה האנגלית תוספת כסף. ככל שרמתו נמוכה יותר, הוא ישלם יותר. וכך יוצא שסטודנט שקיבל במבחן הפסיכומטרי ציון 64-77 באנגלית, עדיין רמה ב', ישלם לאוניברסיטה, נוסף על שכר הלימוד, סכום של 2,600 שקל; סטודנט שקיבל, ברמה ג', 78-84, אף הוא ישלם 2,600 שקל; סטודנט שקיבל 99-85 ישלם 2,600 שקל; מי שקיבל 100-119, רמה בינונית, ישלם 1,300 שקל.

פירוש הדבר שסטודנט ברמה נמוכה ביותר ישלם בעד כל הקורסים האלה סכום של 9,100 שקל. אתה יודע כמוני, שמי שבא עם רמה נמוכה בידיעת האנגלית בא מערי הפיתוח, נמנה עם שכבות המצוקה, או שהוא ממשפחה של עולים חדשים. והצעירים האלה נדרשים לשלם 9,100 שקל, שזה יותר משכר הלימוד השנתי.

מהי עמדת המשרד שלכם בנדון, לפני שמגיעים לבוררות?

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. שאלה לחבר הכנסת שבח וייס. בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מצטרף לשאלה-מחאה של חברי חבר הכנסת מאיר שטרית. לנו יש כאן עמדה. אולי הדברים שלנו ישפיעו על הבורר, אם כבר קבעתם בורר. ואין זה נורא להשפיע על בורר השפעה ציבורית – אין זה עניין אישי אלא זה עניין ציבורי.

אני חושב שברעיון הזה אפשר לראות דוגמה מובהקת של רגרסיביות בהתייחסות לאנשים. פעם אחת כבר הכינו על חטא, על שבשנות ה-50 עשינו שגיאה שלא הכרנו בצרפתית כשפה מרכזית, ועל-ידי כך יכולנו לתת לכל הקהל הגדול של ילדים ממשפחות יוצאות צפון-אפריקה תחושה טובה כבר מרגע הראשון, ולא איזה רגש נחיתות מול האנגלית של האחרים. ואנחנו ממשיכים במדיניות הזאת. זה פשוט אסור. זה יהיה מעשה חמור מאוד אם הרעיון הזה יתקבל.

שאלתי-הצעתי-משאלתי היא שלא תיתנו לרעיון הזה לעבור.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת אפי אושעיה, בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני סגן השר, אני מבקש לברר אתך מדוע נדרש המשרד להעביר את הנושא הזה לבורר. אין זה עניינו של בורר. זה עניין של עמדת הממשלה, ובוודאי של משרד החינוך, בהתייחסו לחינוך של אוכלוסיות חלשות במדינת ישראל.

אם כך, אני מבקש לברר אתך פעם נוספת מה היא עמדת המשרד בעניין זה. אם תוכל לומר לנו מהי עמדתך האישית בנדון, אודה לך. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. תשובת סגן שר החינוך, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני חוזר ואומר: מכיוון שהנושא כבר נתון לבדיקתו של הבורר, לא אתייחס כאן ברגע הנוכחי, בנקודת הזמן הזאת, לסוגיה הזאת.

אני חושב שכל אחד מהפונים ומהשואלים יוכל לקבל את עמדת המשרד בנקודת זמן אחרת, במקום אחר. אבל כיוון – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא, לא. עוד היום, אבל לא פה, כי הבעיה נמצאת כרגע אצל בורר. לכן אין לי שום יכולת – – –

אפי אושעיה (העבודה):

למה מינית בורר?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מי הצדדים החלוקים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אין לי שום יכולת לומר פה כרגע את עמדת המשרד.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

האם סגן השר ייתן לנו תשובה בעוד יומיים-שלושה?

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מאיר שטרית, הצעה לסדר.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר לסדר הדין. מוסד השאילתא בעל-פה נועד לקבלת תשובה דחופה על שאלה קונקרטית, שעלולה להיות מוכרעת ויהיה מאוחר מדי.

אדוני היושב-ראש, צורת התשובה של סגן השר מעקרת את מוסד השאילתא בעל-פה מתוכן, אם התשובה שלו: אני לא יכול לענות. אני שאלתי מה עמדת המשרד. עמדת המשרד אינה בבוררות. ישיב לי, אם עמדת המשרד היא בעד תוספת תשלום עבור לימוד אנגלית לסטודנטים או נגד. זה לא נמצא בבוררות, שישב תשובה. אם לא ישיב תשובה, לא תהיה לי ברירה אלא להגיש הצעה לסדר-היום, להביא את המשרד הנה ואז יידון הנושא לפרטיו. אם לא תהיה ברירה, אני אעשה את זה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

צריך להגיש הצעת חוק.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת הירשזון, אני מבקש. אני מבקש לומר לחברי הבית, שגם אני התרשמתי שהתשובה אינה שלמה. לכן, אני מציע לחבר הכנסת שטרית להעלות את הנושא במליאה כהצעה לסדר-היום.

שבח וייס (העבודה):

העיקר שארץ-ישראל שלמה.

היו"ר ש' בן-צור:

סגן שר החינוך, התרבות והספורט ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 86, מאת חבר הכנסת שבח וייס, בנושא: קיצוץ במספר ילדי החינוך המיוחד הזכאים להסעות בליווי מבוגר. בבקשה.

קיצוץ במספר ילדי החינוך המיוחד הזכאים להסעות בליווי מבוגר

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, פורסמה ידיעה בדבר קיצוץ של כ-50% במספר ילדי החינוך המיוחד הזכאים להסעות בליווי מבוגר, מ-13,000 לכ-7,000.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות?

2. האם לא נפגע בדרך זו שירות אנושי-חינוכי חיוני לילדים מוכי גורל ולמשפחותיהם?

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. תשובת השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא חל שינוי לפי שעה בסיוע משרד החינוך והתרבות לרשויות המקומיות לכיסוי הוצאותיהן בהעסקת מלווים בהסעות ילדי החינוך המיוחד.

מנתונים שנאספו על-ידי משרדנו וארגון ההורים הארצי מתברר, כי רשויות מקומיות רבות אינן ממלאות את חובתן על-פי החוק להסעה בטיחותית לילדים נכים נוכח אילוצי תקציב, למרות הסיוע התקציבי שאושר להן על-ידי משרדנו.

על מנת לסייע לרשויות המקומיות למלא את חובתן על-פי חוק הסעה בטיחותית לילדים נכים ולהעסיק מלווים בהסעות ילדי החינוך המיוחד, כ-13,000 תלמידים, נבחנת על-ידי משרדנו האפשרות לעדכן את התקנות לחוק במטרה לצמצם את מספר התלמידים שיהיו זכאים לליווי במסגרת החוק, רק לקבוצות בעלות לקויות הרשות, ואני מדגיש שהדבר יהיה בתיאום מלא עם הפיקוח על החינוך המיוחד במשרדנו. אם השינוי המוצע יאושר וייכנס לתוקפו, תתאפשר הגדלת התמיכה של משרדנו עבור כל תלמיד מוסע המלווה על-ידי מבוגר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החינוך, בתקופה שבה כיהנתי בתפקיד יושב-ראש הכנסת אני עצמי ליוויתי את הנושא הזה, כמובן עם חברי כנסת רבים, ואני בטוח שהמסורת הזאת תתקיים גם בקדנציה הזאת ועל-ידי היושב-ראש הנוכחי.

אנחנו אירחנו כאן גם קבוצה של ילדים, עם הצגה שלהם, בקצה השני של הבית, של עופר ודקל שיקרצי. וסביב העניין הזה ניסינו ליצור דעת קהל חמה בבית הזה, ואכן הם קיבלו תמיכה מן הבית הזה והם ראויים לתמיכה מן הבית הזה, ואני בטוח שהם גם יקבלו אותה.

קיבלתי מכתב נרגש מאוד, יש לך בוודאי העתק ממנו, מאותו ועד ההורים של ית"ד – ילדי תסמונת דאון. חתומות עליו נגה יפה ורחל דותן. כמובן, יש העתקים לגורמים נוספים. אם לא קיבלת, אני אעביר לך אותו. הם מביעים לא רק חשש, הם מביאים את זה כעובדה שההכרעות האלה נפלו כאילו. ויש כאן חשיבות בלתי רגילה לעוד מלווה. יש גם מקרים שמסיעים ילדים בעלי תסמונת דאון, והנהג מדבר בפלאפון, דבר שהוא מסוכן בדרך כלל ובהקשר זה הוא מסוכן עוד יותר. מדובר בילדים ובמשפחות מוכי גורל, שמתייסרים כל חייהם, ובמסירות נשגבת של ההורים והמשפחות. אנחנו כחברה אנושית וכמדינה נאורה חייבים לטפל בזה לפני כל דבר אחר, ואני מבקש שתכפו על השלטון המקומי בכל דבר שיש לכם. ואם לא – תזדקקו לנו לקיים את הכללים כאן. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני סגן השר, באותו עניין שהעלה חבר הכנסת שבח וייס, והעניין הוא צודק, יש סוגיה נוספת, שנזרקה בין משרד התחבורה למשרד החינוך. כידוע לך, ילדים, וגם ילדים נכים, מוסעים בכלי רכב, בדרך כלל טנדרים עם דלת נפתחת. היום יש פטנט ישראלי שעובד בעולם, שהדלת נפתחת באמצעות מנגנון אוטומטי עם הגנה. אם, חלילה, הדלת נסגרת, אף אחד לא נפגע.

ברוב ההסעות האלה לא נמצא מלווה. מדוע המשרד שלכם לא מכניס תקנה שמחייבת את אלה שמסיעים ילדים להתקין מנגנון אוטומטי בדלת כדי למנוע פגיעה בילדים? לצערי הרב, נפגעו ילדים. הנושא הזה מתגלגל כבר שנים ביניכם לבין משרד התחבורה, מי יתקין את התקנה. אני חושב שזו האחריות של משרד החינוך לילדים שנוסעים בהסעות האלה. תתקינו תקנה, שכל מי שמסיע ילדים ברכב מסחרי כזה עם דלת נעה, יתקין מנגנון אוטומטי לפתיחת הדלת, כדי שהילדים לא ירדו לבד ולא ייפגעו.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. תשובת סגן השר, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני ביקשתי.

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, אני רוצה להסביר. זכותו של השואל לשתי דקות. יכולים להירשם שני חברי כנסת.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני נרשמתי.

היו"ר ש' בן-צור:

בסדר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד סגן השר, האם השירות הזה, החיוני לתלמידים מוכי גורל, מקוים גם במגזר הערבי? ואם לא – האם אכן תקיימו אותו, ומתי? תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת דהאמשה. תשובת סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

עיקר המחלוקת בנושא הזה היא סביב השאלה של גירעונות, או התקציבים שאינם ברשויות המקומיות. אני יודע על תופעות קשות מאוד, שרשויות מקומיות ניהלו מאבק כספי על גבם של תלמידים, ותלמידים לא נסעו ללימודים בגלל התנהגות לא מספיק ראויה של רשויות מקומיות. לא אפרט כרגע את הדוגמאות. זה באשר לבעיה התקציבית.

אשר לבעיה הבטיחותית שעליה דיברת, חבר הכנסת שטרית, אני מכיר את הנושא הזה של ההסעות עם הדלת הבטיחותית. אנחנו כמובן בעד ההתקנה של המנגנון המיוחד הזה. אני מכיר אותו היטב. מובן ששוב הבעיה היא תקציבית. אנחנו מנסים להגיע לאיזה סיכום עם הרשויות המקומיות, שהתקצוב לא יהיה מוטל רק על הרשויות אלא גם אנחנו ניקח על עצמנו מעט.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מדבר על המסיעים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מבין. אבל מי שמתקצב את הקבלן הפרטי לא יכול להתקין ברכב שלו את הכול על חשבון. אנחנו רוצים שחלק יהיה על חשבון, חלק על חשבון הרשות. אנחנו נעזור גם כן. הנושא הבטיחותי הוא מעל הכול.

לשאלתו של חבר הכנסת דהאמשה – החינוך במגזר הערבי שווה בדיוק לחינוך במגזר היהודי, ובפרט בבעיית הסעת הנכים. אינני מכיר בעיה פרטנית בסוגיה של הסעת נכים במגזר הערבי שאינה פתורה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך, אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט.

אנחנו עוברים לשאילתא מס' 87, מאת חבר הכנסת משה גפני, בנושא: התנהגות שוטרים בהפגנות ברחוב בר-אילן. ישיב השר לביטחון פנים. חבר הכנסת משה גפני, בבקשה.

התנהגות שוטרים בהפגנות ברחוב בר-אילן

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, התנהגות, שהוגדרה אלימה, של שוטרים ללא תג זיהוי בהפגנות ברחוב בר-אילן היתה פעם נוספת בשבת, ח' באדר א' התשנ"ז – 15 בפברואר 1997. רצ"ב קטעי עיתונות מ"יתד נאמן" ו"המודיע".

רצוני לשאול:

1. האם גברה אלימות השוטרים בשבת האחרונה? מדוע?

2. מה יעשה השר לביטחון פנים בעניין זה? תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. תשובת השר, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 87, של חבר הכנסת משה גפני, בנושא: התנהגות שוטרים בהפגנות ברחוב בר-אילן.

בדקתי את הנושא הזה, ואני רוצה לגעת בעובדות. ב-15 בפברואר היתה התקהלות גדולה מאוד של מאות חרדים בשני צדי כביש בר-אילן, היה יידוי אבנים ובקבוקים לעבר כלי רכב וניידות משטרה, היה ניסיון לבצע תהלוכות אסורות וחסימת צירים – וכן השלכת אשפה ומכלים לעבר הכביש, הפניית קללות וגידופים לעבר השוטרים, העלבת שוטרים ותקיפתם, השלכת מכלי אשפה בוערים לכביש וניפוץ שמשות רכב הכיבוי שהגיע לכבות את המכלים הבוערים.

במהלך האירוע נעצרו חמישה חרדים בגין יידוי אבנים על שוטרים, תקיפתם, העלבתם וסיכון חיי אדם בנתיב תחבורה ציבורי. במהלך השבת האחרונה נגרם נזק לשתי ניידות משטרה, שני כלי רכב אזרחיים וניידת כיבוי; ארבעה שוטרים נפצעו, שניים פונו לטיפול רפואי, שוטר אחד גובס לשישה שבועות עקב חבלה בברכו.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת גפני, במלוא הכבוד: כולנו כפופים לחוק, ואין היום החלטה לסגור את כביש בר-אילן. מכאן, שכביש בר-אילן ימשיך להיות פתוח כל זמן שלא נקבל החלטה אחרת.

אני מציע לכולנו להיות מאופקים. אינני מתנגד לכל הפגנה. אסור שההפגנה תחסום את הכביש, וחובתנו לפתוח את הכביש להמשך התנועה. אני לא חושב שמן הראוי שנגיע כל פעם לעימותים ברחוב הזה מול השוטרים המנסים לאכוף את החוק וכפופים לחוק. כאן אנחנו חוזרים לאותו מצב שהיינו בו בחודש יולי, שכל שבת מגיעים לבתי-חולים גם חרדים וגם שוטרים.

אני קורא כאן לאיפוק משני הצדדים על מנת שלא נגיע למצב שיהיו לנו פצועים ברחוב הזה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה לשני הצדדים?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לשני הצדדים. יש גם צד אחר שמנסה ללבות. אני קורא לכל הכיוונים לנסות להקטין את המתיחות במקום ולהמשיך לשמור בדיוק על חוקי מדינת ישראל. אנחנו, כמשטרה, נגרום לכך שהתנועה תימשך עד שתתקבל החלטה אחרת.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה, אדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני רוצה לשאול לגופו של עניין, אבל לפני זה הערה. אמרת: עד שאנחנו נקבל החלטה לסגור את הכביש. אנחנו לא נקבל החלטה כיוון שבית-המשפט מתערב בעניין הזה, והכנסת או הממשלה יצאה מהעניין שלא מרצונה. אנחנו לא נקבל החלטה, אנחנו כבר לא ריבון במדינת ישראל, יש מישהו מעלינו.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אין ויכוח שיש מישהו מעלינו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש ריבון מעל כל העולם.

משה גפני (יהדות התורה):

זה נכון. הלוואי שאת זה היו מקבלים; אז אין מחלוקת. הבעיה היא שאת זה הם לא מקבלים. יש חברי כנסת שלא מקבלים את דין הבוחר והם הולכים לבית-המשפט, שם הם מקבלים את הסעד.

על כל פנים, לגופה של השאלתא, העיתונים שציטטתי – לא הבאתי את הציטוטים הנוספים מחוסר זמן – מגנים בכותרות ראשיות את זורקי האבנים, והם אומרים: הם גורמים לחילול שם שמים, אסור לעשות את זה, האנשים האלה צריכים לעמוד לדין ולהיעצר על-ידי המשטרה.

לא הגשתי שאלות על דברים אחרים, הגשתי שאלתא על השבת הזאת, שבה שוטרים משכו בפיאות של יהודים זקנים, שאין להם שום קשר להפגנה, הם תושבי האזור, הם עוברים שם. שלחו שוטרת יס"ם כדי שהיא תכה רבנים שמתגוררים באזור ועוברים באזור. פגעו בדיין של העדה החרדית שמתגורר באזור, גר במקום, עובר במקום או אפילו רוצה למחות כאשר הוא עומד על המדרכה. אני מדבר על אותם שוטרים אלימים, ללא תג זהו, שעוברים על החוק ופוגעים באנשים.

אני לא מדבר על זה שתופסים את מידי האבנים; בעניין הזה, אדוני השר, אני אתך. אני מדבר על התנהגות ברוטלית של שוטרים מפירי חוק, שוטרים שנוהגים כמו שנהגו, לא במשטרה של יהודים, לא במשטרת ישראל; שוטרים שפוגעים באנשים חפים מפשע, שכל חטאם הוא שיש להם פיאות, שיש להם זקן והם גרים ברחוב בר-אילן שלא באשמתם. עליהם אני מדבר.

כאשר מוגשת תלונה למשטרה, התיקים נסגרים. על זה בלבד אני מדבר. לא על המדיניות לגבי בר-אילן, לא על זריקת אבנים; אני נגד זה ומגנה את זה ואסור לעשות את זה, זה חילול שבת והפרה של החוק. אני מסכים. אני מדבר על השוטרים הללו, שמשכו בפיאות של יהודי זקן שגר במקום, שהכו דיין בעדה החרדית, ששלחו שוטרת להכות רבנים. תודה רבה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת גפני. חבר הכנסת אופיר פינס, בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ראשית, אני מציע שלא ננקוט לשון עדינה כשלא צריך לנקוט. יש רק צד אחד שנוקט אלימות בכביש בר-אילן. אין שני צדדים. מאז הכרעת בג"ץ הראשונה ועד הרגע, כשעוד אין הכרעה סופית, יש צד אחד שבדרכים אלימות מנסה לשנות, להשפיע וללחוץ על כל המערכות, כדי לקבל החלטה על סגירת הכביש. לכן, בעניין הזה אני לא מציע לעשות איזונים כשאין צורך.

לגוף העניין, אני רוצה לחזק את משטרת ישראל ואותך. אני מציע שחברים לא ינקטו לשון מאיימת ולא ינקטו פעולות של לחץ, לא על השר לביטחון פנים ולא על המשטרה, לא בפרשת בר-אילן ולא בפרשת בר-און. לאפשר למשטרה לעשות את עבודתה.

השאלה שאני רוצה לשאול: מדוע לא נעצרו, בעקבות הפגנות בר-אילן – אלא אם כן הדבר לא הובא לאוזני – כל אותם מפגינים אלימים שסגרו או ניסו לסגור את הכביש בדרך לא חוקית? מדוע הם לא יושבים היום בבתי-המעצר?

הי"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה יכול לגמור עם השר – בר-אילן תמורת בר-און. אין בעיה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, כבוד השר, חבר הכנסת גפני ציין בשאילתא שלו, שהשוטרים פעלו ללא תגי זיהוי. כבר קודמך בתפקיד, חבר הכנסת משה שחל, ענה לנו על כך בכנסת הקודמת פעמים מספר – זה מופיע ב"דברי הכנסת" – שהוראות המשטרה מחייבות ענידת תגי זיהוי.

לא היינו שקטים בנושא, והגשתי הצעת חוק, שהתקבלה בקריאה ראשונה במליאה והיא תקועה, משום-מה, בוועדת הפנים.

אבל, בלי קשר לחוק שיזמתי, בלי קשר לעובדה הלא-נעימה שהחוק תקוע בוועדה, הרי יש הוראה פנימית של המשטרה על חובת ענידת תגי זיהוי. מדוע השוטרים שהולכים לבר-אילן למלא את השליחות שאתה מורה עליה, ואינני חולק – מדוע הם הולכים בלי תגי זיהוי, והאזרח בישראל לא יכול להתלונן על שוטר תוך זיהוי שמו?

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, תודה רבה.

תשובת השר, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, אשיב על השאלות הנוספות שנשאלתי.

כבוד הרב גפני, אני לא חושב ששוטר ישראלי עובר ברחוב, רואה אדם עומד על המדרכה, מתנפל עליו ומושך בפיאותיו. אני לא חושב כך וזה גם לא נשמע לי הגיוני. אני גם חושב ששוטר ישראלי לא יכה מישהו שצועק "שאבעס" או מפגין כאשר הוא איננו חוסם את הכביש. לכן, לבוא בטענות אל המשטרה שהיא מתנפלת? האם המשטרה לא צריכה לפנות את הכביש בהתאם להוראות שיש לה? כשהיא עושה זאת היא לעתים נתקלת בהתקהלות. נדמה לי שמסוכם בין כל הצדדים שלא עושים תהלכות על הכביש. אפשר לעשות תהלכות בצדי הכביש. כשהתהלכות האלה הן על הכביש, תפקידה של המשטרה לפנות את האנשים מן הכביש.

אני לא מבין איך אתה מבין בסופו של דבר שהמשטרה אשמה. בסופו של דבר המשטרה תהיה אשמה בכול, נשים אותה בצד, ואז אני לא בטוח שתהיה לנו מדינה, או שיהיה מישהו שישמור כאן על החוקים שלה.

מבחינה זאת אני מציע לך לבדוק איך הדברים מגיעים למצב הזה. אני באמת קורא קודם כול
להקדמת ההחלטה, ואני מקווה שההחלטה תהיה בקרוב. דבר שני: אני אאפשר להפגין לכמה
שאנשים ירצו, אבל בשום אופן לא אתן לפגוע בשוטרים.

אני חושב, מתוך ניסיוני, היכרותי ונוכחותי בשטח פעמים מספר, שהשוטרים אינם מתנפלים על
אנשים אם אין צורך להזיז אותם מהמקום.

אשר לנושא של מעצר מפגינים – אנחנו מפגינים, לא עוצרים, אלא אם כן – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, באמת, השר משיב.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, אני לא יכול להשיב בצורה כזאת.

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, חבר הכנסת אפי אושעיה. תודה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני השר, אתה פטור מלהשיב, מכיוון שמי ששאל את השאלה הנוספת לא נמצא פה.

היו"ר ש' בן-צור:

אדוני השר, תמשיך בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני רואה שמגעים קואליציוניים נערכים בצד האופוזיציה.

אני רוצה להמשיך. אנחנו לא עוצרים אנשים על מנת להעניש אותם. אנחנו עוצרים אנשים על מנת לחקור. אם צריך לחקור – עוצרים אנשים.

דבר אחרון נוגע לשאלה של חבר הכנסת רחבעם זאבי. הסכמתי עם הצעת החוק שלך ותמכתי בה. יש הוראה ברורה למשטרה, שלפיה כולם חייבים ללכת עם תגים. גם דיברנו על הנושא הזה. כרגע יש טענה שלא היו תגים. אני לא יודע על כך. אחזור על ההוראה הזאת. אני מניח שבמשטרה כולם הולכים עם תגים. אני מקפיד על הנושא הזה. אם יש מקרים מיוחדים – שייתנו לי דוגמאות, או שייתנו לי צילום, ואשמח לטפל בכך.

חבר הכנסת גפני אמר שהוא מצטט עיתונים.

קריאה:

— — — ידע אישי.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

ידע אישי – בסדר. אני מקבל ידע אישי. שיגיד לי מי ואטפל בזה. אבל הוא מצטט עיתונים שמייצגים צד אחד מסוים. אני לא מניח שאשמח לידע אישי בנושא הזה. תנו לי דוגמאות ואטפל בהן. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אני מבקש לפזר את ההפגנה בצד הימני. חבר הכנסת רענן כהן.

קריאה:

הוא לא שומע.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רענן כהן, באמת.

שר הביטחון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 77, מאת חבר הכנסת טלב אלסאנע, בנושא: אסירים פלשתינים. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

אסירים פלשתינים

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד שר הביטחון, מדינת ישראל נהגה לשחרר אסירים פלשתינים לרגל החגים המוסלמיים.

ברצוני לשאול:

1. כמה אסירים פלשתינים ישוחררו לרגל עיד אל-פיטר?

2. מה הם הקריטריונים לשחרורם, והאם השיח' אחמד יאסין נכלל בתוכם?

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. תשובת השר, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת טלב אלסאנע, אכן, אחת לפרק זמן מסוים אנחנו בוחנים ובודקים את שחרורם של העצירים.

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, חבר הכנסת דהאמשה, יש מזכיר כנסת. הוא רושם מי הצביע ראשון ונותנים את האפשרות.

שר הביטחון י' מרדכי:

הקריטריונים לשחרור אסירים בטרם זמן הם בסמכות אלופי הפיקוד והם נבחנים אחת לפרק זמן מסוים בהתאם למצב הביטחוני, העבירות שהעצירים עברו והמצב בכללו.

הראיה לשחרור עצירים, אדוני היושב-ראש, היתה שחרור האסירות הביטחוניות שראש הממשלה התחייב – ואכן, על בסיס ההתחייבות הזאת המערכת הצבאית המוסמכת שחררה את האסירות.

אשר לשיח' אחמד יאסין – שיח' אחמד יאסין שפוט בכלא לתקופה ארוכה, כתוצאה מעבירות חמורות מאוד המיוחסות לו. השיח' אחמד יאסין נשפט כדין על עבירות חמורות מאוד והוא יושב בכלא. תקופתו קצובה כתקופה ארוכה. נושא שחרור השיח' אחמד יאסין נדון פעמים מספר, ואנשי הביטחון רובם ככולם תמימי דעים כי שחרורו יגביר את התסיסה ואת הפעילות הטרוריסטית בשטחים.

לפי מיטב הבנתי, אחמד יאסין גם לא שינה, לצערי, את האידיאולוגיה שלו, את תפיסת העולם שלו ואת ההטפות שלו להמשך פעילות אלימה כנגד אזרחים תמימים, חפים מפשע, וכנגד כוחות הביטחון. על כן, כל עוד לא יחולו השינויים הבסיסיים במצב ואצל שיח' אחמד יאסין, על-פי השיקולים הביטחוניים הוא ימשיך לרצות את עונשו.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת טלב אלסאנע. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, רבותי חברי הכנסת, המפנה והשינוי המשמעותיים היו בעצם תהליך השלום וההכרה ההדדית. לפני המשא-ומתן, אינני סבור שיושב-ראש הרשות הפלשתינית, יאסר ערפאת, היה זוכה לתעודות יושר מגורמי הביטחון הישראליים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הכרה – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

תרשה לי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה איימת פה לפני שעה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה עוד לא שר הביטחון; יש שר ביטחון שאני פונה אליו בשאלתא – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש שתמשיך. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מאחר שיש היום עידן חדש, מפנה חדש – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – לדעתי, לא רק צריך לחשוב על כיוונים שיכולים להזיק לתהליך השלום – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – אלא לחשוב במושגים שיכולים לתרום לקידום תהליך השלום – –

קריאות:

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — ושחרור האסירים הביטחוניים — — —

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה. חבר הכנסת ראובן ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ראובן ריבלין — — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה זה? לא יכול להיות דבר כזה. איך יכול להיות דבר כזה? אי-אפשר לשאול שאלה? זה טרור, מה שאתה עושה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

תלמד לשבת בשקט.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ראובן ריבלין. אני מודה לך שהפסקת, תודה. זכות הזעקה. תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זו לא זעקה אלא הפרעה — — —

היו"ר ש' בן-צור:

זכותו. עכשיו תמשיך, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני סבור, כבוד שר הביטחון, ששיח' אחמד יאסין — כפי שידוע לך, אדם חולה שנמצא במרכז רפואי ברמלה, נמצא בטיפול 24 שעות ביממה על-ידי מעקב רפואי צמוד — המשך החזקתו בכלא לא יתרום לקידום הביטחון, אלא, לדעתי, אם חס ושלום יאונה לו רע, יפנו אצבע מאשימה כלפי מדינת ישראל — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — — כלפי ממשלת ישראל. אני מציג עובדות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מודה לך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה זה מודה לי? תשתיק אותו.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת ראובן ריבלין.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

כבוד השר.

שר הביטחון י' מרדכי:

חברי – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא סיימתי.

היו"ר ש' בן-צור:

כבוד השר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

עוד לא סיימתי את השאלה, כבוד היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

כבוד שר הביטחון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לסיים את השאלה, ברשותך.

היו"ר ש' בן-צור:

תסיים את השאלה, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מתוך מפגשים שהיו לי וגם לשר לביטחון פנים, השר קהלני, ולחברי חבר הכנסת עבד-אלמאלק דהאמשה, אנחנו חשים ויודעים, ששיח' אחמד יאסין הוא אדם פרגמטי, מציאותי, שיתרום לקידום השלום בצורה חיובית.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

— — — נמאס כבר — — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה האחרון שצריך לדבר.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, תודה.

שבח וייס (העבודה):

תודה רבה. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול, אני לא מאיים על אף אחד, אז אני רוצה לעשות את זה בשקט. קודם כול, יש — — —

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

שבח וייס (העבודה):

לא, לא, חלילה. מישהו צעק לי. אני לא יודע על מה אתם מדברים.

קריאה:

— — — שופט.

שבח וייס (העבודה):

גם אני לא שופט. אדוני שר הביטחון, אני מבין שלגבי שחרור אסירים קיימת אחידות גם לגבי פלשתינים, גם לגבי אסירים יהודים וכן הלאה, וזה בסדר, כי נותנים לכולם לצאת לחגים; זה אנושי וזה טוב.

אני רוצה לחזור לפרשה של השיח' אחמד יאסין. אני מודע לכך שהעניין ביטחוני מובהק; כל אחד מכיר את מסכת פשעיו בתקופה שבה היינו בקרב דמים עם הפלשתינים. גם אחרי שקמה הממשלה החדשה שמעתי התבטאויות מתונות, מחושבות, מצד שניים-שלושה שרים, שכוללות את העניין הזה בסבך המדיני, ואהבתי את התשובות האלה; לא שמישהו יש לו רחמים עליו אף-על-פי שהוא עיוור והוא נכה, אבל הוא קשור לפרשות דמים.

שאלתי-המלצתי – שתשלבו בעניין הזה גם שיקול מדיני, בעת הצורך, רצוי מוקדם, אם זה ישתלב בתהליך הפיוס בין שני העמים שעושים עכשיו שלום.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

— — — תהליך פיוס? זה תהליך כניעה — — —

רענן כהן (העבודה):

חברי הכנסת, סגן השר, כבודו — — —

קריאה:

אני לא "כוח 17".

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דהאמשה, חבר הכנסת פלד, חבר הכנסת רענן כהן ממתין שתאפשרו לו.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דהאמשה, תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת — — —

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר הביטחון, כמי שמכיר את שר הביטחון גם בשיקול דעתו, נדמה לי שאני רוצה לפנות אליך בשאילתא עדינה, לא קלה, לגבי שחרורו של יאסין. אין לי ספק שהוא עשה את המעשים הקשים ביותר לחברה במדינת ישראל. הוא שלח מרצחים. אם יקרה איזה אסון, שימות אצלנו, חס וחלילה — הכול קורה במערכת שלנו — הדברים יקבלו ביטוי מסובך, מורכב, אחר.

בנימין אלון (מולדת):

— — —

רענן כהן (העבודה):

— — — השאלה שאני שואל — — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בני אלון. תודה.

רענן כהן (העבודה):

— — — האם בגילו המופלג, האם במצב הקיים — — —

בנימין אלון (מולדת):

— — —

רענן כהן (העבודה):

— — — האם אין מקום למצוא במערכת, בשיקול דעת ביטחוני, דרך לשחרר אותו לפחות באחד החגים החשובים ביותר למוסלמים, ובכך נראה את גישתנו האחרת, החיובית יותר מבחינה אנושית? תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. תשובת השר, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

סגן שר החינוך, התרבות והספורט, ממך לא לומדים חינוך — — —

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, סליחה, חבר הכנסת — — —

רענן כהן (העבודה):

— — — ואל תטיף מוסר — — —

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רענן כהן.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, מכובדי חברי הכנסת, ברור שמהיבט הביטחוני יש לנו עניין בביטחון ושקט במרחבי ישראל וביהודה, בשומרון ובעזה. במסגרת הדיונים הביטחוניים השבועיים המתקיימים בראשותי נדונים כל הנושאים הביטחוניים, ובתוכם – מה הם הצעדים שיש לנקוט, גם בהקלות וגם במתן הטבות לפלשתינים בשטחים.

אכן, אחת לפרק זמן מסוים גם משוחררים עצירים בהתאם לעבירות שהם עברו ובהתאם לצורך ליצור רצון טוב ותנאים יותר נוחים מההיבט הביטחוני הכולל.

אשר לשיח' אחמד יאסין – דומני שבין חברי הבית אני אחד שמכיר אותו אישית, וגם דיברתי אתו פעמים רבות. אולם אינני רוצה להתבסס על דברים שנאמרו מפיו בעבר. אני רוצה לומר, שמבחינה רפואית הוא נמצא בבית-כלא בישראל בשירות בתי-הסוהר ורופאיו בוחנים ובודקים את מצבו הבריאותי בצורה שוטפת.

לפי מיטב הבנתי, לצערי, לא חלו שינויים בתפיסת עולמו ובהטפותיו של השיח' אחמד יאסין. כאשר יחולו שינויים כאלה – ודאי נחזור ונדון בסוגיה.

מההיבט הביטחוני הכולל, דעתם של אנשי הביטחון היא, כי שחרורו לא יתרום להרגעת הרוחות. יש בשחרורו משום הגברת הפעילות הקיצונית הן בתוך השטחים והן מחוצה להם, ועל כמותו שנינו: כל המרחם על האכזרים סופו שיתאכזר לרחמנים. תודה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

את המלה שיח' כותבים, על-פי הערות האקדמיה ללשון, באות ח"ת ולא באות כ"ף.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה על ההערה.

שר הביטחון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 78.

שישה אסירים עירקים ואזרח סורי במעצר מינהלי

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, זה כשלוש שנים – כבר למעלה מזה – מוחזקים בכלא הישראלי שישה אזרחים עירקים ואזרח סורי על-פי צו מינהלי, בגלל טענת אמ"ן כי מתנהלת נגדם חקירה על מניעי כניסתם ארצה.

רצוני לשאול:

1. האם סביר להחזיק אדם במעצר מינהלי על בסיס נימוק של חקירה שאין בצדה כל תוצאות זמן כה רב – כאמור, למעלה משלוש שנים?

2. האם עושה הממשלה מעשה ממשי כדי למצוא פתרון לבעיה?

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. תשובת השר, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ששת האזרחים העירקים והאזרח הסורי הגישו עתירות לבית-המשפט הגבוה לצדק בבקשה להורות על שחרורם ממעצר. עתירתו של האזרח הסורי נדחתה על-ידי בית-המשפט הגבוה לצדק ואילו עתירתם של ששת האזרחים העירקים עודנה תלויה ועומדת בפני בית-המשפט.

אשר לשאלה השנייה, האם עושה הממשלה מעשה ממשי למצוא פתרון? – התשובה היא חיובית. גורמי הביטחון עושים כל מאמץ אפשרי על מנת לאתר ארץ יעד לגירושם של העצורים המוזכרים בשאלתא.

כהערה אני רוצה להוסיף, אדוני היושב-ראש, ולהפנות את תשומת הלב, כי השאלתא בכל הנוגע לששת האזרחים העירקים עומדת בניגוד להחלטות ועדת הכנסת, שלפיהן אין להעלות מעל במת הכנסת עניין התלוי ועומד בבית-המשפט.

דוד צוקר (מרצ):

אז לא היו מדברים על בר-אילן.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת דוד צוקר, שאלה נוספת, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני השר, ראשית, אשר להערתך האחרונה – אם היתה הערה כזאת, הרי לא היה אפשר לקיים פה דיון על שאלות רבות שעומדות בעין הסערה הישראלית. דרך אגב, הדיון בבג"ץ הוא היום כי הוא נדחה כמה פעמים, וגם השאלתא נדחתה.

בכל מקרה, פה מדובר, אדוני השר, בחלק מקבוצה של למעלה מ-30 אזרחים – 24 מהם כבר שוחררו, הם נמצאים בארץ, הם מתייצבים בתחנות המשטרה במועד, הם מתפרנסים בכבוד, איש מהם לא עבריון. גם השישה שנמצאים שם, לגודל הבדיחה, אם אתם רוצים, עובדים בכלא ומשתכרים היטב – הם עובדים במפעל למזוזות, הם עושים קלפים למזוזות. אמר לי מנהל המפעל: אני מוכן להחזיק אותם על אחריותי עד שימצאו להם ארץ מקלט. הם עובדים טובים, הם משתכרים טוב. המדינה מתעקשת, במשך למעלה משלוש שנים – בלי שהם הובאו בפני בית-משפט, רק משום שאמ"ן מדי שלושה חודשים בא ואומר: החקירה לא הסתיימה – להחזיק שבעה אנשים שהם בעצם פליטים.

אדוני השר, נכון שמדובר רק בשישה אנשים. יש שאלות הרבה יותר חשובות בחלל העולם שלנו ובציבוריות הישראלית. אבל אני אומר לך, זה ביטוי לחוסר אנושיות מפליג, ממדרגה ראשונה – שבעה אנשים, למעלה משלוש שנים בכלא, בלי משפט. איזו מדינה אנחנו רוצים להיות?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת אפי אושעיה, דקה אחת, ואחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד, דקה אחת. אחר כך שר הביטחון ישיב. בבקשה, חבר הכנסת אושעיה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני, אני מבקש לברר עם השר, האם ידוע לו על אזרחים נוספים המוחזקים בכלא הישראלי על-פי צווים מינהליים בחשד לעבירות ביטחון; אם כן, כמה ומאילו מדינות? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, אני רוצה להתייחס, כהמשך לשאלה ששאל חברי חבר הכנסת דדי צוקר – איפה האנושיות? אני אשאל גם, איפה האנושיות בכך שעשרות אסירים לבנונים, ירדנים ואחרים מארצות ערב השונות, אשר נשפטו וסיימו את המאסר שלהם, עדיין מוחזקים ללא כל סיבה? האם הם מוחזקים כבני ערובה? מדוע לא לשחרר אותם ולשלוח אותם הביתה, ללבנון ולירדן? אני לא מבין מה הם עושים פה. על-פי מה הם מוחזקים כאן? תודה.

היו"ר ש' וייס:

כבודו, תודה רבה. אדוני שר הביטחון, תשובה משולבת, טיל משולב.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת דדי צוקר, נדמה לי שלגבי האזרח הסורי ניתנה תשובת בית-המשפט העליון. אשר לששת העצירים העירקים, אני מציע להתאזר בסבלנות עד אשר תהיה החלטת בית-המשפט העליון. אחרי החלטת בית-המשפט העליון, העניין יידון בצורה עניינית. אם לא יהיה צורך, הם לא יוחזקו. גם לגבי העצירים ששוחררו ועובדים בישראל, הוא יודע שהפעילות היתה מצד גורמי הביטחון; משלא היה צורך להחזיקם – לשחרר אותם ולמצוא דרך לאפשר להם להתקיים בכבוד.

אשר למספר העצירים המינהליים או עצירים אחרים, אין בידי כאן נתונים מדויקים. אני מציע שהשאלתא לגביהם תופנה בכתב – עם פירוט, לאילו סוגי עצירים הכוונה – ובכל דרך אחרת. שאפשר לבקש נתונים הדרושים לחבר הכנסת, ונשמח מאוד להעביר אותם.

אני רוצה לומר לחברי חברי הכנסת – אל נא ניתמם. אנחנו מדינת חוק, אנחנו מדינה דמוקרטית ואנחנו מדינה אנושית – – –

דוד צוקר (מרצ):

לא במקרה הזה.

שר הביטחון י' מרדכי:

ואנחנו כן בודקים בצורה אנושית ולפנים משורת הדין, ובאותם מקרים שבהם אין צורך ביטחוני או צורך שמתקשר לצורך הביטחוני, האנשים משוחררים. במקרים שבהם יהיה צורך ביטחוני או צורך שמשרת את מטרות הביטחון – האנשים מוחזקים כחוק. אני לא מציע שכאן אנחנו נאמר לעצמנו שאיננו נוהגים על-פי אמות מידה מוסריות, אנושיות וערכיות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר הביטחון. אדוני השר, עכשיו תואיל בטובך לעלות אל הדוכן – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

יש עוד שאילתות בעל-פה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, יש עוד שאילתא בעל-פה, נכון. חבר הכנסת רחבעם זאבי ישאל את שר הביטחון שאילתא בעל-פה, בבקשה.

הפסקת עבודת בנייה יהודית בחברון

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, כבוד שר הביטחון, המפקד הצבאי הורה על הפסקת עבודת בנייה יהודית בחברון, וכן נעצרו שלושה פועלים שעסקו בבנייה.

רצוני לשאול:

1. האם הפסקת הבנייה והמעצרים הם על דעתך?

2. מה היו השיקולים?

3. מדוע אין כופים את צו האלוף הפיקוד על הפסקת הבנייה הערבית בקסבה של חברון?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת זאבי. אדוני שר הביטחון, תשובתך.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב בראש, מכובדי חבר הכנסת זאבי, חברי הכנסת, כפי שידוע לך וכמי שהיה שנים רבות אלוף פיקוד המרכז, הבנייה ביהודה, בשומרון ובעזה, כמו בחלקים אחרים במדינת ישראל, מחייבת אישורים כחוק. לגבי כל מי שעובר על החוק, רשאים השלטונות המפקדים על החוק לפעול באמצעים שעומדים לרשותם, לרבות הוצאת צווים או מעצר אנשים שעוברים על החוק.

המרכיב השני הוא לגבי צו האלוף. צו האלוף הוצא מטעמים ביטחוניים, כדי למנוע חיכוך ועימות בתקופה רגישה שהיתה ועדיין קיימת עכשיו, כאשר הם מאכלסים בתים של פלשתינים הסמוכים לבתי יהודים, שלא אוכלסו במשך תקופה ארוכה מאוד. צו האלוף בא מהיבטים ביטחוניים נקודתיים, כדי להגביל לפרק זמן מוגדר את אכלוס הבתים. ככל שמצב הביטחון יאפשר, צו האלוף, באופן טבעי, מבחינת המרכיב הביטחוני שלו, יאבד מערכו וניתן יהיה לאכלס את הבתים שם.

אני יכול לומר לך מבדיקות שעשיתי, בכלל זה בביקורי האחרון בחברון, שצו האלוף ממולא כמעט במלואו ואין חריגות בכך.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת של חבר הכנסת זאבי במסגרת שתי דקות, ואחר כך, במסגרת דקה אחת – חברי הכנסת חגי מירום וראובן ריבלין.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני שר הביטחון, אני מודה לך על התשובה, אבל התושבים היהודים בחברון הגישו לפני למעלה משלושה חודשים בקשות לאישורי בנייה, וזה בהחלט תואם את מה שאמר ראש הממשלה בהזדמנויות קודמות, ואני אצטט לפחות אחת מהן: איננו רוצים בעניין חברון להוציא את היישוב היהודי משם, אנחנו רוצים לשמור אותו ולבסס אותו.

התרגום ההגיוני של התושבים היהודים בחברון הוא להוסיף בנייה בתחום הקטן, הצר והמצומצם שיש להם. הגישו בקשות לפני שלושה חודשים; לא נענו. אבל אתה ענית לי: כל מי שעובר על החוק – – וגומר. יפה. מדוע זה לא חל על שני הצדדים? מדוע צוים של אלוף הפיקוד על אי-בנייה בקסבה אין כופים אותם, הם לא מבוצעים? יש צוים ואין ביצוע. הערבים בונים ואת היהודים עוצרים ומפסיקים את הבנייה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הביטחון, הואיל והשאלתא מתייחסת לשטחי י"ש"ע, ולאור מה שאירע אמש בכפר ח'זמא, האם השר יהיה מוכן להשיב מה אירע אתמול בח'זמא? האם מדובר בכשל של יחידה צבאית שגרם לתקרית שהיתה שם, וכיצד בדעתך לפעול כדי שלא יישנו מקרים מעין אלה שאירעו אתמול? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר הביטחון, זה לא נכלל בנושא, אבל יש לך בהחלט רשות להשתמש בסיוע של חבר הכנסת מירום ולהודיע הודעה לאומה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

זה מותר על-פי התקנון?

היו"ר ש' וייס:

זה גבולי וזה תלוי ברצון השר.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

זה תלוי גם במצב רוח מסוים.

היו"ר ש' וייס:

מצב רוחו בדרך כלל טוב. שר הביטחון יחליט אם הוא ישיב על זה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני שר הביטחון, אדוני ראש העיר ירושלים, חברי חברי הכנסת, הואיל ומדובר בהסכם שאמור להיות הסכם שלום, מדוע אין שר הביטחון שוקל לאפשר בניית קומה שנייה מעל השוק הסיטונאי בחברון, שהוא מבנה שמוגדר ורשום כרכוש יהודי? וכאשר חיים העם היהודי והעם הערבי בשלום בחברון כתוצאה מאותו הסכם שאנחנו יישמנו אותו, מדוע לא תתאפשר בנייה שהיא מצומצמת בלאו-הכי בלב חברון באותם מקומות שבהם רצוי ומותר לבנות? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת ריבלין. כבוד השר, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אשר לבנייה בחברון וחיזוקה, נמשיך לעסוק בכך בהתאם למצב הביטחוני, ואכן נאשר בנייה בחברון. כפי שאתה יודע, בבית-רומנו נבנות שתי קומות, יש התרחבות. אנחנו דנים בבנייה בבית אברהם אבינו, בבית שנקרא נחום ויהודה, וכאשר יסתיים כל ההליך, אני מניח שגם שם נאשר את הבנייה.

הדרישה השלישית היא לבנייה בבית-השישה, וגם בזה דנים. אני בקיא, מסיורי ומעיסוקי, עד לפרטי פרטים. בשאר המקומות אף לא הוגשו תוכניות בנייה, ומוטב יעשו חלק מתושבי חברון כי יעסקו בבנייה לשם בנייה ובמציאת הנוסחאות לקיום הוגן, לקיום של חיים משולבים ומשותפים, ולא בפעולות בנייה שעדיין לא הסתיים לגביהן כל ההליך החוקי ולא ניתנו כל האישורים המחייבים, ואני לא רואה סתירה בין הדברים – בין הכרזת ראש הממשלה והכרזתי כי נחזק את הבנייה היהודית בחברון לבין ההתנגדות לפעולות בלתי חוקיות.

שנמצא באחריותנו לא מתבצעת בנייה בלתי חוקית, גם לא על-ידי H-על-פי מיטב ידיעתי, בשטח 2-הפלשתינים, ואנחנו מפקחים על כל מה שמתרחש בתוך המרחב הזה. ציינתי בצורה פרטנית לגבי הבתים הסמוכים לבתי יהודים שלגביהם הוצא צו אלוף, שהוא צו ביטחוני, לא צו שתכליתו למנוע

מפלשתינים לחזור ולגור בבתיים ששייכים להם. הם לא בונים שם, הם משפצים בתוככי הבתים הקיימים במקום.

אני חושב שכך צריך לנהוג, ביושר ובהגינות, הן לגבי חיזוק ההתיישבות היהודית והן לגבי הצרכים הפלשתיניים שקיימים שם, ולבנות מערכות חיים שיוכלו להתקיים יחד בין יהודים לפלשתינים בחברון.

אשר לבנייה בקומה השנייה, אדוני חבר הכנסת רובי ריבלין, בבניין השוק, היה דיון ארוך וממצה על הסכמי חברון, ובהסכמי חברון נקבע כי השוק ייפתח כשוק קמעונאי, ונעשות שם הכנות. הייתי במקום וראיתי את ההכנות ואת הסידורים, כדי שהשוק ייפתח עם הפרעה מינימלית למערכות החיים של היהודים שם.

לא נדון ולא נקבע כי תיבנה קומה נוספת מעל השוק. יש לזה השלכות לא פשוטות ולא מעטות.

אני גם רוצה להפנות את תשומת לבך לכך שזה גם לא נעשה במשך 30 השנים האחרונות. דומני שהשכל הישר אומר, שכשהרגישות בחברון היום כפי שהיא, מוטב כי נבנה היכן שאפשר וצריך לבנות, ולא נעסוק במקומות שיגרמו חיכוך, וספק אם יפתרו את בעיות האכלוס ויאפשרו רוגע בעיר כל כך טעונה כמו חברון.

אני מציע שנמתין, וכשמערכות היחסים יגיעו לנקודה שבה יידונו בקרוב אפשרויות הבנייה, ההרחבה והתיאום בין האוכלוסיות השונות, בוודאי גם זה יידון.

אשר לאירוע בחיזמא, נפגשתי בשעה מוקדמת הבוקר עם האלוף גבי אופיר, מפקד יהודה ושומרון. על-פי נתונים שהיו בידי מהתחקירים שערך בלילה עד היום לפנות בוקר ועל-פי הממצאים עכשיו, כוח צבאי שפעל בכפר חיזמא נקלע בשלב מסוים לסכנה כתוצאה מהפעילות שלו במקום, והיה צורך לירות באוויר, והוא כיוון וירה לכיוון הרגליים כדי למנוע סכנת חיים מחוליית החיילים שהיתה במקום.

סמוך לפציעות הם גם הגישו טיפול לפלשתינים שנפצעו וסייעו בידם להתפנות לבתי-חולים. נפצעו שלושה אנשים: אחד מחבטות, השני נפצע בינוני עד קל, והשלישי נפצע – ואני אומר לצערי, הוא נפטר מפצעיו כתוצאה מהירי. הנושא נמצא בחקירה. מונתה על-ידי אלוף הפיקוד ועדה מצומצמת לחקירה, וכאשר הנסיבות יתבררו עד תומן, אותם חלקים שניתנים לפרסום יפורסמו, ואחרים בוודאי יינתנו בוועדת החוץ והביטחון, ושם תוכל לשמוע את הפרטים.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר הביטחון.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר הביטחון, אתה מוזמן עכשיו לדון הנואמים כדי להשיב על שאלות רגילות. בבקשה.

שידורים פוגעים ב"גלי צה"ל"

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר הביטחון ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

ידוע לי כי בתחנת הרדיו הצבאית משודרות תוכניות שיש בהן פגיעה בציבור הדתי והמסורתי.

בעבר הגשתי שאלות בעניין התוכנית "נכון לעכשיו". בינתיים מתברר כי אף בתוכנית "ציפורי לילה" משודרים דברים דומים מאד; רצ"ב תלונת מאזין.

רצוני לשאול:

איך תמנע תופעות דומות?

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת גפני, חברי חברי הכנסת, להלן הערות מפקד "גלי צה"ל", אשר מקובלות עלי:

אין ב"גלי צה"ל", חלילה, הסתה אנטי-דתית, אלא להיפך, "גלי צה"ל" נותנים באופן קבוע במה פתוחה לכל עמדות הציבור. ליצני הבוקר, כפי שהינך מכנה אותם, הם שדרנים טובים ומקצועיים, שעוסקים בעיקר בנושאים שבצד החדשות.

"גלי צה"ל" מחויב בנושאים אזרחיים כמו תחנת הרדיו הציבורית, "קול ישראל", ואנו מקפידים שכך יהיה.

עלי להוסיף, שלאחרונה קיימה ועדת החוץ והביטחון של הכנסת דיון ממצה בעניין "גלי צה"ל", בהשתתפות קצין חינוך ראשי ומפקד "גלי צה"ל".

ולבסוף, תשובת ראש הממשלה ושר הביטחון המנוח, המצוטטת במכתבך מיום א' בשבט התשנ"ז, ש"גלי צה"ל" מחויבים, בתוקף היותם כלי תקשורת צבאי, להימנע מלפגוע בציבור, דתי כחילוני, היא נר לרגלינו, והיא תמשיך להיות נר לרגלינו.

אומר לך מעבר לכתוב: גם בפגישותי שלי עם מפקד "גלי צה"ל" ובביקורי בתחנת "גלי צה"ל" הנחיתי את פרנסי התחנה ואת מפקדה לנהוג בדרך-ארץ ולהתבטא בצורה שתואמת את אורח החיים של הציבור הישראלי, דתי כחילוני, וחלילה מלפגוע ברגשותיהם של אנשים, דתיים כחילונים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת. אני מבין שאתה רוצה להביע תודה וזהו, נכון?

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש – אני מודה לך, כבוד שר הביטחון, על תשובתך. לא דיברתי על "גלי צה"ל" בכלל, דיברתי על אנשים מוגדרים. אני רוצה לומר לחברי הכנסת – אני הפניתי לך שאילתא על אותם "ליצני בוקר" – מה ענה לי בתשובה על השאילתא ראש הממשלה ושר הביטחון המנוח, מר יצחק רבין, בכ"ט באדר ב' התשנ"ה. אני לא אקרא את כל התשובה, אבל אומר רק את הסוף. זאת היתה שאילתא על אותם "ליצני בוקר", שהגדירו את העובדה שחרדים באים לגור ברחוב בר-אילן ככיבוש. כך נאמר ב"גלי צה"ל". כתב לי אז יצחק רבין, זיכרונו לברכה: "באשר ל"גלי צה"ל", אין זה מתפקידו של הכתב להביע עמדה בעד או נגד, ובוודאי השימוש במלה 'כיבוש' אינו במקומו. על כך העיר קצין חינוך ראשי למפקד 'גלי צה"ל' ולכתב. צה"ל מצר על הפגיעה ללא כוונה".

אני רוצה לומר, אדוני השר, מה אתה ענית בתשובה על שאילתא שלי. אתה אמרת: "צה"ל התייחס בחומרה רבה להתבטאויותיו של אברי גלעד בשידורים ב'גלי צה"ל". השדר הושעה זמנית משידור. בסדרת בירורים שנערכה לו על-ידי מפקד 'גלי צה"ל' הובהר לו, כי חזרתו לשידור, לכשיוחזר, תהיה על תנאי". זאת אומרת, גם אתה, אדוני השר, וגם מפקדי "גלי צה"ל" מודעים לזה. יש פגיעה בכל הקדוש והיקר על-ידי שדרנים מסוימים. אילולא היתה זו תופעה, אילו היתה זו פליטת-פה – בסדר, מה אפשר לעשות? אבל זו תופעה שחוזרת על עצמה כבר כמה שנים, ואני מאוד מבקש להתייחס לעניין הזה במלוא החומרה, מכיוון שכל הציבור שומע את זה וכולנו גם מדברים שם.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת גפני. כבוד השר.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני חבר הכנסת, אני לא ציטטתי את תשובתי, כי אני יודע שהדברים ידועים לך, והרי מציטוט התשובה אתה נוכח לדעת, שננקטו צעדים, נעשו פעולות, ונעשו פעולות נוספות ברמה של מפקד "גלי צה"ל" ופרנסי "גלי צה"ל" כדי למנוע בכל דרך אפשרית פגיעה ישירה או עקיפה בציבור יהודי, ישראלי, ערבי, או ציבור כלשהו שחי במדינת ישראל. כל מי שפוגע גם נקרא לתת הסברים, וננקטים נגדו צעדים. אני מקווה שמקרים כאלה לא יישנו, כי ערכי הדת של עם ישראל חשובים בעיני ובעינינו בוודאי כערכים שצריך לשמור אותם ולא לפגוע בהם.

ביקורים אצל אסירים ביטחוניים

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הביטחון ביום כ"א בשבט התשנ"ז (29 בינואר 1997):

לאחרונה הוטלו הגבלות על ביקורי בניהם ובנותיהם של האסירים הביטחוניים בבתי-כלא ישראליים עד גיל 12 שנה, ולאחיהם ואחיותיהם מעל גיל 45.

רצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים לביקור אצל אסירים ביטחוניים?

2. מדוע לא יבוטלו ההגבלות הנ"ל?

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אלסאנע, חברי חברי הכנסת, טרם הסגר האחרון התאפשרו ביקורי כלואים בהתאם לנהלים אשר גובשו. עם הטלת הסגר הוקפא הסדר ביקורי הכלואים, וזאת מטעמי ביטחון.

ב-27 בנובמבר 1996 חודשו ביקורי הכלואים בהתאם לנהלים שהיו בתוקף קודם להטלת הסגר. נוסף על כך הוחלט, בשלב הזה, על שתי הקלות נוספות לעומת הקריטריונים שנקבעו בנהלים הקודמים: האחת – אושרה הכללתן של אחיות במסגרת הקריטריונים בלא הגבלת גיל; השנייה – אושרה הכללתם של אחים במסגרת הקריטריונים, ובתנאי שגילם עולה על 30 או נמוך מ-16. מובן שמגשי הבקשות העונים על הקריטריונים שנקבעו נבחנים פרטנית על מנת לוודא שאין מניעה ביטחונית ספציפית לכניסתם לישראל. לפיכך, במסגרת הנהלים הנוכחיים, רשאים לבקר אצל הכלואים בן או בת זוג, הוריו של הכלוא, ילדיו ואחיותיו בלא הגבלת גיל, וכן אחיו אם גילם עולה על 30 או נמוך מ-16, ובלבד שאין מניעה ביטחונית ספציפית לכניסתם לישראל.

כפי שניתן לראות, אכן מדובר במשפחתו הקרובה של הכלוא. הסיבה לכך, אדוני היושב-ראש, הינה הצורך למצוא איזון בין צרכי הביטחון של מדינת ישראל לבין הרצון לאפשר לכלואים להיפגש עם בני

משפחותיהם. כיוון שלא ניתן לאפשר ביקורים אצל הכלוא לכל אדם המבקש לבקר, נמצא האיזון הראוי על מנת לאפשר ביקורי בני המשפחה הקרובים של הכלוא.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. שאלה נוספת, חבר הכנסת טלב אלסאנע – עד דקה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד שר הביטחון, אני מודה לך על התשובה. נוסף על הסוגיה שהתייחסת אליה – היינו, הביקורים – יש בעיה של ביקורי עורכי-דין. לאחרונה הופתענו לדעת, שהמדיניות שהיתה קיימת, שמאפשרת לנו, לחברי הכנסת – אני לא יודע מה המצב לגבי עורכי-הדין – להיפגש עם קבוצה של אסירים בבת אחת, לשמוע מהם יחד, כי כולם חוזרים כמעט על אותם הדברים, המדיניות הזאת השתנתה. בפעם האחרונה נמסר לנו, שאפשר להיפגש אתם באופן נפרד, כל אחד לחוד. הם לא נמצאים בחקירה, הם אסירים. מדוע לא מאפשרים לחברי הכנסת לבקר ולהיפגש עם כל האסירים שהם מזמינים בבת אחת, לחסוך בזה זמן ולאפשר ביקור סדיר ויעיל?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר.

שר הביטחון י' מרדכי:

לפי מיטב ידיעתי, רוב חברי הכנסת שביקשו ביקורים ונבדק בסיס המצב הביטחוני – ברוב רובם של המקרים אושר להם לבקר את הכלואים. אתה ודאי יכול להעיד על כך שאישרתי לך פעמים מספר. לכן, זה נבדק לגופו של עניין.

עורכי-הדין של האסירים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שהאסירים יבואו יחד, לא בנפרד.

שר הביטחון י' מרדכי:

תגיש את הבקשה הזאת, נבחן אותה בצורה פרטנית.

האם חברי הכנסת רשאים? הם רשאים והם מבקרים. אני לא חושב שנכון יהיה לקחת את מליאת הכנסת לביקור מסודר שם, אבל אם כמה חברי כנסת ירצו לבקש, כבקשה קולקטיבית, לבקר אסיר מסוים, יבדק הדבר לגופו של עניין.

עורכי-הדין של האסירים, לפי מיטב ידיעתי – זה לא בגוף השאילתא – מבקרים אצלם ונמצאים בקשר רצוף אתם.

היו"ר ש' וייס:

אם אלה יהיו הרבה חברי כנסת, חבר הכנסת טלב אלסאנע, זה כבר יהיה "חג הביקורים".

יחס לחברים דתיים בארגון נכי צה"ל וב"בית הלוחם"

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר הביטחון ביום כ"א בשבט התשנ"ז (29 בינואר 1997):

"בית הלוחם" אינו נותן לנכי צה"ל דתיים שירותים כגון: כשרות במזנונים ובבתי-ההבראה. הסאונות ובריכות השחייה הן מעורבות.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין התחשבות ב-25% מכלל נכי צה"ל, כאשר הארגון פועל מכוח החוק ונתמך מתקציבי משרדך?

2. מדוע אין זכות ביטוי לנכים הדתיים בביטאון נכי צה"ל?

3. מדוע התקיים האירוע לציון עשר שנים לפתיחת "בית הלוחם" בליל תשעה באב?

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת גפני, אין לנו פרטים לגבי אמונתם של נכי צה"ל, ועל כן גם לא ידוע לנו מהו אחוז הדתיים מבין נכי צה"ל החברים ב"בית הלוחם".

"בית הלוחם" הוא מועדון חברתי של ארגון נכי צה"ל, המשלמים דמי חבר במועדון. ארגון נכי צה"ל, הפועל כעמותה, הוא ארגון הייצוגי של נכי צה"ל על-פי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959.

לאגף השיקום או למשרד הביטחון אין כל סמכות לקבוע את דרכי ניהולו של ארגון נכי צה"ל או את תכניו התרבותיים של "בית הלוחם".

עד כאן תשובתי כשר הביטחון. ביקשתי, עם זאת, מיושב-ראש ארגון נכי צה"ל להעיר על תוכן שאלותיך, ולהלן דבריו כלשונם:

"נכי צה"ל דתיים רבים נהנים משירותי 'בית הלוחם' הנאה רבה, מפעילות בחדר הכושר, טיפולי פיזיותרפיה, השתתפות בכל החוגים, טיפולים אישיים, השתתפות בכל קבוצות הספורט, השתתפות בטיולים בימי השבוע, יציאה לחוץ-לארץ במשלחות, ועוד ועוד. אינני יודע מניין נלקח הנתון של 25%, אולם גם אם כך, אין כל אפליה בפעילות חברים אלה ב'בית הלוחם'.

"כל חבר יכול לכתוב לביטאון 'הלוחם', כמובן בתחומים המעניינים את ציבור החברים כולו, ועל כך מחליטה מערכת 'הלוחם', שמורכבת מנציגי כל המחוזות שחברים בארגון.

"אירוע העשור לפתיחת 'בית הלוחם' בתל-אביב התקיים לפני כ-12 שנים, ועל-פי בדיקתי לא התקיים כל אירוע ב'בית הלוחם' בליל תשעה באב.

"ב'בית הלוחם' קיים חוג ליהדות וקבלה ובו כ-100 משתתפים. כמו-כן נערכים טיולים בימות השבוע לנכים דתיים. השנה, כמו בשנים עברו, אנו דואגים ליציאת משלחות של נכים דתיים לחוץ-לארץ. ובכלל, בשבתות אין כל פעילות מאורגנת בחוגים, כך שכל חבר דתי ובת זוגו יכולים ליהנות ממגוון הפעילויות שנערכות בימי השבוע."

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר. שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני רוצה להודות לך על תשובתך על השאלתא. אני רוצה לומר לך: אין לי נתונים. מה שהצגתי בשאלתא וכתבתי הוא, שמדובר על 25% מנכי צה"ל שהם אנשים דתיים. אני מסתמך על נתונים שאני מקבל מאזרחים שהם נכי צה"ל מקבוצות שונות, והם מתלוננים פעם אחר פעם על ההתנכלות במסגרת ארגון נכי צה"ל לנכי צה"ל הדתיים.

אומר לך דבר, ואני אומר זאת בהסתייגות מרובה, מכיוון שלא האמנתי לו, ואני מציע לבדוק אותו. דוגמה אחת מני רבות: הם אומרים שב"בית הלוחם" בירושלים, בתל-אביב ובחיפה המזנון איננו כשר – לא שאיננו כשר בהכשר הבד"ץ, אלא הוא איננו כשר על-פי הכשר כלשהו. זאת אומרת, שנכה צה"ל שמגיע ל"בית הלוחם" ונהנה מהשירותים של "בית הלוחם", שאותם ציינת, ובצדק, איננו יכול להשתמש בשירותי המזנון. זו דוגמה אחת מני רבות, ואני מאוד מבקש לבדוק את זה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני רק יכול לחזור ולציין, ש"בית הלוחם" והארגון אינם כפופים למשרד הביטחון ולמערכת השיקום. אני מציע לך, אדוני חבר הכנסת, אפנה ליושב-ראש ארגון נכי צה"ל ואמליץ גם בפניך לכתוב לו, גם לבקר במקום וגם לדבר עם יושב-ראש הארגון, ולנסות למצוא דרך – כפי שאעשה גם אני – לתת את השירותים לכלל הנכים, בלי לפגוע ברגשות הנכים הדתיים, חברינו שהלכו בדרך והם נכים וסובלים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני שר הביטחון. השר יואיל להשיב על שאילתא מס' 509, של חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה: ביקורה של תושבת לוד בעזה.

ביקורה של תושבת לוד בעזה

חבר הכנסת ע' דהאמשה שאל את שר הביטחון ביום כ"א בשבט התשנ"ז (29 בינואר 1997):

הגברת ר"ק (שמה המלא מופיע במקור), אזרחית המדינה ותושבת לוד, מנועה מלבקר את בעלה וילדיה ברצועת-עזה זה חודשים רבים, אלא אם כן תוותר על תעודת הזהות הישראלית שלה. תשובת השר בכתב אלי מיום 18 בנובמבר 1996, כי תוכל לעשות כן, לא כובדה.

רצוני לשאול:

האם תוכל הגברת ק' לראות את בעלה וילדיה בזמנים סבירים, ומתי?

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הטענה כפי שהיא מועלית אינה בדוקה, לדעתי, עד הסוף. הגברת ששמה צוין בשאילתא – ויש לי כאן פרטיה, אינני רוצה לציין – יכולה לראות את אישה ואת ילדיה. כל שעליה לעשות הוא להגיע למחסום ארז, להחליף תיעוד ולהיכנס.

אחרי כמה שאילתות שהיו כאן, בבית הזה, פישטתי את התהליכים, ובמחסום ארז מיקמנו חוליה מיוחדת לתושבים אשר נושאים תעודת זהות ישראלית. הם יכולים להגיע למחסום, להפקיד את תעודת הזהות, ואם אין בעיה ביטחונית מיוחדת, הם רשאים להיכנס לביקורי המשפחות או לצרכים אחרים, לצאת החוצה, וביציאתם הם מקבלים את תעודת הזהות שלהם וחוזרים לפעילות הרגילה. זה פישט בצורה משמעותית את התהליך. כפי שאתה יודע, אדוני, לא מעטים הם אלה המנצלים את המצב לצורך ביקור משפחות או לצרכים אחרים ברצועת-עזה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, שאלה נוספת, חבר הכנסת דהאמשה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

בכל שעות היום והלילה?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני לא יודע אם בכל שעות הלילה. אין בדרך כלל ביקורים בשעות הלילה. בשעות העבודה הרגילות של המחסום יש שם חוליה שנותנת אישורי כניסה במקום.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד שר הביטחון, אני רוצה להודות לך מאוד על התשובה. אני לא מרגיש נוח, כי היתה לי גם תשובה בכתב בחתימת אדוני, שהיא יכולה לבקר. אני מתכוון לאשה הזאת באופן ספציפי. אבל כאשר היא הגיעה, החזירו אותה ואמרו שצריך עוד בדיקות.

אני שואל, האם אני יכול אכן להפנות אותה למחסום ארז, והיא תקבל את האישור ותיכנס?

שר הביטחון י' מרדכי:

הגברת יכולה להגיע, ואני אוודא שאם אין בעיה ביטחונית, יאפשרו לה לבקר את משפחתה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

שוב, אני רוצה להודות לכבוד השר. אני מברך על ההסדר, שאכן מקל על רבים מהתושבים. הייתי שם, ראיתי זאת, ואני יכול רק לומר תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

זו אחת הדוגמאות המצוינות לאפקטיביות של השאילתא, כאשר השר הוא אפקטיבי.

רבותי, שאילתא מס' 510, של חבר הכנסת חגי מירום לשר הביטחון, בנושא: התנכלות של כלואים למדריכיהם.

התנכלות של כלואים למדריכיהם

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר הביטחון ביום כ"א בשבט התשנ"ז (29 בינואר 1997):

פורסם בתקשורת, כי מדריכים ומדריכות ששירתו בבתי-כלא צבאיים מהווים יעד לאיומים, לאלימות ולהתנכלות של כלואים לשעבר, שעליהם פיקחו בעת שירותם הצבאי. המדריכים שנפגעו אף פנו למשטרה, אך הם לא קיבלו טיפול.

רצוני לשאול:

1. היש אמת בפרסום?

2. כיצד דואג הצבא להכשרה נאותה ולמתן כלים למדריכים להתמודדות עם התפקיד?

3. כיצד יפעל הצבא לשמירת ביטחונם של המדריכים והמדריכות?

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת חגי מירום, חברי חברי הכנסת, אכן מוכרים, לצערי, מקרים שבהם הותקפו שוטרים צבאיים מחוץ לכותלי בסיס הכליאה, וכל מקרה אלימות הוא חמור.

עם זאת, לא ניכרת התפתחות תופעה של גילוי אלימות כלפי מדריכי כלואים. בהקשר זה ראוי לציין, שחלק מהאיומים והתקיפות לא ידוע לצה"ל, לאור העובדה שמדריכים וקציני הכליאה לשעבר אינם מתלוננים בפני הגורמים הצבאיים או הגורמים המשטוריים.

אשר להכשרת מדריכי הכלואים – הליך בחירת החיילים לתפקיד מדריכי כלואים נבדק בקפידה על-ידי הגורמים המקצועיים בצה"ל, וכיום הקריטריונים למילוי התפקיד מותאמים לצורכי המקצוע, בהכוונת הפסיכולוג החילי. החיילים שנמצאו מתאימים עוברים קורס בן שבעה שבועות ומטרתו להקנות כלים מקצועיים בסיסיים. כמו-כן, במהלך השירות עוברים המדריכים השתלמויות מקצועיות בהתאם לצורך.

יצוין, כי למדריכים מנוסים יותר, בעלי בגרות נפשית, ההתמודדות בוודאי היתה קלה יותר, אך אין זה מן הנמנע שגם במצב דברים זה היו צפויות התנכלויות, וראוי לציין בהקשר זה את שירות בתי-הסוהר. בכל מקרה של תלונה על תקיפת שוטר צבאי, נערכות חקירות מצ"ח שממצאיהן מועברים לפרקליטות הצבאית, המתייחסת בחומרה לנושא ומורה על ההליכים שיש לנקוט בהתאם. כמו-כן, רשויות צה"ל יפנו באופן מסודר למשטרת ישראל על מנת שלא יסגרו באופן גורף כל התיקים שעניינם אלימות כלפי שוטר צבאי לשעבר, ושסגירת תיק מחוסר עניין לציבור תיעשה רק לאחר בחינת כל מקרה לגופו.

מעבר לשאלה הפורמלית של חבר הכנסת אני רוצה לומר, כי מהיכרותי עם המדריכים אני יודע, שהם באמת קבוצה שנבחרה בצורה ייעודית לתפקידה. הם מבצעים תפקיד קשה ומסובך, ולעתים קרובות כפוי טובה. המערכת מטילה עליהם משימות ותפקידים כל כך מורכבים וכל כך מסובכים; האלימות נמצאת, לעתים, גם ברחובותינו.

אני רוצה להביע מכאן הערכה למדריכים ולמפקדי הכלא ולכל המערכת שמגבה ומטפחת את המדריכים עצמם. מעל במה זו אני רוצה לגנות בתוקף את כל גילויי האלימות, בגלוי או בסתר, הנעשים כלפי שומרי החוק וכלפי אלה הממלאים את תפקידם. אני פונה מכאן לכל המדריכים בהווה ובעבר, בכל מקרה שיש בו אלימות ישירה או עקיפה נגדם, למלא את תפקידם כאזרחים טובים ולהתלונן, כדי שהמערכות תוכלנה לטפל בגורמי האלימות בצורה יסודית.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מירום.

יונה יהב (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהב, אלו שאלות רגילות, לכן השאלה הנוספת שייכת רק לבעל השאלות.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד השר, אני מודה לך על תשובתך. אני חושב שהדברים שהצגת כאן היו נכונים ובעתם. קשה להיות מדריך בבית-כלא, המדריכים לא זוכים להילה ולתפארת שלהן זוכים אחיהם הלוחמים, והעניין הזה נדרש כדי לשמור על הסדר הצבאי. לכן, אני מודה לך על האופן שבו הצגת את העניין.

יונה יהב (העבודה):

למשטרה הצבאית יש שלושה חברי כנסת.

היו"ר ש' וייס:

מי עוד, חוץ מחבר הכנסת יונה יהב?

יונה יהב (העבודה):

שאול עמור ואברהם פורז, שהיו חיילים שלי, ואנוכי.

חגי מירום (העבודה):

מעניין מאוד.

היו"ר ש' וייס:

יונה יהב הוא סגן-אלוף במילואים.

אברהם שוחט (העבודה):

כמה חברי כנסת היו בתזמורת צה"ל?

חגי מירום (העבודה):

אדוני השר, בדברייך דיברת על כך שפניתם למשטרה ורציתם לוודא שלא ייסגרו תיקים סגירה גורפת. האם היתה לך התרשמות, שתיקים של מקרי אלימות שהופנתה כלפי מדריכים ומדריכות בבתי-כלא על-ידי כלואים לשעבר נסגרו סגירה גורפת על-ידי המשטרה?

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, בבקשה.

יונה יהב (העבודה):

האם חלה החמרה בתופעות האלה?

שר הביטחון י' מרדכי:

אין לי נתונים כאלה. אין גם החמרה, אדוני חבר הכנסת. אבל, גם ללא החמרה הבית הזה והמערכות הביצועיות של המדינה חייבים לתת את כל הגיבוי הנדרש למדריכים ולאלה שממלאים תפקידים ציבוריים ולאלה ששומרים על החוק. אני אינני יודע להגיד מה היתה ההתרשמות מהנתונים במשטרה. אנחנו פנינו ביוזמתנו בצורה מסודרת, כדי שלא ייעשו הקלות אלא תהיה החמרה כלפי כל מקרה שבו יש תלונה מצד מדריכי כלואים, וכדי שזה לא יהפוך לתופעה. הסכנה בכך ברורה – גם לאלה שהם מדריכים היום ולמדריכים לשעבר. אני מקווה שכך זה יהיה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבל שאין לנו כאן בכנסת נציגות של האסירים, שהיתה מייצגת גם אותם. יש רק נציגות של המשטרה הצבאית. אבל, אתה הנציג של כולם.

שר הביטחון י' מרדכי:

לא רציתי לרמוז למה רמזו חברי הכנסת – שהם יודעים למלא עוד תפקידים.

היו"ר ש' וייס:

לא. הם היו מצד המדריכים.

שאילתא מס' 524, של חברת הכנסת נעמי חזן, ושאילתא מס' 540, של חברת הכנסת יעל דיין – לפרוטוקול.

דוח "בצלם" על יחס לנשים בחברון

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הביטחון ביום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997):

דוח "בצלם" מדצמבר 1996 מתאר מסכת של אלימות והשפלות כלפי נשים מצד שוטרות בעת חיפושים בבתי פלשתינים בחברון.

רצוני לשאול:

1. מה הן ההנחיות לגבי הפשטת נשים?

2. מי נתן הוראות אלו?

3. האם בדקת כל מקרה של השפלה, כמתואר?

4. מה יעשה משרדך בנדון?

חברת הכנסת י' דיין שאלה את שר הביטחון ביום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997)

בעקבות פרסום דוח "בצלם", החושף תופעה של התעללות נפשית והשפלה, בגין הפשטת נשים והעמדתן עירומות בפני השוטרות במהלך חיפושים שעורכים כוחות הביטחון בבתים בחברון – ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מדוע נערכים חיפושים, על-פי רוב אלימים, על נשים עירומות, באופן משפיל ומבזה, ואין מתירים להן להישאר בלבושן?

3. כיצד מוסברת עריכת החיפוש באופן זה על נשים בלבד ולא גם על גברים?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

החיפוש, המתואר בדוח "בצלם", על נשים ערביות, בוצע על-ידי שוטרות משטרת ישראל בלבד, ולא על-ידי חיילות צה"ל, והמשרד לביטחון הפנים הגיב על הנאמר בדוח.

ההנחיות הנהוגות בצה"ל בנושא הן:

א. על-פי ההנחיות במעברים, כל היוצאים מהרצועה לישראל, אם נשים ואם גברים, נבדקים על-ידי חיילים.

ב. הכבודה נבדקת באופן מלא בבדיקה ידנית או בעזרת משקף הנמצא במעבר הנשים.

ג. לפי הנהלים, הנשים עוברות דרך שער מגלה מתכות או נבדקות בעזרת מגלה מתכות ידני.

ד. אם מתעורר חשד כלשהו בעת הבדיקה – צפצוף וכדומה – מוכנסת האשה החשודה לתא סגור ונבדקת על-ידי שתי חיילות, כאשר חיילת אחת בודקת והשנייה מאבטחת.

ה. מדי פעם מתבצעת גם בדיקה מתחת לבגדי הנשים בחדר הסגור. בשום מקרה אין חשיפת נשים לבדיקה גופנית במקומות ציבוריים ופתוחים.

ו. חיפושים שלא במעברים – חיפוש על גופן של נשים מקומיות מתבצע על-ידי שוטרות משטרת ישראל, ובהיעדרן – על-ידי שוטרות המשטרה הצבאית או בודקות המשטרה הצבאית המוסמכות לכך. בכל מקרה לא נערך חיפוש על גופן של נשים בידי גברים.

היו"ר ש' וייס:

תואיל להשיב כאן על שאילתא מס' 541 של חבר הכנסת אחמד סעד על נוהלי ביקור אסירים פלשתינים.

נוהלי ביקורים אצל אסירים פלשתינים

חבר הכנסת א' סעד שאל את שר הביטחון ביום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997):

לאחרונה פורסם, כי בכוננת צה"ל להקל מעט את נוהלי הביקורים אצל אסירים פלשתינים הכלואים בישראל.

רצוני לשאול:

1. האם נכנסו הנהלים החדשים לתוקף, ומתי?

2. כיצד, אם בכלל, נאכפת מדיניות ההגמשה שדווח עליה?

3. מדוע זה מותר אך ורק לקרובים מדרגה ראשונה לבקר את יקיריהם?

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני, כמדומני שעניתי בצורה פרטנית לחבר הכנסת אלסאנע על אותה שאלתא בדיוק.

היו"ר ש' וייס:

כן. חבל שלא חיברו זאת, כי אנחנו לפעמים נוהגים לחבר את התשובות. אתה גם יכול – או להשיב בקיצור או להפנותו.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני גם נשאלתי קודם אם לחבר, ושני הדברים האלה מחוברים אצלי. אבל, אחזור ואראה לך בצורה פרטנית – – –

היו"ר ש' וייס:

תמצית.

שר הביטחון י' מרדכי:

אם אתה שואל, ענתי.

בתאריך 27 בנובמבר 1996 חודשו ביקורי הכלואים בהתאם לנהלים שהיו בתוקף קודם להטלת הסגר. נוסף על כך הוחלט, בשלב זה, על שתי הקלות נוספות לעומת הקריטריונים שנקבעו בנהלים הקודמים: האחת – אושרה הכללתן של אחיות במסגרת הקריטריונים בלא הגבלת גיל; השנייה – אושרה הכללתם של אחים במסגרת הקריטריונים, ובתנאי שגילם אינו בין 16 ל-30, כלומר, הוא מעל גיל 30 ומתחת לגיל 16. מובן שמגישי הבקשות העונים על הקריטריונים שנקבעו נבחנו פרטנית, על מנת לוודא שאין מניעה ביטחונית ספציפית לכניסתם לישראל.

לפיכך, במסגרת הנהלים הנוכחיים, בני משפחות – אב, אם, ילדים, אחיות ואחים – אחים במגבלות של מעל גיל 30 ומתחת לגיל 16 – אם אין להם בעיה ביטחונית ספציפית הם יכולים לבקר את בני משפחותיהם בכלא.

הסיבה – מחד גיסא לאפשר את הביקורים ומאידך גיסא לשמור על כללים בסיסיים, כדי למצוא איזון בין צורכי הביטחון לצרכים המשפחתיים של הכלואים לקיים קשר רצוף.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני רוצה להעיר לעוזרי שר הביטחון, שנמצאים כאן, שקיימת בהחלט אפשרות לתת תשובה אחידה על שאלות זהות. ואז, לחברי כנסת, לכל אחד מהם, יש זכות לשאלה נוספת. זו אכן הזכות של חבר הכנסת סעד. בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מודה לשר הביטחון על התשובה. אני רוצה לשאול: מה שהתפרסם הוא שהיתה גמישות בנהלים, וכבודך, דיברת על זה. אבל, יש בעיה אנושית, שכן לפי הנהלים שהיו בעבר הרשו רק לקרובים מדרגה ראשונה לבקר את יקיריהם. האם בן הדוד או בן האחות אינם קרובי משפחה? האם כבודו יקבע נהלים שגם לאלו הקרובים מאוד לעצורים, מבחינה אנושית, תהיה אפשרות לבקר את יקיריהם? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני חבר הכנסת, בוא נעשה שנינו כל מאמץ כדי שלא יהיו עצורים בכלל. כשהיו, נאפשר קודם כול לבני משפחותיהם הקרובים לבקרם –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אני מקווה שזה – – – לפי ההסכם.

שר הביטחון י' מרדכי:

– – ובמקרים מיוחדים, כשהיה צורך חיוני יוצא דופן – אני מעביר הנחיות שבמקרים יוצאי דופן, כשיש צורך מיוחד חיוני, יאפשרו במקרים יוצאים מן הכלל גם לקרובים נוספים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאילתא מס' 554 של חברת הכנסת נעמי חזן, שאילתא מס' 556 של חבר הכנסת אברהם יחזקאל ושאילתא מס' 558 של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין – לפרוטוקול.

הטפה לחזרה בתשובה במסגרת צבאית

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הביטחון ביום כ"ט בטבת התשנ"ז (8 בינואר 1997):

בתאריך 31 בדצמבר 1996 פורסם בעיתונות, כי רב צבאי שהעביר הרצאה לטירונים במדרשת הרבנות הצבאית אמר, כי "מי שאינו שומר מצוות יגיע לגיהנום", וכי חלק מהאסונות הפוקדים את העם נובעים מאי-קיום מצוות. דובר צה"ל מסר, שאף מפקד הפלוגה הדתית העיר לרב, שדבריו השתמעו כהטפה לחזרה בתשובה.

רצוני לשאול:

1. האם מקובלים על צה"ל ניסיונות להחזיר חיילים בתשובה במסגרת הצבאית ובחסותה?

2. האם טופל משמעתית הרב שדובר בו, וכיצד?

3. מה הן הפעולות שיינקטו בנדון?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הרצאות רבנים צבאיים בפני חיילי צה"ל מיועדות לקירוב לבבות ולהכרת מורשת עם ישראל, ואין מטרתן להשפיע על אורח חייהם של החיילים. לגופו של עניין – בבירור שנערך עם מפקד המדרשה התורנית לא נמצא שהיו בדברים שנאמרו בהרצאות הרב הטפות לחזרה בתשובה.

3. הרב הראשי לצה"ל חזר והבהיר למפקד המדרשה, שעליו להקפיד שכל ההרצאות הניתנות במדרשה תהיינה על טהרת הידע ולא תשמשנה כל מטרה זרה – הטפה או הכוונה.

קריאת רבנים לחיילים לסרב פקודה לפנות יישובים

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר הביטחון ביום כ"ט בטבת התשנ"ז (8 בינואר 1997):

בעקבות קריאות של רבנים – ראשי ישיבות הסדר – לחיילי צה"ל לסרב פקודה לפנות חלקים מארץ-ישראל, רצוני לשאול:

1. כיצד נערך משרדך לטפל ולמנוע מקרים של סירוב פקודה על רקע זה?

2. האם משרדך בדק, או יבדוק, מה הם הסיכויים שחיילים יענו לקריאה זו?

3. האם שוקלים שינוי בשיבוצם של חיילים מסוימים בעקבות קריאה זו?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. נאמנות חיילי צה"ל לביצוע פקודות הצבא אינה מוטלת בספק.

צה"ל לא נתקל בסירוב פקודות בנושא זה, ולפיכך אין מקום לשינוי שיבוץ כתגובה לקריאת הרבנים.

גיוס מורים לשירות מילואים במהלך שנת הלימודים

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר הביטחון ביום כ"ט בטבת התשנ"ז (8 בינואר 1997):

רצוני לשאול:

1. מדוע אין התחשבות מיוחדת במורים אשר נקראים למילואים על חשבון שנת הלימודים, וסירוב הולת"ם – הוועדה לדחיית מילואים – לבקשתם לדחות את השירות לקיץ פוגע לעתים בתלמידים?

2. האם יש אפשרות לדאוג לכך שמורים אשר משרתים שירות מילואים ביחידות שדה ישרות בתקופת הקיץ בלבד?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בקובץ הוראות זימון לשירות מילואים פעיל יש הנחיה מיוחדת, שלפיה אין לזמן מורות לשירות מילואים בתקופת הלימודים.

ביחס למורים, יש להשתדל לזמנם בתקופת הפגרה ככל שמתאפשר הדבר מבחינת צורכי צה"ל.

משמעות ההצעה לקרוא למורים לשירות מילואים פעיל רק בקיץ – בפועל זו דרישה לאגד את אוכלוסיית המורים בישראל ליחידות אשר יתוכננו לבצע מילואים בתקופת הפגרה. דרישה זאת אינה עומדת במבחן המציאות.

להלן הסיבות העיקריות לכך:

א. היבט השיבוץ – עקרון השיבוץ בצה"ל מתבסס בעיקרו על ההכשרה הצבאית. לפיכך, ביחידה צבאית אורגנית נמצאים חיילים בעלי מגוון מקצועות אזרחיים. היענות לבקשה ברוח הדברים כמפורט אינה יכולה לעלות בקנה אחד עם צורכי צה"ל, שכן היא תחייב את צה"ל לראות את צורכי המורים בקדימה ראשונה ולהתאים את מבנה הסד"כ לסוג המקצוע האזרחי.

ב. היבטים תכנוניים – לצה"ל אין שליטה באשר למספר המורים המצויים בשורותיו. לפיכך, אין יכולת של ממש לשלב את צורכי צה"ל בצורכי המשק על בסיס זה.

ג. סינכרון פעילויות – גרף התעסוקה והאימונים של צה"ל סובל כבר כיום מהרבה מאוד אילוצים. תוספת אילוף נוסף תהיה בעייתית במיוחד.

ד. סדרי עדיפויות – אין לצה"ל עניין, או מנדט, לקבוע סדרי עדיפויות בצורכי המשק. לפיכך, מה מותר המורה מהחקלאי או מבעלי מקצוע אחרים העובדים על בסיס עונתי.

צה"ל מנחה את מפקדיו לטפל נכון באנשיהם. אם מורה משרת בנאמנות לאורך זמן ומוזמן למילואים בתקופה שאינה נוחה, והוא מבקש שחרור ממפקדיו, ברוב המקרים בקשתו תיענה, וצה"ל ימשיך ויבסס את השחרור ממילואים על-פי בחינה עניינית, כל מקרה לגופו.

היו"ר ש' וייס:

תואיל בטובך להשיב כאן על שאילתא מס' 585, של חברת הכנסת מרינה סולודקין, על שירות גברים כאחים מוסמכים בצה"ל.

שירות גברים כאחים מוסמכים בצה"ל

חברת הכנסת מ' סולודקין שאלה את שר הביטחון ביום ז' בשבט התשנ"ז (15 בינואר 1997):

לאחר בירור פנייתה של משפחת החייל י"ו (שמו המלא מופיע במקור), התברר שלמרות קבלת תעודה ורישום כאח מוסמך, אין מאפשרים לו לשרת במקצועו, כיוון שהוא נחשב כיום בצה"ל מקצוע נשי בלבד.

סגן-אלוף סימה כהן, קצינת סיעוד ואחיות ראשית, משוועת לכוח-אדם בתחום (מצ"ב מכתבה בעניין).

רצוני לשאול:

1. מדוע אין החייל משרת במקצועו, אף שהוא נדרש?

2. מדוע מוגדר מקצוע הסיעוד בצה"ל כנשי, והאם תשונה מגמה זו?

שר הביטחון י' מרדכי:

1-2. מקצוע הסיעוד פתוח לנשים ולגברים בעלי פרופיל עורפי. יצוין, כי מבדיקה שנערכה עם קצין המיון עולה, כי לא נמסר לחייל שבמקצוע הסיעוד ישובצו נשים בלבד, אלא הובהר לו שדרוש פרופיל עורפי – נמוך משלו – לשם שיבוץ במקצוע האמור.

החייל, בוגר העתודה האקדמית במגמת סיעוד, הוא בעל פרופיל המאפשר שיבוצו ביחידות שדה או במערך הקורסים, היינו הוא אינו בעל פרופיל עורפי.

לאחר ריאיון נמצא כבלתי מתאים לשירות ביחידות שדה, ולכן הופנה לשיבוץ במערך הקורסים. הוא סירב לצאת לקורס חובשים, והוחלט לשבצו, בהתאם לצורכי הצבא, באחד הקורסים, שיאפשר לאחר מכן לשבצו ביחידה קדמית במקצוע משתלם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברת הכנסת סולודקין, יש לך שאלה נוספת?

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

לא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לשר.

שאלתא מס' 644 של חבר הכנסת אדרי – לפרוטוקול.

טלפונים סלולריים בשימוש קציני צה"ל

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר הביטחון ביום י"ד בשבט התשנ"ז (22 בינואר 1997):

נודע כי צה"ל משלם מדי שנה כ-150 מיליון שקל עבור השימוש בטלפונים. נתח ניכר מסכום זה הוא התשלום עבור השיחות בטלפונים סלולריים המבוצעות על-ידי הקצינים.

רצוני לשאול:

1. באילו תפקידים או מאיזו דרגה ניתנים לקצינים מכשירים סלולריים?

2. איזה אחוז מהוות שיחות אלו מכלל תקציב הטלפונים?

3. מה עושה הצבא כדי להבטיח חיסכון ועידוד השימוש בקוויים רגילים במקום הסלולריים?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. טלפונים סלולריים הוקצו ל-270 קצינים בכירים, בהתאם לצורך הפונקציונלי.

2. 0.6%.

3. חסימות סלקטיביות של הרשת הצבאית ובחינת טכנולוגיות שיוזילו את העלויות.

היו"ר ש' וייס:

תואיל להשיב כאן על שאלתא מס' 645, של חבר הכנסת מיכה גולדמן, על חשבון הטלפון הגבוה בתולדות צה"ל.

חשבון הטלפון של צה"ל בשנת 1996

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר הביטחון ביום י"ד בשבט התשנ"ז (22 בינואר 1997):

חשבון הטלפון של צה"ל השנה, בערכים ריאליים, הוא הגבוה ביותר בתולדותיו, ובחלקו הגדול הוא תשלום עבור שיחות בטלפונים סלולריים. תמוה שדווקא בתקופה של צמצומים בתקציב הביטחון אין חיסכון בנושא זה.

רצוני לשאול:

1. מה ייעשה כדי לצמצם הוצאות?

2. מה הם הקריטריונים של צה"ל לחלוקת טלפונים סלולריים ומה הן ההגבלות על שימוש בהם?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני רוצה להעיר, ראשית, כי חשבון הטלפון של צה"ל השנה, בערכים ריאליים, הוא הנמוך ביותר זה שנים רבות. נעשה באמת מאמץ ניכר מצד הצבא להוריד את עלות חשבונות הטלפון. עם זאת, נעשים מאמצים לצמצם את ההוצאות באמצעות חסימה סלקטיבית של הרשת הצבאית ובחינת טכנולוגיות לצמצום העלויות.

טלפונים סלולריים מוקצים בהתאם לצורך הפונקציונלי. בפקודות הצבא נקבעו מגבלות של שימוש בטלפונים אלה מטעמי ביטחון שדה.

חבר הכנסת רפי אדרי איננו, והיו גם פרטים נוספים בשאלתא שלו, והם תואמים את השאלתא שלך, אדוני חבר הכנסת מיכה גולדמן. טלפונים סלולריים הוקצו ל-270 בכירים, בהתאם לצורך הפונקציונלי. העלות היא כ-0.6% מהתקציב. יש חסימות סלקטיביות של הרשת הצבאית ונבחנות טכנולוגיות שיוזילו את העלויות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גולדמן. חשבתי שהוא מתעניין לא בצד הכספי אלא בביטחון שדה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני רוצה לנצל את ההזדמנות שמאפשרים לי כאן לשאול שאלה נוספת ולומר, שבחודשים האחרונים יוצא לי לא מעט להסיע באזור הצפון חיילים שחוזרים מהקו, והם מתלוננים בפני על כך שחסרים טלפונים ציבוריים, כדי שאפשר יהיה להתקשר בצורה יותר רצופה – – –

שר הביטחון י' מרדכי:

חסרים טלפונים?

מיכה גולדמן (העבודה):

חסרים טלפונים. הייתי מבקש משר הביטחון לבדוק את העניין הזה, כדי להוסיף, מאחר שניתנה הוראה של המערכת הצה"לית שלא להשתמש בטלפונים סלולריים פרטיים של חיילי צה"ל, וזה למעשה צמצם את היכולת שלהם לשמור על קשר. מי שמכיר אותך מקרוב יודע, שהקשר עם המשפחה חשוב לך מאוד, וכאן הייתי מבקש את הפנייה שלך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

תודה לחבר הכנסת גולדמן. אכן הנושא שהוא העלה נכון, ואנחנו נפנה גם לחברת "בזק" וגם לשרת התקשורת, וכמובן לגורמי הצבא, כדי להגדיל את מספר הטלפונים בצמתים ובמקומות שיש בהם חיילים ועוברים בהם חיילים, כדי שיוכלו להתקשר לבתיהם בדרכם הביתה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאילתא מס' 661, של חבר הכנסת שאקי – לפרוטוקול. לעומת זאת, על שאילתא מס' 665, של חבר הכנסת שבח וייס, תוכל להשיב כאן.

תשאול חיילים על-ידי כתב צבאי

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר הביטחון ביום כ"א בשבט התשנ"ז (29 בינואר 1997):

נמסר לי כי כתב צבאי תשאול חיילים לאמור: "היכן אתה מעדיף לשרת, בחברון או בלבנון?".

רצוני לשאול:

1. הידוע הדבר למשרדך?

2. מה ייעשה לגבי הצגת שאלות כאלה בעתיד?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לא ניתן להתייחס עניינית לנושא מאחר שאין בשאילתא פרטים על המקרה הספציפי.

ככלל, כתבים רשאים לשאול את חיילי צה"ל כל שאלה. נציג דובר צה"ל, המלווה כל ריאיון, מתדרך כל חייל טרם הריאיון ומוודא באופן שגרתי כי קצינים וחיילים לא יאמרו דברים שיפגעו בביטחון המדינה ובתדמית צה"ל.

משך השירות הסדיר בצה"ל

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר הביטחון ביום כ"א בשבט התשנ"ז (29 בינואר 1997):

רצוני לשאול:

1. האם בדעת משרד הביטחון ליזום קיצור השירות בצה"ל?

2. אם כן – מתי ועל-פי אילו כללים?

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי חבר הכנסת שבח וייס, בשל המציאות הביטחונית הקיימת, מחד גיסא, והרצון להקל את נטל השמ"פ – שירות מילואים פעיל – לחיילי המילואים, מאידך גיסא, אין בכוונת צה"ל ליזום קיצור שירות סדיר בשלב זה.

יתירה מכך, אדוני, מאחר שזה רק בצו, אנחנו מתכוונים לעגן את זה בחוק לשנתיים הבאות, אבל אני מבטיחך כי אחת לשנה, לקראת תוכניות העבודה השנתיות של צה"ל, נחזור ונדון, ואם נגיע למסקנה כי יש אפשרות, אני אהיה מהראשונים להמליץ לעשות כך.

היו"ר ש' וייס:

אבל אני הבינתי שהנושא במעקב קבוע אצלך.

שר הביטחון י' מרדכי:

הנושא במעקב קבוע ונבדק על-ידי לפני חודשים מספר.

שבח וייס (העבודה):

תודה רבה.

השאלתא הבאה היא שאלתא מס' 689, של חבר הכנסת דוד טל, והתשובה עליה צריכה להיות מועברת לפרוטוקול, אבל יש כאן לחץ כבד שתשיב עליה מעל הדוכן, ומותר לך להשיב, אם אתה רוצה. זה לשיקולך.

מסעדות הפועלות מטעם ארגון נכי צה"ל

חבר הכנסת ד' טל שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

לבקשת נכי צה"ל דתיים, ביקשתי לבדוק את טרונייתם שלפיה במסעדות הפועלות מטעם ארגון נכי צה"ל אין תעודות כשרות. נעיתי שבגלל היותן פתוחות בשבת הרבנות מסרבת להעניק תעודות. מדיניותה אכן סבירה. רצ"ב פרסום בנושא.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא ייפתחו מסעדות הסגורות בשבת ולהן תעניק הרבנות תעודת כשרות?

2. האם ידוע כמה נכי צה"ל דתיים יש?

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, אני יכול לענות על שאילתא זו מעל הדוכן, אבל נדמה לי שגם כאן עניתי שמדובר בנכי צה"ל ובמסעדות הפועלות במסגרת ארגון נכי צה"ל, עניתי לחבר הכנסת גפני – – –

היו"ר ש' וייס:

הלחץ בא מאותו כיוון. זה בסדר עכשיו? אם כן, שאילתא מס' 689 מועברת לפרוטוקול.

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המענה על שאלה זו אינו מצוי בתחומי סמכותו של משרד הביטחון.

2. התשובה שלילית.

למען הסדר, אנו חוזרים על שהודענו בכנסת, כי האחריות להפעלת "בתי הלוחם" היא בידי ארגון נכי צה"ל, ולא בידי משרד הביטחון.

אפנה אל יושב-ראש ארגון נכי צה"ל ואסב את תשומת לבו למשמעויות הכשרות – בכל הקשור לנכים הדתיים.

היחידה לקליטת חיילים משוחררים

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

החייל המשוחרר אברהם טחן התלונן ("ידיעות אחרונות", 1 בינואר 1997) כי פניותיו ליחידה להסבת חיילים משוחררים הסבו לו מפח נפש.

רצוני לשאול:

1. מי ממונה על יחידה זו, ומי מפקח על פעולותיה?

2. אם נכונה תלונת החייל, מדוע אין היחידה מאוישת באנשי מקצוע המסוגלים להעניק לחייל ייעוץ בסיסי בנושאי עבודה וזכויות אזרח?

3. מה יעשה משרדך בעניין זה?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. היחידה לקליטת חיילים משוחררים – ולא "להסבת חיילים משוחררים", כפי שנכתב בטעות בשאילתא – הינה יחידה במשרד הביטחון, כפופה להנהלת משרד הביטחון, מטעם שר הביטחון. היחידה נתונה לביקורת מבקר מערכת הביטחון ומבקר המדינה.

2-3. כל בקשותיו של הפונה נענו. על מנת לזכות במענה מפורט יותר, יכול היה החייל המשוחרר לפנות לאחת הלשכות לקליטת חיילים משוחררים, דבר שלא עשה אף שהוצע לו לעשותו.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך, אדוני השר, על המאמץ. נדמה לי שאנחנו סיימנו את פרק השאילתות של כבודו.

שר הביטחון י' מרדכי:

תודה רבה.

הצעה לסדר

היו"ר ש' וייס:

חברים, אני רוצה לבקש בקשה מסוימת משר העבודה והרווחה. אושרה הבוקר על-ידי היושב-ראש הצעה לסדר של חברת הכנסת נעמי בלומנטל בנושא מאוד רגיש: תערוכת פשעי הנאצים בגרמניה. הנוהג הוא שמעלים אותה בראשית הישיבה. משום-מה זה לא עלה בראשית הישיבה, ואני ביררתי, ואפשרו לי להעלות את זה תוך כדי הישיבה. לכן, אודה לשר אם יתאזר בסבלנות דקות אחדות, ותהיה בוודאי תגובה מסוימת שלי על ההצעה לסדר, ואם אתה תרצה לומר ספונטנית דברים בעניין זה בשם בממשלה, אני אודה לך, ומייד אחרי זה נזמין אותך להשיב על שאלות.

הנושא הוא: תערוכת פשעי הנאצים בגרמניה. זה נושא לאומי כללי. הוא לא נוגע דווקא לשר אחד, אלא לנו כממשלה, כבית, כעם, כבני אדם. גברתי, בבקשה, אבל בדיוק לפי הטקסט שכתוב כאן. כאמור, זה במסגרת פרוצדורה של הצעה לסדר. בבקשה, חברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

במינכן נפתחת היום תערוכה על אודות פשעי הצבא הגרמני בתקופה 1941-1944 בחזית המזרחית. באופן מיוחד מוצגים בתערוכה מסמכים ותמונות על אודות ההשמדה ההמונית של יהודים. התערוכה מאורגנת על-ידי מכון היסטורי מהמבורג, ועיריית מינכן החליטה להעמיד את אולם העירייה לרשות תערוכה זו.

בתערוכה מוצגות תמונות מזעזעות על התנהגות בלתי אנושית של הצבא הגרמני – הוורמאכט.

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. אני מבקש שקט. גברת פרנקל – ואני עושה כאן דבר שלא ייעשה – אני מפנה את תשומת לבך לנושא. זה נושא שאת עוסקת בו. מכיוון שרק עכשיו נכנסת, אני גם מפנה את תשומת לבך.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

בתערוכה מוצגות תמונות מזעזעות על התנהגות בלתי אנושית של הצבא הגרמני – הוורמאכט. קצין גרמני אווז בידו את הלולאה של חבל התלייה כאשר הקורבן היהודי עומד מוטה ראש, אל מול המוות. עשרות יהודים – נשים, גברים, ילדים, זקנים ותינוקות – עומדים על פי בור ענק, שתוך שניות יהפוך לקבר המונים. הם עומדים מול כיתת יורים, חיילי צבא גרמניה, צבא הוורמאכט.

ממשלת בוואריה מתנגדת לתערוכה, כנראה מסיבות פופוליסטיות. יחד עם ארגונים נאו-נאציים היא מארגנת הפגנות ומנסה לטרפד את קיום התערוכה. ממשלתו של ראש הממשלה שטויבר בדעה שהתערוכה פוגעת בכבוד הצבא והעם הגרמני, ולכן היא פנתה לציבור במטרה להחרים תערוכה זו.

מחאות מחוגים יהודיים במינכן לא נלקחות, כנראה, ברצינות. ראש ממשלת בוואריה וחבר הפרלמנט גאוויילר ורבים רבים אחרים בגרמניה של היום לא רוצים ללמוד מפשעיהם בעבר, והרי המרחק ביניהם לבין מכחישי השואה כבר לא קיים.

על כנסת ישראל, ממשלת ישראל והציבור הישראלי להביע זעזוע, מורת רוח ומחאה חריפה על הניסיון המבזה של חוגים בגרמניה, לרבות חברי פרלמנט, להתעלם ולהכחיש את העבר הנוראי, בבחינת חוזרים לימים של: לא ידעתי, לא שמעתי, לא ראיתי.

מזעזע, מדהים ומפחיד לראות, שכעבור דור אחד בלבד כבר קשה להציג בגרמניה תערוכה שתנציח לדורות הבאים את זוועות הנאצים והצבא הגרמני, צבא הוורמאכט.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברתי הכנסת נעמי בלומנטל, כאמור, את הנושא העלינו באופן ספונטני, במסגרת הפרוצדורה של הצעה לסדר, וזה באמת מסוג הנושאים שהספונטניות מתאימה להם.

רק מקרה הוא שאני מנהל עכשיו את הישיבה, ואני רוצה, אם אפשר, להוסיף עדות אישית. אני כילד הייתי עד חי, וכמעט עד מת, להשתתפות צבא הוורמאכט בהשמדת יהודים. בראשית יולי 1941 פלש הצבא הגרמני לעיר שלנו, בתחילת המתקפה נגד ברית-המועצות, אחרי שהם הפרו את הסכם מולוטוב-ריבנטרופ, וביום הראשון נכנסו חיילי הוורמאכט והיו שותפים לפוגרום אכזרי ומחרד, סייעו לאוקראינים לשחוט, השתתפו בעצמם; נאספו יותר מ-500 יהודים, נרצחו, בחלקם נתלו על אנקולים בבית-המטבחיים של בוריסלב, ואחרים נזרקו לבור סיד חם וכיוצא באלה. כך שאין ספק שיש פה דוגמה מובהקת לכחש.

הצעתי – אני גם ארצה לשמוע את תשובת הממשלה באמצעות שר, אם תרצו – שאנחנו נעביר את הדברים האלה לנשיאת הבונדסטאג, פרופסור ריטה זיסמוט, ידידה גדולה של ישראל, רגישה מאוד לעניינים של השואה, וגם לאנשים אחרים, דמוקרטים וליברלים בגרמניה עצמה, ואולי באמצעות יושב-ראש הכנסת, שיש לו גם קשרים שם, נעביר את המחאה הזאת למקום שצריך, ונעשה את זה דחוף מאוד.

אדוני השר, אם אתה רוצה ספונטנית להצטרף לעניין הזה ולומר משהו, אני אודה לך. בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מובן שאי-אפשר שלא להביע זעזוע ומחאה כנגד התופעה המבישה והמדהימה הזאת.

היות שזה דבר כל כך חריף וקשה, אני מציע לא לעשות את זה כלאחר-יד, אלא להעביר מסר ברור. אני אבקש מראש הממשלה שימצא את הדרך להעביר את המסר לממשלת גרמניה, וחלילה וחס, לא בצורה פשוטה כזאת, כלאחר-יד, אלא בצורה חמורה וחריפה, כי זה דבר שלא ייעשה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך. אם תוכל לעניין גם את שר החוץ, אז נעשה משהו.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

בהחלט כן.

היו"ר ש' וייס:

אני בטוח שנמצא אוזן קשבת גם בגרמניה, כי יש שם בכל זאת אנשים שארגנו את התערוכה ויש להם האומץ לעמוד מול ההיסטוריה שלהם. יש גם כאלה. תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אתה כבר תישאר אתנו כאן. סליחה שאנחנו עוברים לסדר-היום שלנו, אבל זו דרכו של פרלמנט.

שר העבודה והרווחה ישיב על שאלתא מס' 500, של חבר הכנסת גפני. אתה היום מלך השאלות הרגילות, חבר הכנסת גפני. הנושא: פרסום על המלצה לפיטורי עובדת. בבקשה, כבודו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לכן הוא גם קיבל מספר כזה של השאילתא.

המלצה לפטר עובדת

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ד בשבט התשנ"ז (22 בינואר 1997):

בעיתון "יתד נאמן" מיום י"א בכסליו התשנ"ז (22 בנובמבר 1996) פורסם על המלצת מנהלת מחוז במשרדך לפטר עובדת בעקבות יציאתה לחופשת לידה.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – אילו צעדים ננקטו בנדון?

3. האם היו עוד תלונות דומות בנושא זה במשרדך?

4. אם כן – מה נעשה בנדון?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, 1-2. מנהלת המחוז אכן המליצה לפטר את העובדת. בכל מקרה נערכים פיטורי עובד על-ידי הרשות המקומית המעסיקה אותו, וכך קרה גם במקרה זה, כאשר הרשות המקומית היתה שותפה לביקורת של הגברת לוין.

3-4. לא היו תלונות נוספות בנושא זה במשרדי.

הערה: הנושאים הקשורים בגברת דינה לוין נמצאים בבדיקה במשרדי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני רוצה שהכנסת תדע במה מדובר. מדובר במנהלת מחוז במשרדך, ששלחה מכתב, המונח כאן לפני, אבל אינני רוצה לקרוא אותו עכשיו, ואתה, אדוני השר, ודאי יודע מה כתוב בו. היא דרשה בו מראש המועצה בנתיבות לפטר את מנהלת מחלקת הרווחה במועצה המקומית, ומשרד העבודה והרווחה יסייע בפיטורין ויביא מנהלת חדשה.

אחת מן השתיים: או שמשרד העבודה והרווחה לא מוכן בשום פנים ואופן שנשים יקודמו ויהיו מנהלות מחלקות – או שידרוש מאשה שהתקדמה בעבודה והגיעה לתפקיד ניהולי שלא תלד?

משרד העבודה והרווחה הוא הראשון שצריך לדאוג לעבודת נשים ולקידומן בעבודה, המשרד הראשון שצריך לדאוג לנושאים כמו חופשות לידה ונושאים אחרים מהסוג הזה. התלונות שהגיעו אלי בנושא של מנהלת המחוז הזאת הן רבות מאוד, ולפי דעתי, אסור לך, כשר שרגיש לנושאים הללו, לעבור על כך לסדר-היום. עליך לנהוג במלוא החומרה, כי מדובר בתלונות רבות מאוד, אף שבנושא הזה עצמו היתה רק תלונה אחת.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

האחריות לדמוגרפיה היא בתחום סמכותו של משרד העבודה והרווחה, וידועות לך הרגישות שלי לנושא והחשיבות שאני מייחס לו.

התלונות והדברים שנאמרו לגבי הגברת דינה לוין נבדקים במשרד בדרכים המקובלות. מובן שאני אתייחס בהתאם לכל הפרטים שהעלית והזכרת בשאילתא.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר.

הפסקת אספקת ארוחות לתלמידים

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר העבודה והרווחה ביום ז' בשבט התשנ"ז (15 בינואר 1997):

השנה קוצץ התקציב לארוחות בבית-הספר "עמל-1" במעלות. יצוין כי התלמידים שוהים בין כותלי בית-הספר עד השעה 16:00 לערך.

רצוני לשאול:

1. האם הונהגה במשרד החינוך מדיניות חדשה לגבי תקצוב בתי-ספר נזקקים בכלל ובית-הספר "עמל" בפרט?

2. האם יחודש התקצוב או תשתנה מתכונת הסיוע, ומתי?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מפעל ההזנה בוטל בכל רחבי הארץ בהחלטת ממשלה עוד בשנות ה-80, ולא השנה.

החלטה זו תקפה בכל בתי-הספר, פרט לחלק מבתי-הספר התעשייתיים, הממוקמים בתוך המפעל, שבהם סועדים הנערים יחד עם המבוגרים.

לכן, משבוטל מעמדו של בית-הספר במעלות כבית-ספר תוך-מפעלי, בוטל גם תקציב ההזנה שניתן על מנת להשוות את תנאי ההזנה של התלמידים לאלו של הבוגרים.

ביטול ההזנה נעשה משיקולים תקציביים ובהנחיית האוצר. לכן, ללא מציאת מקור חלופי, לא יוחזר, ככל הנראה, מפעל ההזנה.

א-קבלת סטודנטית דתית לעבודה במוקד "בזק"

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר העבודה והרווחה ביום ז' בשבט התשנ"ז (15 בינואר 1997):

נודע לי כי סטודנטית שומרת מצוות עברה את כל השלבים בקבלה לעבודה במוקד של חברת "בזק", ומשנודע שלא תוכל לעבוד בשבת, מסרו לה כי בשל כך לא התקבלה.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן – מה ייעשה בנדון?

3. כיצד יאכוף משרדך את חוק שעות עבודה ומנוחה?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. בעקבות התערבות המשרד הזמין סמנכ"ל השיווק בחברת "בזק" את העובדת לשיחה, התנצל על תהליך הקבלה, והציע לה לעבוד במוקד העסקי הבין-לאומי. נקבעה פגישה נוספת, אולם אז כבר מצאה העובדת תעסוקה במקום אחר, ולא הגיעה לפגישה זו.

3. כידוע לך, משרדי עוסק באופן נמרץ באכיפת חוק שעות עבודה ומנוחה. בעקבות מקרה זה נערכה שיחה עם סמנכ"ל "בזק בין-לאומי", ובה הובהרו לו חובות החברה על-פי חוק, והובטח מצדו שירענן את המידע והנהלים בקרב האחראים לקבלת עובדים בחברה.

מדיניות ההפרטה של הממשלה והגנה על זכויות עובדים

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"א בשבט התשנ"ז (29 בינואר 1997):

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדתו של משרד העבודה והרווחה בעניין ההגנה על ציבור העובדים במפעלים מופרטים?

2. מה היא העמדה לגבי מדיניות ההפרטה, היקפה וקצב הביצוע שלה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

ראשית, אני מבקש להודות לחבר הכנסת שבח וייס, שאני מעריך אותו מאוד, על עצם העלאת הנושא על סדר-היום ועל הרגישות החברתית שהוא מגלה לאורך כל הדרך.

2-1. משרד העבודה והרווחה תומך בשינויים במשק שמטרתם להגביר את היעילות ולהפחית תלות מיותרת במערכות השלטון. שינויים אלו יכולים להיעשות רק אם תהיה הקפדה על כמה עקרונות מחייבים, וביניהם: חובת היוועצות מוקדמת בנציגי העובדים בדבר כל שינוי הקשור במישרין או בעקיפין למעמדם או לתנאי עבודתם של העובדים; ניהול משא-ומתן עם נציגי העובדים ביושר ובתום-לב, וקביעת השינויים בהסכמת שני הצדדים; גילוי כל המידע, הנתונים ותוכניות ההפרטה לנציגות העובדים; פתרון בעיותיהם של המפוטרים או הפורשים לפנסיה כתוצאה מהשינויים.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה.

אדוני השר, האם אתם תיזמו, או תצטרפו ליוזמת חברי הכנסת בחקיקת חוק להגנה על העובדים במפעלים או בענפים שיש בהם תהליכי הפרטה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני כמובן אצטרף לכל דבר שיהיה לטובת העובדים ולהגנתם, אבל אינני יכול לדבר בצורה גורפת על הצעת החוק לפני שאני בודק אותה גם מההיבטים המשפטיים ולפני שאני שומע את חוות דעת היועץ המשפטי של המשרד.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך.

מחוסרי בית בבני-ברק

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

בעיתון "יתד נאמן" – רצ"ב צילום הידיעה – פורסם על מותו של חסר בית, עולה מרוסיה, בחצר בית-הכנסת בבני-ברק. מסתבר שטוב לבם של תושבי העיר וקיומם של ארגוני חסד, גורמים לריכוז עשרות חסרי דיור, רובם אלכוהוליסטים או נרקומנים, המטילים חתם על התושבים.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע לאנשי משרדך על התופעה והיקפה?

2. היפעל משרדך למניעת התגודדותם בעיר?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התופעה ידועה. היקפה אינו ברור, אולם ידוע לנו שבשנה שעברה מתו שני פועלים זרים בחצר "בית התבשיל" בבני-ברק.

בכל מקרה שבו מגיע לידי המחלקות לשירותים חברתיים מידע על דרי-רחוב, מועבר המידע לאגף לשירותים חברתיים בעירייה על מנת להעבירם למחסה באישור המשרד.

אציין, שמשרד העבודה והרווחה פתח שתי מסגרות לדרי-רחוב, בפתח-תקווה ובקריית-שלמה. איתור דרי-רחוב נעשה באופן יזום על-ידי אנשי המחלקות לשירותים חברתיים. בשנה שעברה סודרו כל דרי-הרחוב שנמצאו והסכימו לטיפול.

2. קשה למנוע לחלוטין את התופעה, שכן במקרים רבים מדובר בפועלים זרים המקבלים במקום אוכל כמעט חינם. אולם, כידוע לכם, אני פועל לצמצום מספרם של העובדים הזרים בישראל על מנת למנוע את השלכותיו השליליות של מצב זה, בין השאר – קיומם של דרי-רחוב ביניהם.

רשיונות עבודה בישראל לפועלים מאזורי הרשות הפלשתינית

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

רצוני לשאול:

מה הן תוכניות הממשלה בדבר הרחבה ניכרת של רשיונות עבודה בישראל לפועלים מתוך שטחי הרשות הפלשתינית אחרי חתימת הסכם חברון?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

כפי שמסרתי פעמים רבות, עמדתי היא כי יש להגדיל את מספר הרשיונות לעובדי שטחים, ובמקביל לצמצם את מספרם של העובדים הזרים, ובהתאם למגבלות הביטחוניות.

בהתאם לעמדה זו, ולמדיניות הממשלה, מאושרת כיום עקרונית העסקתם של 55,000 עובדי שטחים – כמחציתם מעזה ומחציתם מאיו"ש. בפועל חולקו 43,400 רשיונות, מתוכם – 27,908 לבניין; 8,320 לחקלאות; 6,912 לתעשייה ולשירותים.

אני רוצה להבהיר, שהמדיניות שלי להעסיק את הפלשתינים ולא עובדים זרים היא מדיניות ברורה. אבל מובן שהכול כפוף למגבלות הביטחוניות. אני לא חושב שבקרב העובדים הזרים לא קיימת בעיה ביטחונית. ואם היא אולי לא קיימת היום, הרי בעתיד זה יכול להיות גורם מסוכן מאוד.

אני לא חושב שיש ממשלה כלשהי – ימנית או שמאלית – שתאמר שצריך לעשות סגר מוחלט ולהשאיר את הפלשתינים ללא תעסוקה. אני חושב שדבר כזה הוא לא דבר נכון, ושום ממשלה לא קיבלה החלטה כזאת, וגם אינה מסוגלת לקבל החלטה כזאת. וגם כאשר יש, חלילה וחס, פיגוע חבלני ויש אירוע, עושים סגר, אבל הסגר איננו סגר לכל הזמן, אלא כעבור זמן-מה הוא נפתח. תמיד מרחפת סכנה מפיגוע חבלני נוסף בעתיד, אבל סגר תמידי איננו פתרון. מי שחושב שצריך לסגור את הפלשתינים, ושהדבר הזה יתרום לביטחון המדינה, הרי הוא טועה. זה עלול להביא לסכנה גדולה עוד יותר, כי זה יביא אותם למצב של רעב ואולי גם להתאבדויות, ואינני רוצה להרחיב כאן עכשיו את הדיבור על הנושא.

המדיניות היא כן להעסיק אותם, כמובן תחת מגבלות ביטחוניות במעברים. אגב, אני שומע מחברי בממשלה, שלא ידוע על מקרה של עובד פלשתיני עם רשיון ואישור שביצע פיגוע חבלני. על העובדים הפלשתינים שאין אתם בעיות ושעברו את בדיקת השב"כ אפשר להקל במעברים, ועל-ידי זה למנוע הגדלת מספרם של העובדים הזרים. זה רק יצמצם את הצורך בעובדים זרים. כי אני חוזר ואומר, שהסכנה מעובדים זרים, גם הסכנה הביטחונית, היא קשה וחמורה מאוד, ואולי אפילו יותר קשה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך. כיוון שיש לי זכות לשאול שאלה נוספת, אני רוצה להביע הערכה עמוקה למדיניות שלך.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

לא. זו שאילתא רגילה.

אני חושב שהמדיניות הזאת היא מאוד נכונה, ואני חושב שהיא מביאה בחשבון גם את הסכנות לטווח רחוק לגבי הפועלים הזרים. כי כאשר נצטרך להוציא אותם מהארץ ניחשב כגזענים, ונעשה דברים שלא ייעשו מבחינה אנושית. אני גם חושב שהמדיניות הזאת תורמת לכלכלה וליחסים הטובים בינינו לבין הפלשתינים.

כיוון שלא שאלתי שאלה, אאפשר לחבר הכנסת גדעון עזרא לשאול שאלה. זה מחוץ לפרוטוקול, זה על הסף.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מזדהה עם המדיניות שלך, אדוני השר. אני רוצה רק לומר, שנדמה לי שממש אתמול היתה הפגנה של מגדלי הפרחים בגלל הרצון והצורך שלהם להעסיק פועלים מיומנים. הבעיה שלהם היא, שאין במאגר עובדים בגילים המתאימים שיכולים לעבוד בשבילם; אין די עובדים מיומנים. צריך לאפשר למגדלי הפרחים להעסיק עובדים פלשתינים טובים, ולאפשר ליותר תושבי שטחים להגיע לעבודה בישראל.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני שמח על השאלה, וברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להשיב.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, במקום להשיב לי.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני סבור שכל הוויכוח על 500 העובדים התאילנדים הוא באמת לא ויכוח ענייני מההיבט של הצרכים. כי אם יש עשרות אלפי עובדים בענף הזה, בתוכם גם פלשתינים – עוד 500 עובדים זרים לא ישפיעו לכאן או לכאן.

יש גם ויכוח פנימי, יש בעיות קשות בנושא החלוקה של העובדים: ממי להוריד מספר עובדים וכו'. אם ניקח לדוגמה משק שיש בו שלושה עובדים תאילנדים, ואם על-פי החוזה אתה מוריד לו שלושה עובדים, הרי המשק בעצם מושבת.

אני בעד ניידות בקרב העובדים הזרים. בעונת ההדרים, למשל, יש לנייד אותם לענף הזה, וכך לעשות גם לגבי ענפים אחרים. אתמול דיברו אתי בנושא החסה, נדמה לי, שצריך לקטוף אותה בעזרת סכינים גדולים, ואם זה יוטל על עובד פלשתיני זה יכול להוות סכנה. אז מובן שלא אכפת לי ששם יהיו דווקא יותר עובדים תאילנדים. אותם 500 עובדים תאילנדים באמת לא יגרעו ולא יוסיפו. אבל בגלל בעיות פנימיות אחרות, וגם בגלל בעיות הקשורות בשיא העונה, ובגלל אי-רצון שיהיו מתחים וויכוחים שהם לא מסוגלים להתמודד אתם, אישרתי הקפאה של חודשיים בהוצאת 500 העובדים הללו, ולא בשלושה חודשים כפי ששודר אתמול בתוכנית "מבט".

מדובר בחודשיים בלבד, כפוף לשני תנאים: האחד, ש-500 העובדים הללו לא יגיעו לחודשיים, כי לאף אחד לא משתלמת ההוצאה של כרטיס טיסה מתאילנד לתקופה של חודשיים בלבד, בעיקר כשמביאים בחשבון את המיסוי שחל עליהם בתאילנד, שהוא גבוה מאוד; וגם התשלום לחברות כוח-אדם בארץ הוא גבוה.

התנאי השני הוא, שבעוד חודשיים ימציאו לי רשימה ברורה ומדויקת לגבי מי שתוקף אישור השהייה שלו פג. אני לא מעוניין בהוצאתם של 500 עובדים, קצת יותר או קצת פחות, שהחווה שלהם טרם הסתיימה. זה לא הומני וזה לא הוגן להרחיק אותם באמצע החווה. כדי למנוע ויכוחים פנימיים הקפאתי את ההחלטה בדבר הוצאתם של 500 העובדים. אבל, עם זאת, אני לא מתכוון לוותר על הצמצום במספר העובדים ב-500 איש. זו המדיניות שלי, וזה קו ברור לכולם.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר.

עבודת ילדים

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

ילדים מועסקים בענפי מסחר ושירותים, וזאת נוכח הוראות החוק, ואין מי שימנע זאת.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד היקף התופעה, ובכמה ילדים מדובר?

2. כיצד פועל המשרד למניעת התופעה?

3. האם קיים שיתוף פעולה לאיתור ילדים אלה בין משרד העבודה לבין משרד החינוך, ואם לא – מדוע?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

1. נתונים אלו אינם צריכים להימצא במשרד העבודה והרווחה, אלא בידי משרד החינוך, ואציעך לפנות אליו.

2. המחלקה לאכיפת חוקי עבודה פועלת באופן שוטף בכל מקום שבו יש סכנה להעסקת ילדים ונוער בניגוד לחוק. לאחרונה, לדוגמה, נבדק באופן יזום שוק מחנה-יהודה, ונקנסו שמונה מעסיקים על העסקת נוער בניגוד לחוק.

3. כפי שציינתי פעמים רבות, האחריות העיקרית מוטלת על ההורים, הצריכים לדאוג לכך שילדיהם ישהו במסגרת המתאימה לגילם. עם זאת, הנושא הועבר לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, בעקבות הצעה לסדר-היום בנושא. אני רואה את שר החינוך כאחראי מרכזי לכך שילדים בגיל חינוך חובה ישהו בבית-הספר, וזאת באמצעות פעילותם של קציני הביקור הסדיר, שזהו בדיוק תפקידם. בהקשר זה אף פניתי אל שר החינוך, בבקשה שירחיב את הפעילות לחיוב ילדים ונערים לשהות בבתי-הספר, ולא ברחובות.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר. שאלה נוספת לחבר הכנסת הירשזון? זו לא חובה. אני רואה שאתה מתלבט.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני אומר לך מדוע אני מתלבט. מצד אחד, באמת שר העבודה והרווחה הפנה את רוב הדברים לשר החינוך, ויכול להיות שצריך להציג לו את השאילתא הזאת במקום לשר העבודה והרווחה. מצד שני, אני יודע שהבעיה היא בעיה קשה מאוד, והרבה מאוד ילדים צעירים עוסקים היום בעבודה במקום לשבת על ספסל הלימודים.

שאלתי היא, בכל אופן, לשר העבודה והרווחה. מאז נכנסת לתפקיד הכנסת כמה יוזמות חדשות וכמה רעיונות חדשים בתחומים שונים. האם לא כדאי ליצור איזה מנגנון משותף עם משרד החינוך כדי ששני המשרדים יטפלו בנושא הזה ביחד, ואולי ביוזמות חדשות יביאו לחיסול הבעיה הזאת, שהיא בעיה קשה וכאובה ולא מתאימה לנו כמדינת ישראל?

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך. כן, אדוני השר.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, אני אתחיל מהסוף. בהחלט כן, הנורמות החדשות שאני מנסה להחיל בתחום משרדי, אני מחיל אותן על-פי הדרך שאני מאמין בה ואני חושב אותה לנכונה. אני לא מתחמק מאחריות. אחריות משרד העבודה והרווחה היא לאכוף את החוק, ואכן הוא אוכף את החוק. אבל אני רוצה לפתור את הבעיה האמיתית גם בטיפול מנע, ולא רק להטיל קנסות או להעניש אנשים. הרי אנשים בשנה, אבל לא פתרנו את הבעיה. Xברור שעל-ידי מחלקת האכיפה אצלנו נוכל לתפוס

אני לא אומר שזו אחריות בלבדית של משרד החינוך. צריך להפריד בין האכיפה, שהיא בתחום משרדי, לבין המניעה והביצוע, שהם בתחום משרד החינוך. משרד החינוך, מנהלי בתי-הספר, מורים בבתי-ספר יודעים מיידיים על ילדים שנשרו מבית-הספר. עליהם לפנות מיידיים להורים. על-פי חוק, ההורים צריכים לתת את הדין גם בקנס ואפילו במאסר. אם הילד בגיל חובה לא נמצא במסגרת לימודית, בשלבים הראשונים זה נמצא בתחום משרד החינוך וניתן לבצע מיד פנייה להורים, ולהגיש במקביל תלונה למשטרה על אותו הורה שאינו מטפל בילד. הרי כך נמנע באמת את התופעה הקשה הזאת, או נצמצם אותה לכל הפחות.

לכן, אני העברתי את הנושא לוועדת העבודה והרווחה כדי שתדון בו באופן ענייני. אני שמח ומקבל את ההצעה שלך לקיים דיון משותף עם משרד החינוך ומשרד העבודה והרווחה בצד המניעה והטיפול היסודי והראשוני לצד האכיפה של המשרד. אני בהחלט בעד ואני מברך על כך.

אגב, פניתי אל שר החינוך ברוח הדברים הללו בבקשה שיעזור לנו באמת להתמודד עם הבעיה, לא כמי שרוצה להתחמק ולברוח מאחריות כזאת; להיפך, אני רוצה שכל משרד ומשרד יעשה את מה שמוטל עליו על מנת שלנו יהיה קל לאכוף את החוק ולא נעמוד בפני עובדה שלא נוכל להתמודד עם הבעיה הקשה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר על תשובותיו.

אדוני השר לביטחון פנים, עכשיו אנחנו מגיעים אליך. תואיל בטובך לעלות לדוכן. יש לנו הרבה שאילתות אליך. יום השאילתא היום, יום השאילתא הבין-לאומי.

השר לביטחון פנים ישיב על שאילתא מס' 535, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל: גנבת כלי רכב ישראליים. זה נושא שחוגג בכנסת בשבועות האחרונים שלוש פעמים בשבוע. כבודו.

גנבת כלי רכב ישראליים

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את השר לביטחון פנים ביום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997):

קיימת תופעה של העברת כלי רכב גנובים משטחי מדינת ישראל ורישומם לאחר מכן במשרד הרישוי של הרשות הפלשתינית.

רצוני לשאול:

1. מה היא מדיניות ממשלת ישראל לגבי החזרת כלי רכב אלה?

2. מה היא מדיניות ממשלת ישראל לגבי ענישת גונבי הרכב?

3. האם נשקל לפתור בעיה זו בשיתוף פעולה בין משרדך לבין גורמים של הרשות הפלשתינית?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, ידידי חברי הכנסת, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, אני עונה על השאילתא שלך בנושא של כלי רכב גנובים.

היו"ר ש' וייס:

לפני שבוע ענית לי על אותה שאילתא.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

נכון. האם אני יכול, אדוני היושב-ראש, להפנות לתשובה שלי משבוע שעבר ובזה להסתפק?

היו"ר ש' וייס:

אנחנו לא נפגע בחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

כיוון שחברת הכנסת בלומנטל העלתה את הסוגיה, וזו אחת הסוגיות הכאובות ביותר, אני רוצה לומר לך, שאתמול הגעתי מעמק-חפר, מביקור של כמה שעות במקום. נפגשתי עם נציגי היישובים, והזעקה בנושא גנבת הרכב היא זעקה קשה מאוד במדינת ישראל. חייבים למצוא לה תשובה.

גנבת כלי רכב, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, היא בממדים מדאיגים מאוד. בשנה שעברה נגנבו למעלה מ-37,000 כלי רכב. אנחנו חרדים בנוגע לתופעה הזאת, שבה גונבים כלי רכב, גונבים ציוד חקלאי, גונבים רכוש חקלאי. אנחנו עושים הכול, יש היערכות חדשה של המשטרה ומשמר הגבול לאורך קו התפר, בתפיסה מחודשת. אני החלטתי להציב שם כוח של משמר הגבול, שיושב ממש על קו התפר, במגמה לשבת במקום הזה ולמנוע חלק גדול מגנבות הרכב.

אחת הבעיות הקשות ביותר – וכאן גם תפיסה מדינית, ושנינו לא באותה דעה – היא שאין הפרדה בינינו לבין הרשות. אין שום מכשול היום, אין שום דבר המעכב את גנבת כלי הרכב. כלי הרכב נגנבים בתחום גדול מאוד. חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה מחיך. אתה אומר, אם הייתי משתמש באיתורן, בטח היה יותר קל לעם ישראל לאתר.

היו"ר ש' וייס:

זה גם עובר באזור שלו, נכון?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

כן. שאלת מדוע איננו יושבים עם הרשות הפלשתינית בתחום הזה כדי לעשות תיאום עמדות. אני רוצה לומר, שקיימים מגעים בנושאים האלה. אנחנו דנים בנושאים האלה עם הרשות. עדיין אין תשובות, לא נגמרו הדיונים. מכאן שאני רוצה לומר, שהבעיה הזאת חייבת לקבל טיפול ממלכתי. הנושא הזה עלה בישיבת הממשלה, ובישיבת הממשלה סוכם שאני ממשיך לגלגל את הנושא, והוא יחזור לישיבת הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר. שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

כבוד השר לביטחון פנים, אני בטוחה שבידיך האמונות אנחנו נמנע את המגפה שפשתה בקרבנו. יעידו על כך השאלות הרבות שמופנות בנושא זה, אני מבינה שגם חבר הכנסת שבח וייס שאל בנושא.

ידוע לי, למשל, על רכב ישראלי שנגנב ב-11 בספטמבר 1995. אותו רכב נרשם ברשות הפלשתינית ב-13 בספטמבר 1995, זאת אומרת בהפרש של יומיים. אנחנו מצפים שתהיה לפחות הבנה בעניין הזה, ושיתוף פעולה, כדי לבחון רכבים אשר תושבים מבקשים לרשום לגביהם העברת בעלות ברשות הפלשתינית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני לא מכיר ספציפית את המקרה הזה שאת מדברת עליו. המקרים האלה, אשר בהם נרשמים כלי רכב ישראליים ברשות ומקבלים רשיונות, הם חלק מהיכולת שלנו לתפוס את האנשים שגנבו את הכלים וגם לדבר על עובדות שקיימות בשטח, ואנחנו מדברים גם בסוגיה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני השר.

ועדת בדיקה בעניינו של מפקד כלא "מעשיהו"

חבר הכנסת י' וקנין שאל את השר לביטחון פנים ביום ז' בשבט התשנ"ז (15 בינואר 1997):

ועדת הבדיקה לעניין הטענות שהושמעו נגד מפקד כלא "מעשיהו" על התבטאויותיו, בין היתר בגנות שומרי המצוות, אמורה היתה למסור את החלטותיה עד 2 בדצמבר 1996.

רצוני לשאול:

1. האם סיימה הוועדה את עבודתה ומסרה את ממצאיה?

2. אם כן – מה הם?

3. כמה אנשים העידו בפני הוועדה?

4. האם חלק מהעדים הועברו לתפקידים אחרים כדי שלא יהיו כפופים למפקד "מעשיהו"?

5. אם כן – מי הועברו, לאן הועברו, ומדוע?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדקתי את הנושא עם שירות בתי-הסוהר ונמסר לי:

2-1. הוחלט על מתן הערה למנהל בית-הסוהר "מעשיהו" על השמעת ביטויים שיש בהם משום הטלת דופי באנשים דתיים, וכן על מתן הערה לסגן המנהל כי התנהג באופן שעלול היה להתפרש כניסיון לגייס קצינים אחרים לצדו בעימות שבינו לבין המנהל, תוך שהוא מעלה בפניהם השגות והערות על התנהגותו ותפקודו של המנהל.

3. בפני הוועדה העידו 22 עדים.

4-5. על-פי הממצאים והמלצות ועדת החקירה, הוחלט בשירות בתי-הסוהר כי יש צורך למצוא שיבוץ חלופי לשני בעלי התפקידים הבאים: סגן מפקד כלא "מעשיהו" וקצין השיקום של הכלא.

שהיית משפחתו של נועם פדרמן במתקן הכליאה

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ד בשבט התשנ"ז (22 בינואר 1997):

בחודש האחרון בילו אשתו וילדיו של האסיר המינהלי נועם פדרמן שני סופי שבוע אתו במתקן הכליאה של שירות בתי-הסוהר.

רצוני לשאול:

1. מדוע הותר לפדרמן לארח לסופי שבוע שלמים את משפחתו במתקן הכליאה, וזאת בניגוד גמור לנהלים הנהוגים בשב"ס?

2. האם הופעלו עליך לחצים של חברי כנסת התובעים את שחרורו של פדרמן?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אופיר פינס, השאילתא הזאת כבר מזמן, אולי אתה מוותר עליה? הסוגיה ישנה והוא כבר משוחרר. האם זה רלוונטי?

אופיר פינס-פז (העבודה):

כן.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, מדובר בעצור מינהלי בודד שהוחזק לבדו בבית-הספר של שירות בתי-הסוהר "ניר", שהא גם כלא, וניתנה לו אפשרות להלין את המשפחה, דבר שאינו קיים בבתי-סוהר אחרים.

פרקליטות המדינה, שטיפלה במעצרו ובנושא זה, המליצה להיעתר לבקשה וציינה שזו סמכות שירות בתי-הסוהר לאפשר ביקור שכזה.

האישור לבקשת המשפחה ניתן על-ידי לאור המלצות שירות בתי-הסוהר ואישור השב"כ, ובתיאום מלא עם פרקליטות המדינה.

לא הופעלו עלי – כפי שניסית לרמז – לחצים לשחרורו של העציר. היו אלי פניות של חברי כנסת, אישי ציבור ובני משפחתו של פדרמן לאשר את הביקורים. ביקורי המשפחה אושרו ללא קשר לפניות והם תואמו עם כל הגורמים. בקיצור, הפעלתי שיקול דעת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אופיר פינס-פז, בבקשה.

שאל יהלום (מפד"ל):

היה דיון בבית-המשפט העליון, והשופט ברק בעצמו אמר: מעצר מינהלי זה לא בית-סוהר, ומדוע לא עוצרים בתנאי בית-מלון – –

היו"ר ש' וייס:

השר לביטחון פנים יצטרך להשיב על זה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

בית-הסוהר "ניר", אגב, דומה לבית-מלון, לא רחוק מבית-מלון.

כבוד השר, ראשית, למה העניין עולה רק אחרי שהוא משוחרר – זה לא בגללי ולא בגללך.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אמרתי בחצי חיוך. אם נהיה כל הזמן רציניים ועצובים – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

בסדר. אני מאוד מקווה שמר פדרמן לא ייעצר שנית, שלא תהיה סיבה לעצור אותו שנית. אני מאחל את זה לו ולנו. אבל אני רוצה בכל זאת להקשות. האם היתה זו מחווה חסרת תקדים במובן הזה שאחרים לא זכו לה?

שנית, האם אתה מתכוון בנסיבות דומות לחזור ולאפשר לאסירים פוליטיים מהימין לזכות בתנאים שאסירים פוליטיים רגילים ו/או אסירים אחרים, שאין להם זהות פוליטית או זהותם הפוליטית היא אחרת, לא מקבלים?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת פינס, ראשית כול, זה מעצר מינהלי. אני חושב שסוגיית המעצר המינהלי חייבת להיבדק מחדש. אני מציע לכולנו לבדוק את הסוגיה.

דבר שני, לא הייתי מגדיר היום – האם, האם, האם. אם נגיע לנקודה, נצטרך לעבור אותה ולדון בה. אני חושב שבמעצר מינהלי ניתן אפילו להשאיר בן-אדם בתוך ביתו, שלא יצא, אבל לא צריך לנתק אותו ממשפחתו.

במקרה הזה ראיתי בדבר הזה מעשה הומני. אם יהיו מקרים נוספים של מעצר מינהלי, כאשר השב"כ, הפרקליטות ושירות בתי-הסוהר יהיו בעד, אפעיל שיקול דעת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, אתה יודע שבחודש האחרון השפה אם ואם – זו השפה. זה עוד "אם" אחד.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אתה צודק, אדוני היושב-ראש.

עלייה בשיעור הפשיעה בישראל

חבר הכנסת ש' עמור שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ד בשבט התשנ"ז (22 בינואר 1997):

הדוח האחרון על הפשיעה במדינה מצביע על עלייה בכל התחומים בשנה האחרונה.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. באילו תחומים קיימת עלייה בפשיעה?

3. אילו צעדים יינקטו כדי לצמצם את ממדי התופעה?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בדקתי את הנושא עם אגף החקירות במשטרת ישראל ונמסר לי כי:

א. בשנת 1996 נפתחו 18,414 תיקים יותר מאשר בשנה הקודמת – עלייה של 6.1%. העלייה היא כמעט בכל היחידות, למעט מחוז ש"י ומחוז ירושלים.

ב. 1. בפשיעה אלימה יש עלייה של 9.1%; 2. בפשיעה חמורה יש ירידה של 3.7%; 3. בשימוש בסמים יש עלייה של 17.9%; 4. בסחר בסמים יש עלייה של 11.9%; 5. בעבירות רכוש יש עלייה של 5.1%; 6. בעבירות התפרצות לבתי-עסק ולבתי-דירות יש עלייה: דירות – 4.9%, בתי-עסק – 11.2%; 7. בגנבות רכב יש עלייה של 12.8%; 8. בגנבות חלקי רכב או מתוך רכב יש ירידה של כ- 7.5%; 9. באלימות בין בני זוג יש עלייה של 15%, כאשר אלימות כלפי האשה – 15.8%, ואלימות כלפי הבעל – 10.9%.

3. בימים אלה מקיים צוות אסטרטגי במשטרת ישראל חשיבה שבסיומה יומלצו המלצות להיערכות מחדש, בין היתר בתחום החקירות. אני תקווה שיישום המלצות הצוות ייתן מענה על הבעיה ויסייע לבלימת התופעה.

מעורבות משאיות בתאונות דרכים

חבר הכנסת מ' קליינר שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ד בשבט התשנ"ז (22 בינואר 1997):

עקב ריבוי תאונות שבהן מעורבים נהגי משאיות, רצוני לשאול:

1. מה הוא מספר המשאיות המעורבות בתאונות דרכים בחמש השנים האחרונות, עם פירוט לגבי כל שנה בנפרד?

2. מה הוא מספר התאונות שבהן מעורבים נהגי משאיות שהסתיימו באורח קטלני?

3. האם ניתן לבדוק לגבי חמש השנים האחרונות מי היו מורי הנהיגה או בתי-הספר לנהיגה שבהם השתלמו נהגים אלה, ומי היו הבוחנים שלהם?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל ונמסר לי כי:

1. מספר תאונות הדרכים שבהן מעורבות משאיות: בשנת 1992 – 1,256; בשנת 1993 – 1,618; בשנת 1994 – 1,407; בשנת 1995 – 1,595; בשנת 1996 – 1,895.

2. אשר לתאונות קטלניות של משאיות בחמש השנים האחרונות: בשנת 1992 – אין נתונים מעודכנים; בשנת 1993 – 74; בשנת 1994 – 100; בשנת 1995 – 121; בשנת 1996 – 102.

3. בקשר לשאלה זו עליך לפנות למשרד התחבורה.

סגירת תיק חקירה נגד מיסיונרים

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ד בשבט התשנ"ז (22 בינואר 1997):

מזכיר סיעת ש"ס הגיש תלונה רשמית נגד מיסיונרים, בהסתמך על כתבה ב"הארץ" שלפיה הציעו המיסיונרים מתן פיתוי לצד המרת הדת. הם פעלו בקרב שכבות מצוקה ועולים בבאר-שבע וביפו. התיק נסגר מאחר ש"היה ניסיון התקשרות אחד". רצ"ב החומר הרלוונטי.

רצוני לשאול:

1. מדוע נסגרה החקירה?

2. האם "ניסיון אחד" לא מהווה עבירה?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל ונמסר לי כי:

נערכה בדיקה בנושא על-ידי היועץ המשפטי של המחוז הדרומי מול גורמי החקירות בתחנת באר-שבע והוברר שמעבר למקרה הבודד לא נתקבלו תלונות נוספות. לאור זאת, התלונה בנושא נגנזה.

נערכה גם בדיקה במחוז תל-אביב, ותשובת המחוז היתה כי לא ידוע להם על אירוע ו/או תיק כלשהו שנפתח בנושא.

מעצר אברך בחשד של השתייכות ל"משמרת הצניעות"

חבר הכנסת א' רביץ שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"א בשבט התשנ"ז (29 בינואר 1997):

נמסר לי, כי ביום שני, כ"ז בטבת התשנ"ז, נעצר אברך חרדי בחשד של השתייכות ל"משמרת הצניעות", בהסתמך על תלונה שהוגשה למשטרה. הוא נחקר פעמיים ושוחרר לאחר שהתברר שמדובר בעלילה ובתלונת שווא. המשטרה סירבה למסור את פרטי המתלוננים.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מדוע נעצר האברך ומדוע נחקר?

3. האם יינקטו צעדים נגד המתלוננים?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל במחוז ירושלים ונמסר לי כי:

בתחנת הבירה התנהלה חקירה בגין תקיפה בנסיבות מחמירות שבמהלכה הותקפה אשה במגזר החרדי ונחבלה. במהלך החקירה נעצרו ונכלאו, בפקודת בית-המשפט, כמה חשודים. עם מיצוי החקירה עמם ושחרורם, סוכם עם המתלוננת כי תעמוד בקשר רצוף עם התחנה נוכח הטרדות נוספות שהופנו נגדה.

בתאריך 6 בינואר 1997, בשעות הערב, התלוננה חברתה של המתלוננת, כי אדם חרדי עקב אחריה. ניידת סיור שנשלחה לאירוע עיכבה חשוד, אשר נחקר ושוחרר בו בערב. החשוד זומן לחקירה נוספת ביום המחרת, ועם מיצוי החקירה עמו שוחרר.

החקירה בגין ההטרדה נסתיימה ולא נפתח תיק פלילי.

מכת גנבות בשכונת רמת-שלמה בירושלים

חבר הכנסת י' וקנין שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

תושבי שכונת רמת-שלמה – רכס שועפאט – בירושלים קובלים על תופעת גנבות רכוש ורכב.

רצוני לשאול:

1. האם מודעת המשטרה לתופעה ולהיקפה?

2. האם פעלה עד כה המשטרה למיגור התופעה?

3. אם כן – האם נתפסו גנבים והאם הועמדו לדין?

4. היוגברו סיורי המשטרה באזור?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדקתי את הנושא עם מחוז ירושלים במשטרת ישראל ונמסר לי כי:

1. משטרת המחוז מכירה היטב את תמונת הפשיעה בעיר ובאזור זה.

2. המשטרה פעלה, פועלת ותמשיך לפעול למיגור תופעת גנבות הרכב.

3. נתפסו כמה גנבים והם יועמדו לדין.

4. הוגברו הסיורים במקום.

סגירת תיק חקירה בעניין שימוש במידע חסוי

חבר הכנסת י' וקנין שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

בשעתו הגיש חבר הכנסת גפני תלונה למשטרה בעקבות שימוש במידע שנלקח שלא כדין ממאגר המידע בביטוח הלאומי. חברי כנסת ועיתונאים השתמשו במידע זה. מאגף החקירות נמסר לאחרונה, כי התיק נסגר בעילת "עבריון לא נודע" (ראה צילום מאמר מ"חדשות משפחה").

רצוני לשאול:

1. האם נחקרו העיתונאים וחברי הכנסת?

2. האם נחקרו עובדי הביטוח הלאומי?

3. מדוע לא הועמדו לדין המשתמשים במידע, שהם כן ידועים?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל ונמסר לי כי:

1. נחקר חבר הכנסת רן כהן, וכן עורך הכתבה, הכתב משה שלונסקי.

2. נחקרו עובדי המוסד לביטוח לאומי, וביניהם עובדים בכירים.

3. לא נמצא שיש להעמיד לדין מי מן הנחקרים או אחרים, ותיק החקירה נגנז כ"עבריון לא נודע".

חקירת תלונה על דיבה והסתה

חבר הכנסת ד' טל שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

אריה כהן מראשון-לציון הגיש תלונה במשטרה נגד הרב עמיטל, שאמר למקומון בראשון-לציון, על פעילים לקירוב יהודים, כי "הם בבחינת נביאי שקר וחייבים מיתה". הוא התלונן על דיבה והסתה. רצ"ב אישור על הגשת התלונה.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקרה התלונה? אם לא – מדוע?

2. אם כן – מי נחקר?

3. האם נסתיימה החקירה?

4. אם כן – מה העלתה?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל ונמסר לי כי:

4-1. התלונה הועברה לעיון ולהחלטה של גורמי אגף החקירות במחוז, אשר החליטו כי יש לגנוז את התלונה, שכן אין העובדות מעלות חשד לביצוע עבירה פלילית כלשהי.

בעקבות השאילתא הועברה התלונה לעיון והחלטה של ראש מחלקת חקירות במחוז, אשר אישר את הגניזה והגיע למסקנה זוהה.

לפיכך, גניזת התיק תישאר בעינה. מובן שלמתלונן הזכות להגיש ערר ליועץ המשפטי לממשלה, כקבוע בפקודת סדר הדין הפלילי.

איומים על נשים ערביות

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

לפני שבועיים נרצחה אשה ערבייה ברמלה. החשוד ברצח משתייך, על-פי הפרסומים, לכנופיה הרודפת נשים ערביות עצמאיות ובעלות קריירה משלהן.

רצוני לשאול:

1. האם משטרת ישראל ערה לתופעה, ומה היא עושה להבטחת ביטחון האישי של הנשים המאוימות?

2. כיצד זה נרצחו ו/או נעלמו בשנים האחרונות עשר נשים ברמלה על רקע חברתי כביכול?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל ונמסר לי כי:

בתאריך 12 בינואר 1997 נרצחה המנוחה לילה מוגרבי, נשואה ואם לארבעה ילדים; הוקם צוות חקירה, נעצרו לחקירה ושוחררו בעלה ושני אחיה.

על-פי הנתונים הקיימים במאגר חוקרים שפלה, אירעו בשנים האחרונות שלושה מקרי רצח נוספים במשפחת מוגרבי. הנרצחות היו: אחות המנוחה, אחות בעלה של הנרצחת ואשתו של אחד החשודים.

להלן מקרי הרצח שאירעו: 1. ג'מלאת מוגרבי – בשנת 1987; 2. וופיקה מוגרבי – בשנת 1992; 3. שרה מוגרבי – נעלמה בשנת 1994, גופתה טרם נמצאה, החשד הוא כי נרצחה; 4. לילה מוגרבי – האירוע האחרון בינואר 1997.

בכל ארבעת המקרים כיווני החקירה העלו חשד, כי הרקע לרציחות היה חילול כבוד המשפחה. שלושת המקרים הראשונים לא פוענחו עד כה, בין היתר, משום קיומו של קשר השתיקה במשפחה.

משטרת ישראל מודעת למצב, ולכן, מלבד חקירה אינטנסיבית ונמרצת, מפעילה תחנת רמלה פרויקט בנושא אלימות במשפחה ונשים בסיכון גבוה. בפרויקט נוטלים חלק גורמי הרווחה ברשות המקומית, והמטרה – לאתר את הנשים בסיכון ולנקוט את האמצעים החוקיים על מנת להגן על הנשים הללו. בין הפעולות הננקטות: מפגשים עם מכובדי העדה הערבית, החתמת ערבים מבני המשפחה המתחייבים לשמור על חיי הנשים המאוימות, העברת נשים למקלטים לנשים מוכות, וכיוצא באלה. כמו כן, עם כניסתי לתפקיד הוריתי למשטרה לגייס לשורותיה נשים ערביות, שכל עיסוקן בתחום המשפחה, דבר שיקל על הנשים להתלונן ולהיות בקשר עם המשטרה.

חקירת תלונות של תושבים בשכונת רמות בירושלים

חבר הכנסת נ' דהן שאל את השר לביטחון פנים ביום ה' באדר א' התשנ"ז (12 בפברואר 1997):

הגב' ש"ש (שמה המלא מופיע במקור), תושבת רמות, הגישה ב-1 בדצמבר 1996, במשטרת נווה-יעקב, תלונה על הסגת גבול ואיומים. למיטב ידיעתי, היא הצביעה על חשודים במעשה.

רצוני לשאול:

1. האם נחקרה התלונה?

2. מי נחקר עד כה?

3. מה העלתה החקירה?

חבר הכנסת י' וקנין שאל את השר לביטחון פנים ביום ה' באדר א' התשנ"ז (12 בפברואר 1997):

תושבים ברמות הגישו עשרות תלונות נגד בני משפחת ב' (שמם המלא מופיע במקור) וחבריהם בגין תקיפה, איומים ברצח, חבלה ברכוש, הטרדת והכאת ילדים וילדות. עד כה טרם הוגשו כתבי אישום.

רצוני לשאול:

1. כמה תלונות הוגשו נגד בני המשפחה?

2. האם נחקרו התלונות?

3. מה העלו התלונות עד כה?

חבר הכנסת א' דרעי שאל את השר לביטחון פנים ביום ה' באדר א' התשנ"ז (12 בפברואר 1997):

נודע לי, כי ב-2 בפברואר 1997 הופיע רס"ל מזרחי בפני השופטת בן-עמי בדיון על שחרור חרדים משכונת רמות שהכו לכאורה ארבעה צעירים. השוטר העלים מהשופטת את העובדה, שגם חרדים אלו ונוספים הוכו, ושנגד הצעירים הוגשו עשרות תלונות בגין הכאת נשים וילדים, חבלות ברכוש ובגוף, איומי רצח ותקיפות בסכין. מצורף הפרוטוקול.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – מדוע העלים השוטר מידע זה מהשופטת?

חבר הכנסת ד' טל שאל את השר לביטחון פנים ביום ה' באדר א' התשנ"ז (12 בפברואר 1997):

תושבים בשכונת רמות בירושלים טוענים, שהם עוברים מסכת התעללות ואיומים מצד כמה צעירים בריונים. גם הצעירים הגישו תלונות. תושבים טוענים שהצעירים הובאו והוחזרו מתחנת המשטרה ברכב משטרה.

רצוני לשאול:

1. האם הנערים ואמם שהתלוננו נגד החרדים הובאו או הוחזרו מתחנת המשטרה ברכב משטרת?

2. אם כן – מדוע?

3. האם את החרדים שהתלוננו לא הסיעו ברכב? אם לא – מדוע?

חבר הכנסת ד' אזולאי שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (20 בפברואר 1997):

מצורף העתק מכתב תושבים ברמות בירושלים, הטוענים שהמשטרה מתעלמת משורת תלונות שהגישו בגין תקיפות, איומים, חבלות ונזקים, הנגרמים, לדבריהם, על-ידי בני משפחה הידועים כעבריינים, בטענת-שווא שהרקע הוא דתי.

רצוני לשאול:

1. כמה תלונות הוגשו בעניין זה?

2. כיצד הן טופלו?

השר לביטחון פנים א' קהלני: בדקתי את הנושא עם מחוז ירושלים של משטרת ישראל, ונמסר לי כי בתקופה האחרונה התלוננו אנשים מרחוב אידלסון כנגד שכנים ולהיפך. כל העניין נובע מסכסוך שכנים.

בעקבות תהליך זה התקיימו פגישות אחדות, שמטרתן להביא לפתרון הבעיה במסגרת הקהילה והפעלת אנשי הקהילה הנהנים מהשפעה על התושבים. קרי, יש פה פשוט בעיה של סכסוך שכנים.

ב-3 בדצמבר 1996 התקיימה פגישה בביתו של רב בעיר בהשתתפות רבנים ואנשי משטרה. בפגישה הועלו אומנם טענות כלפי השכנים, אך החצים כונו לעברו של קטין בן 17, שהוגדר כבעייתי. נציג קידום נוער הציג את תכונותיו הטובות של הקטין וכן ציין מצב משפחתי הדורש סיוע רווחתי וסוציאלי – אחד הילדים במשפחה הוא "צמח".

בשל הישנות המקרים הובהר על-ידי משטרת ישראל באופן חד-משמעי, כי הטיפול המשטירי יתמקד בנקודות אלה: א. הפתרון הראוי הוא במישור הקהילתי-רווחתי; ב. הוסבר כי המשטרה תתערב במקרים שבהם יהיו עבירות פליליות, והן תטופלנה לפי סוג וגורם העבירה כמתחייב בחוק; ג. הוסבר לכולם, שכל פתרון אשר אינו מנוגד לחוק, יהיה מקובל על משטרת ישראל.

אני מוכרח לציין, אדוני היושב-ראש, כי הבעיה פה, כפי שאתה שם לב, היא בעיית שכנים. המשטרה נכנסה פנימה, היה ניסיון להרגיע את הרוחות. אני יכול לתאר עוד מערכת שלמה של מפגשים. אני חושב שזה יהיה מיותר. אני יכול להפנות את זה לחברי הכנסת.

אני רוצה לומר, שעל-פי המידע שקיים ברשותי ולאור מעורבותו של איש ממשרדי לאחרונה, כרגע המצב באזור רגוע, ואני מקווה שהוא ימשיך להיות רגוע.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד.

חבר הכנסת דהן, יש לך זכות לשאלה נוספת. בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, ידידנו ואדוני השר, השאלה התייחסה לבעיה ספציפית, ואדוני השר ענה באופן כללי על כל הנושא ברמות. השאלה הספציפית היתה שבכל מקרה, בכל מצב שבו התערבה המשטרה, קודם כול היא עצרה את התושבים החרדים שהיו מעורבים בסכסוך. זו היתה כוונת השאלה. לא ייתכן שילדים בתלמוד-תורה יהיו מאוימים על-ידי שכנים. אני מניח שזה סכסוך שכנים. אבל לא ייתכן שכשהמשטרה מתערבת, היא מתערבת רק לטובת צד אחד, ותמיד עוצרים חרדים.

ילדים בתלמוד-תורה מתלוננים כל כך, ששכנים מכים בתוך בית-הספר – ילדים בכיתות א', ב', ג'. באה המשטרה ועוצרת את המתלונן, היא לא עוצרת את המכה. למה, משום שיש לו זקן?

אם המשטרה, כמו שאדוני השר אמר, לא היתה מתערבת, סכסוך שכנים – נפתור אותו במסגרת השכנים; אבל המשטרה כן התערבה, והיא התערבה תמיד רק לטובת צד אחד ונגד צד שני.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מוכרח להוסיף על הדברים שאמרתי קודם לכן. ההתייחסות של המשטרה אל אירוע מסוג זה היא כאל סכסוך שכנים. כל ניסיון של החרדים או של גורם אחר להדביק לנושא זה תווית של משטרה

שעוצרת חרדים לפני שהיא בודקת – אני לא חושב שנאה לבוא ולומר שהמשטרה, דבר ראשון כשהיא רואה חרד היא עוצרת אותו, ואחר כך שואלת אותו למה. אני דוחה זאת על הסף.

אני רוצה לומר לך, שנעצרו חרדים – נכון, אתה צודק – כי ב-1 בפברואר נחשדו כמה אברכים בהכאת כמה קטינים בשכונה בצורה נמרצת. אחד הקטינים אושפז. בעקבות פעילותם זו נעצרו החרדים במוצאי שבת.

אם אתה רוצה שלא נעצור כשמרביצים מכות – אולי זו דרך חדשה לטיפול בדברים. אני חושב שהמשטרה פעלה נכון במקרה הזה. בכלל, כשאני עונה על שאלות אומרים לי ישר: המשטרה קודם כול עוצרת או קודם כול מרביצה, אנשים תמימים ברחוב בר-אילן לא חוסמים את הכביש ולא מפריעים לתנועה וסתם עומדים על המדרכה וצועקים "שאבעס". המציאות שונה. אחרי זה מאשימים את המשטרה. מה אתם רוצים שהמשטרה תעשה? שניים רבים, השוטר חוטף. אני חושב שכולנו צריכים לדאוג לכך, שהמשטרה הזו תמשיך לתפקד ללא חשש, וכמובן תאכופ את החוק. אברכים הרביצו לקטינים, אחד נשכב פצוע, טבעי שיעצרו אותם.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר.

ממדי הפשיעה בחדרה

חבר הכנסת א' אושעיה שאל את השר לביטחון פנים ביום ה' באדר א' התשנ"ז (12 בפברואר 1997):

במסיבת עיתונאים שנערכה בסוף חודש ינואר הודיע מפקד מרחב חיפה במשטרה, כי חלה עלייה של 34% בנפח הפשיעה בחדרה בשנת 1996.

רצוני לשאול:

1. האם קיימת במשרדך תוכנית למיגור הפשע בחדרה?

2. האם יעניק משרדך קדימה למלחמה בפשע בחדרה, לרבות הגדלת תקציב וכוח-אדם?

תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל ונמסר לי כי:

א. נתוני הפשיעה המפורטים בכתבה כוללים את הפשיעה בשטח המוניציפלי שבתחום אחריות התחנה ולא רק את העיר עצמה.

ב. אכן קיימת עלייה בפשיעה.

ג. לאור התגברות הפשיעה תוגברה תחנת חדרה בכוח של מוסדות חינוך, חיילים בשירות סדיר במשטרה, וכן עיבוי קו התפר בכוחות ובאמצעים מגוונים, וכן בהוספת רכב ותגבור משא"ז בפרדס-חנה.

ד. המרחב הקצה כוחות תגבור לאזור אור-עקיבא – יס"ם ומג"ב – ואלה מקיימים נוכחות קבע למיגור תופעת הגנבות.

ה. תחנת חדרה מקיימת קשר עבודה מתמיד עם תחנות סמוכות, לשילוב פעילות כנגד תופעת הפשיעה, בעיקר כנגד שהיית תושבי שטחים באזור.

ו. מבחינה סטטיסטית אכן יש עלייה של כ-34%, אך יחסית למספר האירועים העלייה סבירה.

ז. מרחב חיפה ימשיך בפעילותו לצמצום התופעה ולמיגורה.

איום בנשק על-ידי שוטר משמר הגבול

חבר הכנסת נ' דהן שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (19 בפברואר 1997):

ממידע שנמסר לי עולה חשד, כי שוטר מג"ב דרך בשבת האחרונה נשק בשכונת רמות בירושלים ואיים על תושבים חרדים שהוכו בידי בני משפחה בשכונה. כדי להצדיק את מעשהו, טען שהוכה ונזקק לאשפוז.

רצוני לשאול:

1. האם נבדק המקרה?

2. מה העלתה הבדיקה?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

בדקתי את הנושא עם משטרת ישראל ונמסר לי, כי העניין מטופל במחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים, בתיק מח"ש 511/96.

כיוון שהנושא הזה הועבר למח"ש, מבחינתי הנושא הזה נמצא בטיפול, ואני לא מתכוון להתעסק עוד בסוגיה הזו. זה תפקידם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דהן.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני השר, מהניסיון שלנו בעבר – יש לנו ניסיון קשה ומר עם המחלקה לחקירות שוטרים.

היו"ר ש' וייס:

לא, זו השאילתא הבאה.

נסים דהן (ש"ס):

הוא ענה עכשיו על חקירות שוטרים. הוא אמר שהוא העביר זאת למח"ש.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

העברתי זאת למח"ש.

נסים דהן (ש"ס):

יש לנו ניסיון קשה ומר עם המחלקה הזאת. תלונות על גבי תלונות מוגשות למחלקה, והתיקים נסגרים בתירוצים מצחיקים. למשל, תירוץ אחד היה שלא הצליחו לזהות בתמונה את השוטר. יש תמונה של שוטר מכה, ולא הצליחו לזהות את השוטר. האם אני אלך עכשיו לזהות את השוטר? יש תמונה של שוטר מכה אזרח, בווידיאו. תשובה: לא הצלחנו לזהות את השוטר. זאת אומרת, לך אתה, תביא את השוטר באוזניים. הרי זה כמו אותו סיפור עם הפעמון, החתול והעכבר, מי יתלה את הפעמון? אני צריך לזהות את השוטר? אני צילמתי אותו.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת דהן, הלוא שנינו חיים במדינה דמוקרטית שיש בה שלטון חוק. בזמנו היו השוטרים חוקרים את עצמם. בסופו של דבר, באו בטענות אל המשטרה: למה אתם חוקרים את עצמכם? אנחנו נוציא מכם את האפשרות שאתם תחקרו את עצמכם. נתנו זאת למשרד המשפטים, כשהרשות השופטת היא מעל לרשות המבצעת והמחוקקת במקרה הזה. מה אתה רוצה שנעשה? כרגע זה נמצא במשרד המשפטים. משרד המשפטים אמור לנסות לטפל בסוגיה הזאת, וזה הוצא כבר מהמשטרה. גם על זה יש טענות?

אני מציע שתשב עם שר המשפטים בעניין. יתירה מכך, על כל דבר יש לך זכות לערער, לבדוק לגופו של עניין ולבקש שיסבירו לך את המניעים. קח שניים-שלושה מקרים, טפל בהם באופן פרטני, ויכול להיות שתגלה אתה, על-פי תפיסתך, ששם לא נעשה צדק. אני מוכן לעזור לך בנושא הזה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר.

עכשיו ישיב השר על שאילתא מס' 811, של חבר הכנסת דהן, בנושא: בדיקת טענה על ביטויים של חוקרי יאח"ה. הסבירו לי שזה יחידה ארצית לחקירות הונאה. את זה למדתי עכשיו.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

יפה. אדוני היושב-ראש, זה שלא היית שם בחקירה, זה לזכותך.

היו"ר ש' וייס:

יש עוד זמן. אני עוד צעיר.

בדיקת טענה בדבר התבטאויות מעליבות של חוקרי יאח"ה

חבר הכנסת נ' דהן שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (19 בפברואר 1997):

נודע לי כי חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה עלבו בביטויים קשים בנחקרים חרדים שזומנו בעקבות "פרשת" זיופי הבחירות. ביום 11 בדצמבר 1996, במענה על שאלתא מס' 259, הודעת כי מונה קצין בודק.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקרו החוקרים, ומה העלתה החקירה?

2. מה העלתה חקירת זיופי הבחירות?

3. האם נחקרו גם חשדות לזיופים במגזרים לא חרדיים?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אם תמשיך להיות איש ציבור, יש לך סיכויים שמישהו יתלונן. את זה אמרתי בהלצה, אדוני היושב-ראש.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת דהן – אני כבר פוחד לתת לך תשובה, כי עוד מעט תתנפל עלי עוד הפעם ותאמר: איך זה יכול להיות? אכן, הנושא הזה הועבר גם כן. אנחנו צריכים להמתין. הנושא נמצא בבדיקת מח"ש. הם בודקים את הנושא הזה והם ייתנו לנו תשובה. מדובר על טענה שחוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה התבטאו כלפי אנשים מסוימים בביטויים מעליבים. אנחנו נבדוק את הדבר הזה. לא היית מצפה שאתן לשוטרים לבדוק זאת.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני השר, מכיוון שהערת שאתה מפחד, אין לי שאלה נוספת. נישאר ידידים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. גם כך הייתם נשארים ידידים.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אמרתי בחיור שאני פוחד.

היור'ר ש' וייס:

אדוני השר, אני רוצה לשאול אותך שאלה. חבר הכנסת אושעיה לא היה כאן לפני שתי דקות, כשקראתי בשמו. אבל הוא הופיע. יש לו הסבר משכנע מדוע הוא איחר. הוא לא להשיב על שאלתא מס' 755 בנושא: ממדי הפשיעה בחדרה. זה גם אזור הבחירה שלו בפריימריס. אני מבקש להתחשב בכך.

חבר הכנסת אושעיה, אתה באזור בחירה מגדרה עד חדרה? או מחדרה עד הרצלייה?

אפי אושעיה (העבודה):

גדרה עד חדרה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

ביחס לחבר הכנסת אפי אושעיה, זה באמת האזור שבו הוא גדל וחי.

אני רוצה לתת לך כמה נתונים.

נתוני הפשיעה, כפי שהם מפורטים בכתבה הזאת שהגשת לי, כוללים את הפשיעה בשטח המוניציפלי שבתחום אחריות התחנה ולא רק את העיר עצמה. כלומר, שטח אחריות התחנה גדול בהרבה מהעיר חדרה עצמה.

אכן, קיימת עלייה בפשיעה.

לאור התגברות הפשיעה תוגברה תחנת חדרה בכוח של מוסדות חינוך, חיילים בשירות סדיר במשטרה, וכן עיבוי קו התפר בכוחות ובאמצעים מגוונים, וכן בהוספת רכב ותגבור משא"ז בפרדס-חנה. כלומר, האזור עצמו תוגבר בכוחות נוספים לאור המצב הזה.

המרחב הקצה כוחות תגבור גם לאזור אור-עקיבא, שלא מזמן ביקרתי בו, ויש שם גם יס"ם וגם מג"ב, המקיימים נוכחות קבועה במקום כדי למנוע גנבות ופשיעה.

תחנת חדרה מקיימת קשר עבודה מתמיד עם תחנות סמוכות, לשילוב פעילות כנגד תופעת הפשיעה ובעיקר כנגד שהיית תושבי שטחים באזור, שזה חלק מאותה תופעת פשיעה במקום.

מבחינה סטטיסטית אכן יש עלייה בכ-34%, אך יחסית לאירועים העלייה היא סבירה. אבל, אנחנו צריכים להילחם נגד זה, ללא כל ספק.

אני רוצה לומר לך, שקיבלתי הבטחה ממרחב חיפה שחדרה היא חלק מאותו מרחב וכי הם יעשו הכול על מנת להוריד את רמת הפשיעה במקום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אפי אושעיה (העבודה):

יש לי שאלה נוספת, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

טוב, שיהיה. דקה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני השר, אני מבקש לנצל את ההזדמנות שניתנה לי ולומר לך, שבעקבות הביקור שלך בנתניה, לאור הצעה לסדר-היום שהיתה במליאה בנושא נתניה והאזור, חלה תפנית גדולה מאוד באזור ורמת הפשיעה אכן ירדה פלאים. הוכח שבכוחות מתאימים, תוך שימת דגש נקודתי במקומות מסוימים, אפשר לעשות טיפול שורש בנושא וגם להצליח. אני מברך את המשטרה בהזדמנות זו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אושעיה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

תודה רבה. רק אתמול הייתי בעמק-חפר, באזור, לא רחוק ממך. יש שם בעיות. אנחנו מטפלים בהן. הגברנו את הנוכחות ואני מקווה באמת שנצליח, הלוואי.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר לביטחון פנים.

היו פה חמישה חברים ששאלו שאלות בצוותא. מכיוון שאחד מהם היה אתה, השבת. לכל ארבעת האחרים יש אותה תשובה – לפרוטוקול. אני מאוד מודה לשר.

הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – זכות עיון במסמכים), התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו – הצעות חוק. חבר הכנסת אברהם הירשזון, הנמקה מן המקום, במסגרת דקה אחת, להצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – זכות עיון במסמכים), התשנ"ז-1996. זו הצעת חוק פ/748, של חברי הכנסת אברהם הירשזון ושאל עמור. יציג אותה, בהנמקה מן המקום במסגרת דקה אחת, חבר הכנסת הירשזון. בבקשה. שר הפנים ישיב.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, מאחר שהזמן קצר אני רק אתן את דברי ההסבר.

לסעיף 48ג – יש ועדות תכנון המונעות מחבריהן או מחברי מועצת הרשות המקומית את זכות העיון במסמכי הוועדה. הבעיה חמורה במיוחד במרחבי התכנון המשותפים לכמה רשויות מקומיות, שבהן מרבית חברי מועצת הרשות המקומית אינם חברים בוועדת התכנון ונמנע מהם לעיין במסמכי הוועדה, ובכך נפגעת יכולתם למלא את תפקידם כנבחרי ציבור.

מוצע בזה תיקון להצעת חוק התכנון והבנייה, על מנת להקל על חברי מועצת הרשות המקומית למלא את שליחותם הציבורית כראוי.

אשר לסעיף 48ד – כיום אין חובה חוקית לנהל פרוטוקול הכולל את הערות חברי המוסד התכנוני, הסתייגויותיהם ודרכי הצבעתם בישיבה פומבית. יש ועדות תכנון שבהן נרשמות ההחלטות בלבד. מוצע בזה התיקון שיבטיח רישום פרוטוקול שיתעד את מהלך הישיבה ויעמידו לעיון הציבור, כזכות היסוד במסגרת חופש המידע וזכות הציבור לדעת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

אני מבין שיש תיקונים כלשהם שמשרד הפנים היה רוצה בהם. אשמח, בהכנה לקריאה ראשונה, שנשב בוועדה ואכן נדון על כך.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני שר הפנים, תגובתך.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, כפי שאמר חבר הכנסת הירשזון הנכבד, אין לנו התנגדות להצעת החוק, בתנאי שאותם דברים שביקשנו לתקנם יתוקנו במהלך הכנת החוק.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר. לעומת זאת, לחבר הכנסת אושעיה יש התנגדות. יש לו שלוש דקות לשכנע אותנו בצדקת התנגדותו. זה צומצם לשלוש דקות. בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת הירשזון, אני לא הולך להצביע נגד ההצעה שלך. אני רק רוצה לומר משהו ולהביע חשש. יושב לידך ראש עירייה לשעבר. אתה בוודאי מכיר את הנושא. אני הייתי חבר מועצת עיר שנים רבות. יש חשש גדול מאוד בוועדות רגישות כמו ועדת משנה לבניין, שחברי מועצה שאינם נוגעים לעניין, בגלל אינטרסים כלכליים של קבלנים שהם חפצים ביקרם, יתחילו לפשפש, לגעת בניירות, למשוך אותם ולקחת מסמכים, ואלה דברים שאני לא בטוח שהם לתועלת הציבור.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

מדובר על לעיין במסמכים ולא על לקחת מסמכים.

אפי אושעיה (העבודה):

אוקיי, לעיין.

היו"ר ש' וייס:

לענייננו, לעיין ולקחת זה אותו דבר.

אפי אושעיה (העבודה):

כפי הידוע לך בוודאי, כל חבר מועצת עירייה היום – ויש חובת גילוי מסמכים – פונה לראש העיר, מבקש רשות לעיין במסמכים, וזה איזה סינון, כך שלא כל אחד, בכל עת שירצה ויחפוץ, ילך ויעיין במסמכים הללו.

אני חושב שעל-פי פקודות העירייה היום אפשר לעיין במסמכים באישור ראש העירייה. מה שאתה בא לעשות, למעשה, הוא לנטרל את ראש העירייה ואת סמכותו בעניין הזה. זאת המשמעות, אם תהיה חובה – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אפי אושעיה (העבודה):

אני מבקש לומר שאם זאת הכוונה – אני מציע לעשות בדיקה בוועדה. היות שהנושא הזה מובא לקריאה טרומית, אני בהחלט מברך על היוזמה, רק מציע לבדוק את הנושא הזה לעומק בוועדה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד.

אנחנו עוברים להצבעה, חברים. זאת תהיה בוודאי ועדת הפנים ואיכות הסביבה, נכון, אדוני שר הפנים? תודה רבה.

אם כן, הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – זכות עיון במסמכים), התשנ"ז–1996, של חברי הכנסת הירשזון ושאול עמור. ההצבעה החלה. אם ההצעה תאושר, היא תעבור לטיפול של ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון זכות עיון במסמכים), התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

תשעה תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אתה מחפש את המתנגד? הוא פה. בדיוק מהנימוקים שהשמיע החבר כאן.

תודה רבה. 12 שנים הייתי חבר מועצת עיר, אבל לא צריך להקל על המחטטים ורעי הלב. תודה רבה.

החוק עבר. תודה רבה לחבר הכנסת הירשזון. ההצעה תעבור לטיפול של ועדת הפנים ואיכות הסביבה לשם הכנתה לקריאה ראשונה וכן הלאה.

הצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין) (הוראת שעה)

(תיקון – קביעות הדיון), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת ש' יהלום)

היו"ר ש' וייס:

רבותי, חבר הכנסת שאול יהלום ינמק מן המקום הצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין) (הוראת שעה) (תיקון – קביעות הדיון), התשנ"ז-1996; במסגרת דקה אחת, מן המקום. השר לענייני דתות, או סגנו, אדוני חבר הכנסת ביבי, סגן השר לענייני דתות, אתה אמור לענות לחבר הכנסת יהלום במסגרת דיון חוץ-סיעתי. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, לפני כשנתיים קיבלה הכנסת, כהוראת שעה, חוק שהביא מהפכה באפשרויות של בתי-הדין הרבניים להטיל סנקציות על גברים בעיקר, אבל גם על נשים, מה שנקרא: מעוכבי גיטין. אם גבר, לדוגמה, וכפי שאמרתי, גם אשה – בדרך כלל מדובר בגברים – כאשר בית-הדין החליט שהוא חייב לתת גט ואינו נותן, יש כמה סנקציות – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה. יש כאן נוהג שעוזרים שלנו, עובדי הבית, מדברים בקול רם. אי-אפשר כך. אני מבקש מהסדרנים לסגור את הדלתות.

שאול יהלום (מפד"ל):

לבית-הדין הרבני יש זכות להטיל על סרבני גט סנקציות, כגון איסור יציאה מהארץ, מניעת רשיון נהיגה, הגבלות על החזקת חשבון בנק. הניסיון הראה, שהסנקציות האלה יעילות ביותר, והוכיחו שאפשר לתת את הגיטין. אלא מאי? החוק היה הוראת שעה, כנראה לניסיון, ומטרת החוק שלי להפוך אותו מהוראת שעה לחוק קבוע. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זה מה שנקרא: כופין אותו עד שייתן, בערך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

עד שיאמר: רוצה אני.

היו"ר ש' וייס:

אני מקצר את הרמב"ם פה.

אדוני סגן השר לענייני דתות, בבקשה. לפי דעתי עונים מהמקום, אבל אם אתה כבר כאן – תהיה אתנו.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

הנמקה מהמקום, חבל, יש לנו – – –

הי"ר ש' וייס:

זה בנוי על הסכמות. הוא כבר פה, אז הוא יעשה זאת מהמקום, במסגרת דקה.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני רוצה לברך את חבר הכנסת שאול יהלום על ההצעה. אני חושב שצורך השעה הוא לבטל את הוראת השעה ולעשות את החוק הזה חוק קבע.

החוק הזה, מאז הוחל, הוכיח את עצמו. ב-60 מקרים בשנה האחרונה נתנו גט לאחר שהחוק הופעל. מהנהלת בתי-הדין מסרו לנו, שיש כאן סנקציה וכלי חשוב בידי בתי-הדין הרבניים, ואני חושב ששדולת הנשים, הוועדה למען קידום מעמד האשה וכולם יברכו על החוק הזה, שהוא צודק, נכון, והוכיח את עצמו לא רק לשעה – שהוא ייכנס לספר החוקים של מדינת ישראל.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת יגאל ביבי, סגן השר לענייני דתות. תודה רבה.

חבר הכנסת אברהם רביץ רוצה להשמיע את הערותיו, ויש לו שלוש דקות לעניין זה, או מהדוכן או מהמקום. בבקשה. יש לך אפשרות מהדוכן. בבקשה. מייד לאחר מכן נעבור להצבעה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מברך, ראשית כול, את חבר הכנסת שאול יהלום, שהביא לנו את הצעת החוק המציעה להפוך את החוק הזה להוראת קבע.

אני עליתי לכאן על מנת לומר כמה משפטים. היוזמה לחקיקת החוק הזה, צריך לומר זאת, באה מבתי-הדין של הרבנים; זה לא בא משדולת הנשים, עם כל הכבוד, אלא מבתי-הדין, כיוון שבתודעה שלנו אחד הדברים הקשים ביותר והחמורים ביותר שעליהם יש, אולי, תשובות שנכתבו בהיסטוריה שלנו, תשובות הלכתיות, הוא היתר עגונות, כי הנושא הזה הוא אחד הרגישים ביותר שיש במוסד ההלכתי בבתי-הדין.

הייתי אחד ממובילי החוק הזה בוועדת החוקה, חוק ומשפט בקדנציה הקודמת. שמחנו מאוד שהחוק התקבל. לכן גם עקבתי אחר ביצועו בשטח. ומתברר דבר מעניין מאוד, חבר הכנסת יהלום – ברוב המקרים, למעלה מ-90% מהמקרים, לא היו צריכים להפעיל אפילו סנקציה. עצם העובדה שבספר החוקים יש אפשרות להפעיל סנקציות – זה כבר עשה את שלו ועשה את דרכו – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אומרים שאדם אוהב את דרכו יותר מאשר את אשתו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לצערי, בעולם הזה, כשהכול פרוץ והכול מבלבל, יש אנשים שאכן אוהבים את דרכונם או את חשבון הבנק שלהם יותר מאשר את המחויבות המשפחתית שלהם.

אני חושב שראוי שנקבע את החוק הזה כחוק של קבע. אני רוצה לסיים את דברי במשפט אחד ולומר, שהחוק הזה היה בנוי לפי ההלכה ממש, שלא יהיה גט מעושה ושלא תהיה, חס וחלילה, שום בעיה מבחינת הגט. בחקיקת החוק הזה היתה השתתפות מלאה בהתייעצות עם גדולי התורה. זכיתי להיות שליח אל הרב אלישיב ושל הרבנים הראשיים כדי שהחוק הזה יהיה במתכונת ההלכה, ואני שמח שהיום החוק הזה בא על תיקונו באורח קבע. אומנם, פורמלית הייתי צריך להתנגד, אבל אני מודה לך, אדוני היושב-ראש שאפשרת לי להעיר. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת רביץ.

עוברים להצבעה, חברים. הצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין) (הוראת שעה) (תיקון – קביעות הדין), התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת יהלום. לאיזו ועדה, חבר הכנסת יהלום?

שאול יהלום (מפד"ל):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ש' וייס:

ועדת החוקה, חוק ומשפט. מיהלום אל יהלום; זה בריליאנט של חוק. בבקשה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין) (הוראת שעה) (תיקון קביעות הדין), התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו ממשיכים בקצב. קבוצת הלחץ של אוהדי הכדורגל אמרה לי, שאני צריך לעבוד בקצב כיוון שיש משחק חשוב היום.

15 תומכים, אין מתנגדים; איך יכולים להיות מתנגדים לחוק כזה? הצעת החוק עברה לטיפולו של חבר הכנסת יהלום בוועדתו.

הצעת חוק השתלמות נהגים מקצועיים, התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת א' גולדשמידט)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אומנם לבעלי הצעות חוק יש עשר דקות, אבל זה לא חובה. אפשר גם שמונה, אלה שלא מן המקום.

הצעת חוק השתלמות נהגים מקצועיים, התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. בבקשה. שר התחבורה צריך להשיב.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

לא, אני רואה שזה מחוק כאן. בבקשה, חבר הכנסת גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק שלי, שאני מתכבד להגיש אותה היום, כותרתה – הצעת חוק השתלמות נהגים מקצועיים. אני מוכרח להביע תמיהה; לא ברור לי מדוע הממשלה מתנגדת להצעת החוק. אחד הדברים שאולי חסרים – שבנימוקי ועדת שרים לחקיקה שמובאים לחברי הכנסת ייאמר מדוע מתנגדים להצעת חוק.

אני אסביר את הדברים. אם לא ידוע לחברי הכנסת, אולי אני אבשר להם, שיש במדינת ישראל אלפים, אם לא למעלה מזה, של נהגים מקצועיים שנוהגים במשאיות, שנוהגים באוטובוסים, שנוהגים במוניות, שנוהגים במיניבוסים, ופרנסתם על הנהיגה. למעט מבחן הנהיגה, מבחן הרישוי, שהם יכולים לעבור בגיל צעיר – בגיל 19, 20, 21, 22, לפעמים בצבא – הם לא נדרשים לשום השתלמות ולשום עדכון ולשום רענון על-פי חוק. נכון הדבר, שחברות מסודרות, כמו הקואופרטיבים לתחבורה או חברות אחרות – ויש כאלה – באופן וולונטרי מחייבות את הנהגים שעובדים בשירותן לעבור אותן השתלמויות, אבל אין חקיקה שמחייבת את הדבר.

למה הדבר דומה? לטייס בחברת תעופה שמקבל רישיון להטיס מטוס נוסעים. תארו לעצמכם, שבמשך 30 שנה הוא יטיס את המטוס ללא שום השתלמות מקצועית. זה בעצם אותו דבר לגבי נהג משאית.

יבואו ויגידו, אולי בצדק, שטייס של מטוס ג'מבו שיש בו 400 נוסעים, יש סכנה שאם הוא לא יהיה מעודכן או לא יעבור את ההשתלמויות, הוא עלול לגרום לאסון נורא. אני רוצה להגיד לכם, חברי חברי הכנסת, שכאשר מדובר באלפי נהגי משאיות שנוסעים בכבישי הארץ ובאלפי נהגי אוטובוסים ובאלפי נהגים של רכב ציבורי מכל סוג שהוא, כשחלקו של הרכב הכבד בסטטיסטיקה המחרידה של תאונות הדרכים הוא גדול – נדמה לי שמדובר על חמישית ממספר ההרוגים, אם לא למעלה מזה, כתוצאה ממעורבות של כלי רכב כבדים בתאונות דרכים – בתוך שנים ספורות אנחנו רואים, שכתוצאה מחוסר יכולת או מחוסר ידע או מחוסר השתלמות, וגם מסיבות אחרות, מספר ההרוגים בתאונות הדרכים שמעורבים בהן כלי רכב כבדים הוא כמספר הנוסעים בכמה מטוסי ג'מבו שמטיסים כל אחד 400 נוסעים. אם בשנה יש לנו – המלה יש לנו היא מלה לא נכונה – – –

שר התחבורה י' לוי:

אין לנו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אם בשנה נהרגים 550-600 בני אדם בתאונות דרכים, ועוד הרבה יותר מזה נפצעים קשה ונשאים נכים לכל ימי חייהם – וכשאנחנו מדברים בדיני נפשות, אנחנו לא מדברים על נזקי הרכוש האדירים שנגרמים כתוצאה מזה – איך יעלה על הדעת, שאנשים שמקצועם הוא הנהיגה, שבידיהם יש כלי

רכב, סמיטריילר, יכולים לנהוג בו 40 שנה ולא לעבור אף פעם השתלמות מקצועית? מתי הם יעברו השתלמות מקצועית? – כאשר, כמו שיקרה לי ולחבר הכנסת גדעון עזרא ולחבר הכנסת נסים דהן, הם יצברו מספר מסוים של נקודות עקב עבירות תנועה וישלחו אותם לקורס נהיגה מונעת. אבל לא מכשירים נהג משאית אחת לתקופה מסוימת.

אורי אור (העבודה):

אם הוא יצבור נקודות, כן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אם הוא יצבור נקודות. אבל הבעיה היא, חברי חבר הכנסת אור – – –

סליחה, אדוני השר?

שר התחבורה י' לוי:

הוא ילך גם לקורס נהיגה מונעת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא ילך גם לקורס נהיגה מונעת, רק הבעיה היא, אדוני השר – – –

נסים דהן (ש"ס):

– – – לא מתייחסים לזה שהוא נתפס כנהג משאית כבדה. ישלחו אותו לקורס נהיגה מונעת רגיל, כמו של נהג פרטי שמסיע פעם בשנה. זו הבעיה. תפסת נהג משאית עם נקודות? תשלח אותו לקורס נהיגה מונעת של משאיות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדשמידט, יש לך תנא דמסייע נמרץ. בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אנחנו בוועדת הכלכלה עוסקים, לצערי, הרבה מאוד בנושאים האלה. חבר הכנסת דהן וחבר הכנסת גדעון עזרא וכל חברי ועדת הכלכלה שותפים לדעה, שצריך לעשות הכול על מנת לקדם את המלחמה בתאונות הדרכים.

בעצם, מה אומרת הצעת החוק שלי? היא מנסה להגדיר מה היא השתלמות מקצועית ומה הוא נהג מקצועי. אלה, פחות או יותר, הדברים שאמרתי. השתלמות מקצועית זאת "השתלמות לימודית, תיאורטית ועיונית בשטח פעולת הנהג, לרבות עמידה במבחנים ובסטנדרטים, מדי תקופות קצובות, כפי שיורה המפקח על התעבורה".

מה שאני מבקש בהצעת החוק שלי הוא להסמיך את שר התחבורה, תוך היעזרות בוועדה מקצועית שמורכבת מכמה גורמים. דרך אגב, אני רוצה לתקן פה משהו, אני רוצה לומר את זה לפרוטוקול. בוועדה המקצועית אמרתי, שישתתפו נציג של עמותת הנהגים המקצועיים ונציג של עמותת מועצת המובילים. אני חושב שזה ניסוח לא אסתטי, וצריך לומר: נציג של הארגון היציג שמייצג את מרבית המובילים או נציג של הארגון היציג שמייצג את מרבית הנהגים המקצועיים. אם הצעת החוק תתקבל, אני מבקש לתקן את זה בין הקריאה הטרונית לקריאה הראשונה.

בכל אופן, כל מה שאני מבקש הוא, שהשר, יחד עם ועדה מקצועית במשרדו, יקבע נהלים שעל-פיהם נדע, שנהג משאית טריילר, למשל, אחת לעשר שנים או אחת לחמש שנים או אחת לשלוש שנים – על-פי הדרישות המקצועיות, אני לא איש מקצוע, יש גורמים מקצועיים שיכולים לקבוע בעניין – יצטרך לעבור השתלמות. אם הוא לא עובר את ההשתלמות, המפקח רשאי לא לאפשר לו להמשיך ולנהוג ברכב הכבד. זה רכב מסוכן.

אולי בהצעה זו יש אלמנט תקציבי כלשהו, כי יצטרכו לקיים השתלמויות, אבל זה אלמנט תקציבי שולי שבשולי לעומת הנושא שבו אנחנו נלחמים.

אני רוצה לסיים, במאמר מוסגר – כל הזמן אנחנו מדברים על נושא תאונות הדרכים. אנחנו מדברים על כך כמו שאנשים מדברים על מזג האוויר: יש תאונות דרכים, מכה משמים. אנחנו מנסים בחקיקה כזו או אחרת או בהצהרות כאלה ואחרות ובדיונים שאנחנו מקיימים פה בכנסת לפתור את הבעיה באבחה אחת, במכה אחת. זה לא הולך. הדרך להילחם בתאונות הדרכים היא דרך חתחתים, זאת פעולה סיזיפית שמורכבת מהרבה מאוד שכבות, מהרבה מאוד נושאים שמתלכדים יחד. הנושא הזה, הכל-כך פשוט, לפחות להסבר, שמחייב נהגים ציבוריים לעבור השתלמויות עתיות על מנת שנהיה בטוחים שמי שנוהג על הכביש יודע את מקצועו ועל-ידי כך אולי תיגרמנה פחות תאונות דרכים – אני חושב שזה נושא שעוסק בדיני נפשות. לכן אני מבקש מחברי לאשר ולתמוך בהצעת החוק הזו שעולה כעת בקריאה טרומית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת גולדשמידט. אדוני שר התחבורה, תשובתך. מדובר על הצעת חוק השתלמות נהגים מקצועיים, התשנ"ז–1996.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת – –

היו"ר ש' וייס:

חברים. חבר הכנסת רענן כהן, רשות הדיבור היא של השר.

שר התחבורה י' לוי:

– – איני רוצה להיכנס לפולמוס עם חבר הכנסת גולדשמידט על פרטים מסוימים שהוא השמיע כאן, שאינם מדויקים, כי בעניין הכללי אני מסכים אתו. לכן איני רוצה להיכנס כאן לדיון אם פרט זה נכון או אם פרט זה לא נכון. בהזדמנות זו אני רוצה גם להודות מאוד לחבר הכנסת גולדשמידט, בהיותו יושב-ראש ועדת הכלכלה, על הסיוע הרב שהוא מעניק לממשלה ולכל גורם בנושא תאונות הדרכים. אני מודה לו על כך. ואף-על-פי-כן אני אציע להוריד את ההצעה מסדר-היום.

שלום שמחון (העבודה):

זו ה"תודה רבה"?

שר התחבורה י' לוי:

אדוני, אנחנו יודעים להודות על מה שצריך להודות, ומותר לדון ולהתווכח.

שלום שמחון (העבודה):

בסדר.

שר התחבורה י' לוי:

חבר הכנסת גולדשמידט משקיע הרבה מאוד מאמץ בנושא תאונות הדרכים, מסייע רבות, ומגיע לו כל השבח בעניין הזה. כרגע אנחנו מדברים על הצעה מסוימת, שצריך לדון ולדבר עליה.

ידוע לך, חבר הכנסת גולדשמידט, שיש הצעה ממשלתית שנקראת חוק שירותי הובלה, שהיום, לפני כשעה, ועדת השרים אישרה אותה, והיא כוללת סעיפי השתלמות בכל נושא ההובלה, לא רק בנושא הנהגים. נושא הנהגים הוא נושא מצומצם בחוק. על אף העלות התקציבית, הממשלה אישרה את החוק, שבו אנחנו מבקשים השתלמות לנהגים – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

לגבי הובלה יש הצעת חוק פרטית שלי שעברה בקריאה טרומית, ואנחנו מתואמים.

שר התחבורה י' לוי:

זה בהצעה אחרת. באותה הצעה תמכתי, מכיוון שאני חושב שהוספת שם מרכיב שלא נמצא בחוק שירותי הובלה, ואני רוצה לבחון אותו, והוא השבתת רכב. זה היה בהצעה הקודמת, ובאמת העברנו את ההצעה בהסכמה. אני מקווה שבאמת, כאשר נתחיל לדון בוועדתך על חוק שירותי הובלה – שאני מקווה להביא בשבוע הבא לכנסת – אנחנו נדון גם בהצעה ההיא.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חברי הכנסת, תבדקו את הפלאפונים שלכם. יש לנו פה איזה צליל מסתורי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תבדקו את הפלאפונים של העוזרים שלכם.

שר התחבורה י' לוי:

אני רק רוצה לומר, שההצעה שלך כאן היא, מצד אחד, תואמת את חוק שירותי הובלה, מצד שני היא אינה תואמת. היא תואמת בכך שחוק שירותי ההובלה שהממשלה כבר אישרה ותביא – הצעת החוק הזו באמת תדרוש רפורמה בכל הנושאים הבטיחותיים, בנושאי איכות הסביבה, בנושא ההובלה. היא תדרוש השתלמויות בנהיגה למי שנוהג ברכב כבד. היא תדרוש השתלמויות בהובלת חומרים מסוכנים למי שמוביל חומרים מסוכנים. היא תדרוש השתלמויות בפריקה ובטעינה ובקשירת משאות במשאיות ממשקל מסוים ומעלה. היא תדרוש נוהלי בטיחות בכל חברה. היא תוריד את מספר כלי הרכב בהגדרת חברה. יש שם שורה של דרישות, הרבה יותר רחבה ממה שאתה מציע, ואני מקווה מאוד שבעזרתך ובעזרת הכנסת אנחנו נעביר אותה מהר מאוד לקריאה ראשונה, שנייה ושלישית, ונוכל להביא אותה לחקיקה.

כנגד זה, יש כמה אלמנטים בהצעה שלך שאינם תואמים את ההצעה הממשלתית. למשל, אתה מדבר על נהג מקצועי. מה פירוש נהג מקצועי? אם מדובר בנהג מקצועי שמוביל ילדים ברכב קטן,

האם נכלול אותו גם בהשתלמויות האלה או לא, ואיזה סוגי השתלמויות, למשל? או, למשל, אתה מדבר על מבחנים לתקופות. אנחנו לא בטוחים שהמבחנים הם המודד. אולי הדברים צריכים להיעשות בימי עיון ובהשתלמויות בתוך המפעלים. השאלה היא מי צריך לעשות אותם. יש כמה דברים שלא תואמים את ההצעה הממשלתית.

אני חושב שבעזרת כל הכנסת אנחנו נתקן את הליקויים שדיברת עליהם. אני גם מסכים אתך מאוד מאוד, שהמלחמה בתאונות הדרכים היא מלחמה של צעד אחר צעד ולא מלחמה של "זבנג וגמרנו", וחלק מהמלחמה הזאת הוא הסדרת עניין ההובלה.

אבל, כפי שאמרתי, עמדתי וגם עמדת השרים לענייני חקיקה היא להתנגד להצעתך. עם זאת, ודאי שנטפל בנושאים האלה בקרוב. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

מה היא הצעתך, להסיר או לגלגל את זה כהצעה לסדר-היום?

שר התחבורה י' לוי:

אם חבר הכנסת גולדשמידט יסכים לגלגל את זה להצעה לסדר-היום, אני מוכן. ולא, הצעתי להסיר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני שר התחבורה.

לחבר הכנסת גולדשמידט יש רשות וזכות במשך חמש דקות לשכנע את הקהל לשנות את עמדתו. בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה להביע תמיהה אישית על גיוס קואליציוני על מנת לטרפד הצעה שעניינה מלחמה בתאונות הדרכים.

חשבתי שבנושאים אלה לא צריך להיות בדיוק מצב של קואליציה ואופוזיציה. להביא את השרים, וגם ראיתי את ראש הממשלה כאן, על מנת למנוע הצעת חוק שעניינה – – –

רענן כהן (העבודה):

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רק רוצה לומר לשר, שאינני מבין את הטיעון. הרי בסופו של דבר הממשלה מביאה את הצעת חוק שירותי הובלה, שאני הבאתי אותה כהצעת חוק פרטית קודם לכן.

חבר הכנסת רענן כהן, אולי אני עושה שגיאה. בינתיים יבואו עוד שני חברי כנסת של הליכוד שיצביעו נגד השתלמויות נהגים מקצועיים. אתה יודע מה? שיבואו. אני אעמוד פה. שיבואו כל חברי הליכוד וכל חברי הקואליציה על מנת לטרפד את המלחמה בתאונות הדרכים. בבקשה, שהציבור ישפוט.

היו"ר ש' וייס:

הציבור אפילו לא ידע על זה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני עובד בוועדה באחריות רבה. כל מה שאני רוצה לומר – ביקש ממני שר התחבורה לדחות את הדין בהצעת חוק שלי בנושא שירותי הובלה שעברה כאן בקריאה טרומית, על מנת לאפשר לממשלה להביא הצעת חוק שלה. אני ממתין כבר חודש ימים, ואני פועל בעניין הזה ומשתף פעולה. מה היה קורה אם מול הצעת החוק הממשלתית היתה גם הצעת החוק שלי? היינו משלבים אותן יחד והיינו מביאים יצירה משותפת, אלא אם הרצון הוא שהקרדיט על המלחמה בתאונות הדרכים לא יהיה של חברי הכנסת, חס וחלילה, אלא רק של הממשלה. אני חושב שזאת לא הגישה. אני מציע לכל חברי הכנסת, בלי קשר למפלגה, לתמוך במלחמה בתאונות הדרכים. תודה.

שר התחבורה י' לוי:

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אני לא יכול לאפשר לך לדבר לפני הצבעה כי הוא מיצה את זמנו. יש לנו בעיה של טיימינג. אלא אם כן אתה רוצה להציע הצעה אחרת.

שר התחבורה י' לוי:

אני חושב שזה על-פי התקנון.

היו"ר ש' וייס:

אני אבדוק את זה. יש פה בעיה של זמן. על הצעת חוק יש לשר אפשרות לענות במשך עשר דקות. לחבר המציע יש חמש דקות, ועוברים להצבעה, לפי מיטב שיפוט.

אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה י' לוי:

חבר הכנסת גולדשמידט, ביקשתי להעיר שתי הערות. לא העמדת את הדברים נכון. אתה יודע טוב מאוד, שבהצעות אחרות אני תמכתי, ואנחנו הולכים יחד. אל תתחסד פה ואל תגיד שהממשלה לא רוצה לשתף פעולה בנושא תאונות הדרכים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא אמרתי.

שר התחבורה י' לוי:

אמרתי את זה. אני אמרתי כאן שיש לנו הצעה אחרת, וההצעה שלך אינה תואמת את הצעתנו. אין כאן שום הצבעה נגד השתלמות הנהגים. יש כאן הצבעה נגד הצעה מסוימת. תודה רבה.

רענן כהן (העבודה):

הבאתם את ראש הממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק השתלמות נהגים מקצועיים, התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 21

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 21

נמנעים – 2

היו"ר ש' וייס:

21 תומכים, 21 מתנגדים, שני נמנעים. תיקו. המכונת נשארה במקום, רבותי.

חברים, התבקשתי לברר את השאלה, אם שר המשיב על הצעת חוק יכול לחזור ולהשיב שוב לפני ההצבעה. זו שאלה עדינה, כי לפעמים זה פטנט מול הצבעה.

סעיף 97 לתקנון קובע: "שר שהביע דעת הממשלה על הצעה לסדר-היום, וכל שר הנוגע בדבר, רשאי בכל שלב משלבי הדיון על-פי פרק זה ליטול את רשות הדיבור, כדי להעמיד עובדות, שהוזכרו בדיון, על תיקון".

לפיכך, העצה של סגנית מזכיר הכנסת נכונה, ואני נהגתי על-פיה.

גברת כרם, הודעתי לאומה שהעצה שלך היתה נכונה. תודה רבה.

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – זכאות ועדכון), התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' דיין:

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – זכאות ועדכון), התשנ"ז-1996, הצעת חוק פ/1035, של קבוצת חברי הכנסת. תנמק חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להציג בפני הכנסת הצעת חוק שבאה לתקן את חוק הלוואות לדיור, 1992. הצעת החוק הזאת היא פרי עבודתו של הלובי למען דיור זול, שמקיף חברי כנסת מסיעות שונות בבית. שמנו לעצמנו למטרה להתמודד עם הבעיה הקשה של התייקרות הדיור ושל התרחקות האפשרות להשיג דיור משכבות גדולות באוכלוסייה. בלובי הזה שותפים גם ארגונים ציבוריים, ואני רוצה לציין במיוחד את תרומתו של הארגון "סינגור קהילתי" לעיצובה של הצעת החוק הזאת.

חברי הכנסת, על הצעת החוק חתמו, מלבדי, חברי הכנסת אפי אושעיה, טלב אלסאנע, נסים דהן, אברהם הירשזון, יצחק וקנין, וליד חאג' יחיא, נעמי חזן, דוד טל, האשם מחאמיד, אדיסו מאסלה, נואף מסאלחה, סאלח סלים, אחמד סעד, אופיר פינס-פז ועזמי בשארה.

חברי הכנסת, אנחנו לא מתמודדים מספיק עם השאלה העקרונית, האם מדינה מחויבת לספק קורת-גג לתושב, לאזרח; האם יכול אזרח במדינת ישראל לבוא למדינה, לממשלה, ולומר: אני חסר דיור, אנא עזרו לי לפתור את הבעיה. מדינת ישראל כיום, לפי המצב החוקי, אינה מחויבת למתן תשובה שכזאת. ובכל זאת, בשנים עברו היה נהוג שהמדינה, משרד הבינוי והשיכון, עסקו באופן פעיל בבנייה ציבורית בעזרת חברות ממשלתיות, והבנייה הציבורית הזאת הייתה אחד הגורמים העיקריים לכך שמחירי הדיור באותן תקופות היו סבירים, ושהתנאים שבהם יכלו זוגות צעירים וחסרי דיור להשיג דירה היו תנאים סבירים. אבל היום התנאים השתנו, חברות השיכון הציבוריות נמכרו, ומשרד הבינוי והשיכון, כמדיניות רשמית, משאיר בעצם לקבלנים, לחברות הקבלניות, לשוק הדיור, לקבוע את המחירים, לקבוע את התנאים, וכתוצאה מכך אנו עדים לפער הולך וגדל בין מחירי הדיור לבין יכולת המשפחות והזוגות הצעירים לממן את הדיור.

הממשלה לא משתמשת בכלים האדירים שיש לה, כמו הבעלות על הקרקע, העובדה שהבנקים הגדולים היום בשליטתה, הבעלות שהיתה על חברות השיכון והשליטה שלה בתנאי הזכאות בהלוואות לדיור, בקביעת כל מערכת התכנון, כדי לגרום באופן פעיל להוזלת הדיור. כל מה שדובר בעבר על כך שבאמצעות העמדת אפשרות לחברות הקבלניות לקבל קרקע בתנאים עדיפים מחירי הדיור ירדו, כל התוכניות האלה, כל הפעולות האלה לא עברו אל הדיירים, לא עברו אל הזוגות הצעירים, והן נשארו בכיסיהם של הקבלנים.

אחד הנימוקים העיקריים לכך שטוענים שהממשלה לא צריכה להתערב ולהגדיל את הסיוע לדיור הוא, שסיוע מוגדל לדיור מביא לעליית מחירים. זאת טענה שאנחנו שומעים שוב ושוב מדוברי האוצר וגם מדוברי משרד השיכון. ובכן, מה מוכיחה המציאות? בשנת 1992 התקבל חוק הלוואות לדיור, שהוא בעצם חוק המשכנתאות שקובע את הזכאות למשכנתה וקובע ששר הבינוי והשיכון אחראי להסדר העניין הזה. מאז 1992 ועד היום – אנחנו כבר ב-1997 – המשכנתאות לדיור לא עודכנו. המשכנתה שהיתה ב-1992 70,000 שקל נשארה היום 70,000 שקל. המשכנתה שהיתה ב-1992 139,000 שקל עודכנה בסך הכול ל-156,000 שקל; היא כמעט לא עודכנה. כלומר, אנחנו עדים למדיניות ברורה מאוד של הממשלות הקודמות ושל הממשלה הנוכחית שלא לעדכן משכנתאות.

לכאורה בוצעה העצה של משרד האוצר, לכאורה מחירי הדיור היו צריכים, אם לא לקפוא על מקומם, לעלות מעט מאוד, כי המשכנתאות לא עלו. אבל לפי הנתונים הרשמיים של משרד השיכון, מחירה של דירה בבעלות התייקר ב-1996 לעומת 1992, נומינלית, ב-100%, פי שניים, וריאלית – ב-40%. כלומר, המשכנתאות נשארו קפואות, והזוג הצעיר שקיבל ב-1992 70,000 שקל, מקבל גם היום 70,000 שקל, אף שהדירה התייקרה פי-שניים. זאת אומרת שהמשקל של המשכנתה בדירה ירד לחצי. בתנאים האלה משכנתה הפכה להיות משהו זעיר, לא חשוב, שמממן אולי 10% ממחיר הדירה, חסר משמעות, והוא בעצם מהווה השלמת מימון למשפחות או לזוגות צעירים שיש להם

90% מהמימון. כלומר, אם הורי הזוג הצעיר אמידים, והם יכולים לתת את רוב הכסף עבור רכישת הדירה, יכול הזוג הצעיר לקחת את המשכנתה, זה יוסיף לו עוד קצת למימון הדירה. אבל אם באים צעירים ממשפחות שאין להן אמצעים, שאין להן רכוש, הם לא יכולים להשתמש במשכנתה בפועל, כי המשכנתה היא חסרת משמעות – במיוחד באזורים במרכז הארץ, אבל לא רק באזורים האלה.

חברי הכנסת, אנחנו מציעים היום הצעת חוק שבאה לעדכן את המשכנתאות המוקפאות. לקחנו את עליית המדד בחמש השנים האחרונות, לא יותר מזה, ואז הסתבר שזוג צעיר שב-1992 היו מגיעים לו 70,000 שקל, בשנה שעברה היה צריך לקבל כבר 140,000 שקל, ומי שהיה צריך לקבל 139,000, צריך לקבל היום 284,000 שקל – לו רק היו מצמידים למדד. זאת כאשר מחירי הדירות עלו יותר מעליית המדד, הרבה יותר מעליית המדד, ואתם יודעים שהם הגורם המאיץ של המדד.

הטענה שלנו היא, שכאשר יהיו יותר משכנתאות יהיה יותר ביקוש, והקבלנים יצטרכו, בפקוק ממשלתי, לספק דיור הולם לזוגות הצעירים. אני חושבת שהמצב היום הוא בלתי נסבל.

הדבר השני שאני רוצה להדגיש בהצעת החוק שהנחנו לפניכם הוא, שמספר הזוגות שלוקחים משכנתאות עולה, אבל לא בקצב שצריך היה לעלות אילו גדל מספר מקבלי המשכנתאות ב-1996 בקצב שבו הוא גדל בין 1987 ל-1992. אני רוצה להזכיר לכם, שבחמש השנים האחרונות הגיעו זוגות צעירים משנות ה"בום" בילודה לגיל הנישואין, לגיל הקמת משפחות. מכיוון שכך, מספר מקבלי המשכנתאות ב-1996 היה צריך להיות 30,000, אבל בפועל הוא היה רק 20,000; כלומר, 10,000 זוגות צעירים, לפחות, לא מימשו את זכותם למשכנתה, משום שהיא חסרת ערך, משום שהיא לא יכולה לעזור להם. הם נאלצים לגור בדירות שכורות, משלמים הון עתק של 500 ו-600 דולר לחודש, הכסף הזה לא מביא אותם, בסופו של דבר, לדירה משלהם, מבחינת המשפחה הוא הוצאה שאינה מתגלמת אחר כך ברכוש, אבל אין להם שום אפשרות אחרת להתגורר. אני יודעת שיש היום זוגות צעירים, שמחצית מההכנסה הנקייה של משפחתם, ולפעמים יותר, הולכת למימון הדירה.

לכן, חברי הכנסת, אנחנו מציעים הצעת חוק, שכאשר תעבור לוועדת הכלכלה של הכנסת, נוכל לשבת יחד עם המומחים של משרד השיכון, לדון ולבדוק את כל פרטיה. אני חושבת שהיא הצעת חוק חיונית לזוגות הצעירים ולפתרון מצוקת הדיור.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מזמין את שר התחבורה להשיב על הצעת החוק.

משה גפני (יהדות התורה):

את סגן שר השיכון.

היו"ר ח' דיין:

רשום לי כאן – סליחה, אדוני, ירדתי שורה אחת למטה. אני מזמין את סגן שר השיכון להשיב על ההצעה.

משה גפני (יהדות התורה):

מה עדיף, להיות שר התחבורה או סגן שר השיכון?

היו"ר ח' דיין:

הוא צריך לממן את הנסיעות לבנקים.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אפשר לחשוב שהבחירה בידינו, מה טוב להיות.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם אינני טועה, הצעת החוק הזו והביטוי הכספי שלה, באים לידי ביטוי במסגרת ההסתייגויות שעליהן דנה הכנסת לפני אישור התקציב. אז נאמרו הדברים שאני רוצה להתחיל אתם – אם נקבל את הצעת החוק של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי ואחרים, תוספת התקציב שתידרש למימון הסיוע האמור מוערכת ביותר מ-11 מיליארד שקל, מהם למעלה מ-4 מיליארד שקל בסבסוד. הסכום הזה הוא תוספת של מעל ל-150% מהתקציב שיש היום למשרד הבינוי והשיכון לנושא הזה. לא נראה לי שמדינת ישראל מסוגלת היום לבוא ולהצביע על מקורות ל-11 מיליארד שקל, אם נקבל את הצעת החוק הזו.

לגופו של עניין, אני רוצה להתייחס לכמה נקודות: אם אנחנו מעוניינים שנפח המשכנתאות יעמוד ביחס ישר למחירי הדירות, נשאלת השאלה למה להצמיד את המשכנתאות, ולו גם במחציתן, למדד המחירים לצרכן, שמורכב, בין היתר, גם ממדד מחירי הדירות. בכלל, הצמדה של משכנתאות במצב שבו מחירי הדירות אינם יציבים ואולי גם עולים, בהחלט תביא לסחרור מחירים ולהרחקת אפשרות הרכישה דווקא מציבור הזכאים החלשים יותר. אני בטוח שמציעת החוק מתכוונת ומעוניינת שהציבור הזכאי החלש יותר הוא זה שיוכל לרכוש את הדירות. אם אנחנו מצמידים את המשכנתה, מחירי הדירות עולים וגדל פער המימון שצריך להשלים מהמקורות העצמיים, ובה במידה גדל גם ההחזר החודשי של המשכנתה המוגדלת.

הצמדה של המשכנתאות מנציחה מתכונת סיוע מסוימת ומקשה את התאמת הסיוע לצרכים המשתנים – בין השאר העברה, באמצעות שחיקה, של הסיוע מקבוצות שהתברר כי ידן משגת לקבוצות חלשות יותר.

על-פי ההצעה, החזר ההלוואה לא יעלה על 25% מההכנסה הנקייה של הלווים. המושג הכנסה נקייה לא מוגדר, יש המגדירים הכנסה זו כהכנסה ברוטו בניכוי מסים, ואחרים רואים בה את הסכום לתשלום. הגבלת החזר כאחוז מההכנסה אינה סבירה, שכן יש כאלה שהכנסתם נמוכה ואפילו רבע

ממנה אינו מותיר די למחייטם, בעוד אחרים, שהכנסתם גבוהה במיוחד, יכולים לשלם הרבה מעבר למגבלה זו.

אני רוצה להוסיף, שבעקבות החלטת ממשלה פועלת היום ועדה ציבורית במטרה לבחון מחדש את הסיוע לדיור. הוועדה הזו, בראשותו של מר יעקב גדיש, יושבת על המדוכה ואמורה להגיש המלצות למשרדי האוצר והשיכון – אני מקווה שזה יהיה בחודשים הקרובים – אשר לדרכים לסייע לנזקקים בצורה היעילה ביותר. הייתי שמח מאוד אם היו מגדילים את התקציב; לאו דווקא הגדלת התקציב כמו אולי ראיית הדרכים במסגרת מה שקיים היום, על מנת לתת יותר לאותן שכבות חלשות.

לכן, אני מתנגד להצעת החוק, מן הטעמים שנימקתי מעל הדוכן.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן שר השיכון, חבר הכנסת מאיר פרוש.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה, נחכה שסגן השר ישב.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 18

נמנעים – אין

היו"ר ח' דיין:

בעד – 18, נגד – 18. רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק לא התקבלה.

הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה הציבורית, התשנ"ו-1996

(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעת החוק הבאה: הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה הציבורית, התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת רחבעם זאבי, שמספרה פ/248. אני מבקש שקט במליאה, גם מהעוזרים הפרלמנטריים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני בא להציע לכנסת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה ציבורית. כוונתו של החוק להשוות במידה מסוימת – לא לגמרי, רק במידה מסוימת – את תנאי השירות של בנות בשירות לאומי לאלה הניתנים לחיילות.

אני מכיר מקרה באחד היישובים של שתי בנות שכנות – אחת משמשת כמורה חיילת ושכנתה משמשת כמורה בשירות לאומי. החיילת נוסעת באוטובוס למקום ההוראה וחוזרת באוטובוס ממקום ההוראה, כי חיילות זוכות לתנאים של תחבורה ציבורית חינם. ואילו חברתה בשירות לאומי, שהיא מורה לא באותו בית-ספר אלא בבית-ספר סמוך – בית-ספר ליד בית-ספר, באותה עיר פיתוח – נוסעת בטרמפים, על כל המשתמע מכך: סיכון לבנות, העדר נוחיות, עייפות וכן הלאה וכן הלאה.

היות שהן עושות אותה עבודה, אני סבור שיהיה זה צודק שאנחנו – המדינה – ניתן לשתי הבנות, זו החיילת וזו שבאה משירות לאומי, את ההיסעים על חשבון המדינה. הצעת החוק אומרת, שבת שירות לאומי הנוסעת אל מקום שירותה או ממנו בתחבורה ציבורית, זכאית לנסיעה חינם. מדינת ישראל תפצה את הקואופרטיבים, חברות התחבורה הציבורית ורשות הנמלים והרכבות עבור אובדן ההכנסות הנובע מנסיעות חינם כאמור בחוק זה. שיעור הפיצוי האמור ייקבע על-ידי שר האוצר ויאושר על-ידי ועדת הכספים של הכנסת.

אני חושב שלהכביר מלים ולנמק מעבר למה שנימקתי יהיה שלא לעניין. חוסר הצדק באפליה בין בנות בשירות לאומי לבין בנות חיילות הוא משווע וזועק. כפי שאמרתי ברישא של דברי, זה עדיין לא עושה צדק ושוויון ביניהן, כי יש עוד עניין של קיום – של הוצאות, של אש"ל ודברים נוספים, אבל לפחות התחבורה הציבורית או התחבורה אל מקום השירות תינתן. זה לא רק כסף, זה אומר גם יותר רעננות למורה שצריכה להיות מורה, זה גם ביטחון לבת המתגלגלת בטרמפים על הכבישים, על כל מה שאנחנו מכירים מן ההווה הישראלי.

יהיה זה צודק שנשווה בין הבנות בשירות הלאומי לבין הבנות החיילות. אמר לי אחד מחברי הכנסת לפני שעליתי: אז למה שהן לא תשרתנה בצבא? הן לא משרתות בצבא, מפני שכך הן חונכו. יש להן מגבלות, יש להן בעיות, והן יכלו גם לא ללכת לשירות לאומי. היות שמקננת בלבן תחושה של אחריות לאומית, הן הולכות לשירות לאומי. אנחנו לא יכולים להתעלם מן העובדה, שבנות רבות, בגלל המסגרת המשפחתית, הסביבתית והחינוכית, אינן משרתות בצבא, אבל הן משרתות את האומה בכך שהן עושות שירות לאומי, תפקידים חשובים שהקהילה יוצאת נשכרת מהם.

אני מבקש מחברי הכנסת להצביע בעד הצעת החוק הזו ולעשות צדק עם קבוצה נכבדה של בנות בשירות לאומי. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

הצעת חוק דמי קיום ונסיעות בתחבורה הציבורית לבנות שירות לאומי, התשנ"ז-1996 (הצעת חבר הכנסת ש' בן-צור)

היו"ר ח' דיין:

אני מזמין את המציע הבא באותה הצעת חוק. לאחר מכן ישיב השר על שתי הצעות החוק, ואחר כך נקיים הצבעה נפרדת על כל הצעת חוק.

אורי אור (העבודה):

זו לא אותה הצעת חוק. הצעת החוק של חבר הכנסת בן-צור מדברת על נסיעות בתחבורה הציבורית לבנות שירות לאומי ועל דמי קיום.

היו"ר ח' דיין:

נכון. השר ישיב על שתיהן. לאחר מכן נצביע על כל הצעת חוק בנפרד.

אנחנו עוברים להצעת חוק דמי קיום ונסיעות בתחבורה הציבורית לבנות שירות לאומי, התשנ"ז-1996, הצעת חוק פ/764, של חבר הכנסת שמריהו בן-צור. בבקשה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שייך לבעלי התוספות, ואני מוסיף על דבריו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מסכים אתו, אבל אני רוצה להמשיך ולציין כמה נקודות.

ביום שלישי שעבר התקיים בכנסת יום לכבודן של בנות השירות הלאומי, וחברי כנסת רבים, מכל גוני הקשת הפוליטית, באו ושיבחו את הפעולות המבורכות של בנות השירות הלאומי, אם בנושא החינוך – קרוב ל-3,000 בנות משרתות בחינוך ותורמות תרומה נכבדה, ואני יודע את זה מקרוב – אם במערכת הבריאות ואם במערכת הרווחה. דברי הלל ושבח העתירו עליהן, על הבנות הנהדרות האלה, שעושות עבודה נהדרת.

על כן, כולם באו ואמרו בפירוש – גם חברי כנסת וגם אישי ציבור אחרים – שיש לתקן את העוול ולהנהיג צדק, כפי שאמר חבר הכנסת זאבי, ולהעניק להן לא רק דמי נסיעות, כהצעתו של חבר הכנסת זאבי, אלא גם תוספת דמי קיום, כפי שאני מציע. לא ייתכן להבדיל בין בת השירות הלאומי, שעושה עבודה במשך שעות רבות – לפעמים 12, 13 ו-14 שעות – לבין מורה חיילת; מה עוד שחוק חיילים משוחררים אומר בפירוש, שאין הבדל בין בת השירות הלאומי, אשר משרתת שנתיים, לבין חייל או מורה חיילת – אותם תנאים. אם כן, לגבי חיילים משוחררים יש אותם תנאים. אני בא ומבקש מהכנסת לדאוג להן לא רק לגבי שחרורן, כאשר הן יפרשו, אלא גם לדאוג לכך שיהיו להן דמי קיום.

אם נעניק לבנות הנהדרות האלה גם דמי קיום וגם הסעות, אני בטוח שהמפעל ההתנדבותי הזה לא יישאר רק במסגרת החינוך הממלכתי-הדתי, והוא יכול להתפשט גם למגזרים אחרים, משום שזה ישמש תמריץ גדול מאוד בקרב אוכלוסיות אחרות, שיירתמו ויתנדבו למען האוכלוסייה בישראל.

על כן, על-פי הצדק, על-פי ההיגיון ועל-פי כל מידה הגיונית, אני בא ומבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק שהצעתי פה, לטובת הבנות, העם והמדינה. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שמריהו בן-צור. אני מזמין את שר התחבורה יצחק לוי להשיב על הצעות החוק. לאחר מכן אנחנו נעבור להצבעה.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שתי הצעות חוק שיש בהן משותף ויש בהן נפרד. עניינן – תנאי השירות של בנות השירות הלאומי. אחת עוסקת רק בעניין התחבורה הציבורית – הצעתו של חבר הכנסת זאבי; והאחרת – הצעתו של חבר הכנסת בן-צור – עוסקת גם בדמי קיום.

אני רוצה להקדים ולומר כמה משפטים כדי להצטרף לשבח שנאמר על בנות השירות הלאומי. בנות השירות הלאומי עושות עבודה חשובה מאוד למען המדינה, בעיני, לא פחות מאשר החיילות. יותר מכך, אפשר לראותן עובדות בצוותא בהרבה מאוד מקומות, כאשר הן ממלאות בדיוק אותו תפקיד, אם בבתי-חולים, אם בחברה להגנת הטבע –

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

בבתי-פז.

שר התחבורה י' לוי:

– – אם בבתי-ספר, אם במקומות אחרים. הרי הן עובדות כתף אל כתף, בת שירות לאומי וחילית. בנות השירות הלאומי אינן מתגייסות, כיוון שכך הן חונכו. הן חונכו על-פי פסק ההלכה של הרבנות הראשית לישראל, האוסר גיוס בנות, אבל לבן לא נתן להן לא להיות שותפות לעול של המדינה, ולכן לא נתן להן לראות את חברותיהן הולכות ומקדישות זמן למען הציבור בעוד הן תהיינה בבית או תלמדנה לעצמן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

כמה שיותר מהר, יותר טוב. יפה שעה אחת קודם.

שר התחבורה י' לוי:

אתה בטוח?

ולכן הן עושות את השירות הזה בנאמנות גדולה.

כיוון שאני נאמן להצעות יושב-ראש הקואליציה, אני רוצה להבדיל בין שני הנושאים:

נושא התחבורה הציבורית – ועדת השרים לענייני חקיקה תומכת במתן ההנחה הזאת או הפטור הזה בתחבורה הציבורית. לצורך זה הקימה ועדת השרים ועדה כדי למצוא את הדרך. אני רוצה לומר פה לחברי הכנסת, שאין שום הנחה בתחבורה ציבורית שמעוגנת בחוק. ההנחה האחרונה שהיתה מעוגנת בחוק היתה של האזרחים הוותיקים, ועכשיו בוטל החוק, וזה בתקנות. כלומר, גישתה של ועדת השרים לענייני חקיקה היא לתמוך ברעיון של מתן הנחה גמורה לבנות השירות הלאומי, אבל לבקש מחברי הכנסת, מכיוון שהנושא הועלה, להפוך את הצעות החוק שלהם להצעות לסדר-היום, ולאפשר לאותה ועדה שקמה לבוא ולמצוא את הדרך הנאותה להעניק את ההנחה הזאת, לרבות פתרונות תקציביים.

בנושא דמי הקיום, אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת בן-צור, שהממשלה מתנגדת לכך, והיא מתנגדת מטעמים רבים. אני לא רוצה להביא פה תחשיבים, אבל אני חושב שבתחשיב אתה לא היית מסכים, אולם מכיוון שהצעת החוק שלך שילבה גם תחבורה ציבורית, החלטתי לענות על שתיהן יחד, אף שההצבעה תהיה, כמובן, נפרדת.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני השר, מה השיקול שמנחה את הממשלה להפלות ביניהן?

שר התחבורה י' לוי:

להיפך, אנחנו רוצים להשוות. מי אמר שרוצים להפלות?

אפי אושעיה (העבודה):

שר התחבורה י' לוי:

אני הודעתי ואמרתי, שאין חקיקה שקובעת הנחות בתחבורה ציבורית. לכן אמרתי, שוועדת השרים באה והקימה ועדה בין-משרדית, השוקדת בימים אלה על מציאת פתרון.

אפי אושעיה (העבודה):

שר התחבורה י' לוי:

לא, הרי החקיקה בוטלה. זו היתה החקיקה היחידה והיום, היא בוטלה. יש תקנות של שר התחבורה, זו לא חקיקה. אין חקיקה כזאת.

על כן, אדוני היושב-ראש, אני מציע לחברי הכנסת להפוך את הצעות החוק שלהם להצעות לסדר-היום, ואז אני אוכל גם לתמוך בשתי ההצעות, ולתת לאותה ועדה בין-משרדית את הזמן הדרוש כדי למצוא את הפתרון לנושא התחבורה הציבורית של בנות השירות הלאומי.

אני שולח מכאן את ברכותי לכל בנות השירות הלאומי ומקווה שבקרוב אכן נמצא את הפתרון בכך שהן ייסעו חינם, כמו שחיילות נוסעות חינם. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לשר התחבורה.

ובכן, חברי הכנסת, אנחנו נעבור להצבעה נפרדת, ותחילה – הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה הציבורית, של חבר הכנסת רחבעם זאבי. אדוני השר, לא שאלתי מה אתה מציע. אתה בעד דיון או העברה לוועדה?

קריאות:

— — —

היו"ר ח' דיין:

השר מציע להפוך את ההצעות להצעות לסדר-היום. חבר הכנסת זאבי, מה אתה מציע? חברי הכנסת, אל תעזרו לי. אני רוצה לשמוע את המציע.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, מדובר פה בהצעת חוק. הצעת חוק עוברת רק לוועדה, אין דיון במליאה. אני הצעתי להפוך את הצעות החוק להצעות לסדר-היום. השאלה היא אם מקבלים את הצעתי.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת זאבי, אתה מקבל את הצעת השר?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת בן-צור, אתה מקבל?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לא.

היו"ר ח' דיין:

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה הציבורית, התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת רחבעם זאבי. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 30

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק נסיעות בנות שירות לאומי בתחבורה

הציבורית, התשנ"ו-1996, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 30, נגד – 1, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת רחבעם זאבי – לאיזו ועדה? לוועדת הכספים? לוועדת החוץ והביטחון?

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ח' דיין:

רבותי, לאיזו ועדה?

שר התחבורה י' לוי:

ועדת הכספים.

היו"ר ח' דיין:

ובכן, הצעת החוק תועבר לוועדת הכספים בהסכמת השר ובהסכמת המציע.

אנחנו עוברים להצעת חוק דמי קיום ונסיעות בתחבורה הציבורית לבנות שירות לאומי, התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת שמריהו בן-צור. ההצבעה החלה. בבקשה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 25

נגד – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק דמי קיום ונסיעות בתחבורה הציבורית לבנות שירות לאומי, התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 25, נגד – 1, נמנע אחד. ובכן, הצעת החוק התקבלה, וגם היא תועבר לוועדת הכספים. תודה רבה לכולם. תודה רבה גם למציעים.

הצעת חוק למניעת הגירה שלילית מירושלים, התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פ/877 – הצעת חוק למניעת הגירה שלילית מירושלים, התשנ"ז-1996, של קבוצת חברי הכנסת. ינמק חבר הכנסת אופיר פינס-פז. בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר האוצר, חברי חברי הכנסת, הצעת החוק, שאני מציעה כרגע, במקרה נופלת ביום שבו ועדת השרים הולכת להחליט על בנייה בהר-חומה – לא על עיתוי הבנייה אבל על בנייה עקרונית – ואני מברך על ההחלטה הזו. נדמה לי, שהצעת החוק הזו – – –

קריאה:

אתה יודע מה יחליטו.

אופיר פינס-פז (העבודה):

כן, זו ההערכה שלי. למה להתווכח על דבר כזה? הצעת החוק שלי, כמדומני, עומדת לחזק מאוד את מעמדה של ירושלים ובמיוחד את חוסנה החברתי והכלכלי. את הצעת החוק אני מגיש בשם חברי כנסת רבים, כמעט מכל סיעות הבית.

מיכה גולדמן (העבודה):

מי עונה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז?

אופיר פינס-פז (העבודה):

בעצם, ההצעה באה ואומרת שלושה דברים. על רקע העובדה שציבור גדול עוזב את ירושלים, ציבור שבעיקרו הוא חילוני, וכתוצאה מהעובדה שבשנים האחרונות מתמעטים הציבורים שתיכף אמנה אותם, ולא מגיעים לירושלים כפי שהגיעו בשנים קודמות, אני מציע את הצעת החוק הזו.

מדובר בשלוש קבוצות אוכלוסייה: העולים החדשים, הסטודנטים והזוגות הצעירים. אשר לעולים החדשים, בגל העלייה שמנה למעלה מ-760,000 איש הגיעו לירושלים כ-45,000 איש; כ-15,000 איש מתוכם נטשו, ונשארו 30,000 איש. זהו פשוט אחוז שהוא בטל בשישים. זה מספר קטן ביותר. לכן, ההצעה היא, שסל הקליטה לעולה חדש, בשדה התעופה, שיחליט שהוא הולך לגור בירושלים יהיה במקום 100% סל קליטה – 125%. זו לא עלייה מטאורית, אבל בכל זאת זו איזו התחשבות, בעיקר כתוצאה מהעובדה שמחירי הדיור, גם השכור, מאוד גבוהים ביחס להכנסה. הפער בין ההכנסה למחירי דיור בירושלים הוא הגבוה ביותר במדינת ישראל.

לגבי אוכלוסיית הסטודנטים, ידוע שמשנה לשנה מתמעטים הסטודנטים המגיעים לאוניברסיטה העברית. התופעה הזו ידועה. האוניברסיטה העברית ועיריית ירושלים מנסות להתמודד עם התופעה, וכרגע – לא בהצלחה גדולה. ההצעה שאני מציע כאן היא לתמרץ סטודנטים כדי שיחליטו ללמוד בירושלים. התמרוץ יהיה הן על-ידי הלוואה לסטודנט נצרך, שהוא יצטרך להחזיר אותה, והן, במיוחד

לסטודנטים שיחליטו שהם נשאים לגור בירושלים, על-ידי הטבות בשלוש השנים הראשונות שלהם בירושלים, בתחום ארנונה ובמס הכנסה – הטבות מסוימות.

לגבי הזוגות הצעירים, ההצעה היא, שמי שרוכש את הדירה הראשונה בחייו – רק הדירה הראשונה בחייו – בעיר ירושלים יזכה, כתוצאה מכך, לפטור ממס רכישה, ובשנים הראשונות – לפטור של 50% בתשלום הארנונה. שלא תהיה כאן אי-הבנה: מתשלום ארנונה פטורים כחוק עשרות אלפי אנשים בירושלים ומאות אלפי אנשים במדינת ישראל.

אני מציע כאן הצעה, שהיא במסגרת דברים שנעשו בעבר, כשכל ההצעות שלי מדברות על שלוש אוכלוסיות ניידות, שלא קבעו את מקומן, ויש לנו עניין גדול שמקומן יהיה בירושלים.

ההצעה הזו איננה מפלה שום אוכלוסייה. היא מחזקת אוכלוסיות מסוימות, שהולכות ומתמעטות בעיר, אבל היא לא קובעת, למשל, שהציבור החרדי לא יהיה בחוק. לציבור החרדי יש גם זוגות צעירים, יש גם פה ושם סטודנטים ויש גם עולים חדשים, אבל הרוב הוא באמת ציבור חילוני שהולך ומתמעט בירושלים. לכן, אם אנחנו רוצים לשמור על ירושלים כעיר חזקה, כעיר חסונה, כעיר שיכולה להתמודד עם מה שהיא הולכת לעבור, לרבות הסדרי קבע ולרבות דברים אחרים, אני סבור שמן הראוי שכל הבית הזה יתמוך בהצעת החוק.

איפה עקב אכילס? עקב אכילס הוא בכך, שלחוק יש מחיר. יש לו מחיר כלכלי. משרד האוצר, שנתון בבעיות כלכליות לא פשוטות כתוצאה מעניין ההכנסות שהוא בעייתי – ואני לא רוצה להיכנס כאן כעת לדיון בנושא הכלכלה של מדינת ישראל – באופן טבעי האוצר לא מתלהב מחוק שעולה כסף לקופת המדינה. לכן, אני אומר כאן, מעל הבמה הזו, שאם החוק יעבור בקריאה טרומית וילך לוועדת הכספים, הרי שהעניין הכספי, כלומר התמריצים הכספיים, יתואם עם האוצר. אפשר להגיע להבנות, ואפשר לפרוס את הדברים לאורך שנים. לא כל דבר חייב להיות מרגע זה. אני מוכן שחלק מהדברים יהיה מ-1998, מ-1999 ומ-2000. העיקר הוא שהעיקרון ייקבע, והעיקרון הוא שירושלים היא עיר הבירה. היא בירת מדינת ישראל, חבר הכנסת גפני, ולא פתח-תקווה ולא תל-אביב. יש לנו בירה אחת. גם לציבור החרדי יש בירה אחת. לכולנו יש בירה אחת.

אני מצפה מכל חברי הכנסת לתת יד להצעת החוק הזו, משום שהיא לטובת ירושלים, לטובת מצבה החברתי, הכלכלי והמדיני ומכל בחינה שהיא. לכן, אני קורא לכל סיעות הבית להתאחד ולהעביר את ההצעה בקריאה טרומית. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז. אני מזמין את סגן שר האוצר להשיב על הצעת החוק. בבקשה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, כאשר נערכנו במשרד האוצר לקראת הדיונים היום, חשבנו כי נצטרך להתייחס להצעות גורפות המדברות על אותו רעיון של מתן תמריצים למניעת הגירה שלילית

מתל-אביב-יפו, פתח-תקווה, ראש-פינה ויסוד-המעלה – הצעה שלגביה אנחנו נשמע בפירוט, כך אני מניח, מפי חבר הכנסת גפני, שיעלה לכאן מייד – והצעה משולבת של חבר הכנסת אופיר פינס-פז המדברת על מניעת הגירה שלילית מירושלים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

זו ההצעה של עשרה חברי כנסת מכל סיעות הבית.

סגן שר האוצר ד' מגן:

עוד מתקנים אותי ואומרים, שזו הצעת חוק שחתומים עליה – – – לא. בחומר שנמצא בידי רק אתה חתום על הצעת החוק.

אופיר פינס-פז (העבודה):

לא.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אבל, אני מקבל את אשר אתה אומר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עקרונית, אנחנו תומכים בחוק הזה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, אני לא רוצה להכביד על עבודת הבית. הצעת החוק מוגשת על-ידי קבוצה של חברי הכנסת – אופיר פינס-פז, פני בדש, צבי הנדל, עמנואל זיסמן, יהודה לנקרי, אחמד סעד, שאול עמור, אמנון רובינשטיין ויורי שטרן.

אני מבין שבינתיים ההצעות פוצלו, ויחד דיון מיוחד בעניין ירושלים עוד היום. הקשבתי היטב לדברים, ואני מקווה, חבר הכנסת פינס, שאני חוזר בדיוק על הדברים שאמרת. אמרת שלאחר שהנושא יעבור לדיון בוועדת הכספים, ההתקדמות בחקיקה תיעשה כתף אל כתף, בתיאום עם משרד האוצר – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

אכן.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אם כך הדברים, ונוכח הנסיבות המיוחדות, אני לא יכול להתנגד לשלב הטרומי, ולשלב הטרומי בלבד. יתר הדברים יתבררו בוועדת הכספים.

היו"ר ח' דיין:

תודה לסגן שר האוצר, חבר הכנסת דוד מגן.

ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 31

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק למניעת הגירה שלילית מירושלים, התשנ"ז–1996,

לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

31 בעד, שניים נגד, אין נמנעים. הצעת החוק למניעת הגירה שלילית מירושלים, התשנ"ז–1996, של קבוצת חברי הכנסת, עברה לוועדת הכספים.

הצעת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון מס' 2), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת ש' שמחון)

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון מס' 2), התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת שלום שמחון. זו הצעת חוק פ/833.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, זה התור שלי – – –

היו"ר ח' דיין:

אני הולך לפי הסדר. שמך עדיין לא מופיע. חבר הכנסת גפני, אתה אחרי חבר הכנסת שמחון.

שלום שמחון (העבודה):

אני פשוט התחלפתי עם חבר הכנסת אופיר פינס.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר האוצר, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, שאני מעריכו ומכבדו, אני רוצה להציע לכנסת תיקון להצעת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי. כידוע, חוק הסדרים במגזר החקלאי נועד להסדיר את חובותיהם של חברי ההתיישבות העובדת, ויישומו התבצע באופן משביע רצון עד לשנה האחרונה.

מנתוני המינהלה להסדרים במגזר החקלאי מתברר, כי עד עתה הוסדרו חובותיהם של כ-60% מאוכלוסיית החקלאים שהחוק חל עליהם, וכן של למעלה מ-45% מהאגודות שבטיפול. ואולם, מבחינת ערכי החיים רק כ-25% מהחוב הוסדרו עד עתה. מכאן שעיקר הבעיה עדיין לא נפתר, ויש עוד דרך ארוכה לעבור עד שהסדר יהיה מאחורינו.

אופן יישום החוק הלכה למעשה הביא אותי להכרה בשתי בעיות עיקריות אשר מעכבות את השלמת הסדרי החובות במגזר המושבי: 1. חוק-גל חסר פתרון הולם לאלפי יחידות משק ביישובי הפריפריה הנעדרות כושר החזר; 2. תוך כדי יישום החוק והתקנות התגלו כמה בעיות טכניות וניסוחיות המונעות סגירה סופית של הסדר שיאפשר לאותם בעלי משקים באמת לצאת לתוואי חדש של התפתחות.

אשר לבעיה הראשונה, התייחסתי אליה כבר בהצעה לסדר-היום מיום 8 ביולי 1996. דומני כי כבר הוכר גם על-ידי הממשלה הנוכחית, כי הפתרון המוצע בחוק-גל למשפחות יישובי הפריפריה לממש את נחלותיהן לאחר שעידו אותה עשרות בשנים איננו תואם את הערכים הלאומיים, הביטחוניים, החברתיים וההומניים של המדינה.

על-פי נתוני המינהלה להסדרים, מדובר בכ-6,000 יחידות משק, בעיקר ביישובי הפריפריה השייכים למועצות האזוריות גליל-תחתון, גלבוע, מרחבים, עזתה, שפיר, לכיש, בני-שמעון ומטה-יהודה.

כזכור, אימץ בזמנו ראש הממשלה הקודם שמעון פרס הצעת פתרון חלופית, אשר לא התממשה בממשלה הזו, ולאחר שהעליתי את הנושא על סדר-יומה של הכנסת, והדיון הועבר לוועדת הכלכלה, ביקשו נציגי הממשלה שהות להביא הצעה חלופית אחרת לפתרון מימוש הנכסים ביישובי הפריפריה.

אני רוצה לקוות, שאכן הוועדה שהוקמה בראשותו של מנכ"ל משרד החקלאות תביא לפתרון מעשי במסגרת החוק הקיים והתקנות אשר עדיין יש להתקין. אם כי, אדוני סגן שר האוצר, נדמה לי שכרגע נוהגים פקידי האוצר בסחבת מתמדת ומתישה.

לפיכך, הצעת החוק שאני מביאה היום בפני הכנסת לקריאה טרומית עדיין לא עוסקת בכל מכלול הפתרונות שיש לתת לאותם משקים ביישובי הפריפריה, שכן אם תביא הממשלה, בעקבות עבודת הוועדה, פתרון במסגרת התקנות, אזי לא יהיה צורך בתיקון חוק בתחום הזה.

הצעת החוק שאני מביאה היום בפני הכנסת עוסקת בתיקון ליקויים אחדים שהתגלו במהלך הפעלת ההסדרים והתאמתם לרוח החוק.

אתייחס לכמה דוגמאות כאלה: 1. חוק-גל הסמיך את המשקמים להסיר עיקולים מחברים שהסדירו את חובותיהם באמצעות החוק. יש חברים אשר מיהרו והסדירו את חובותיהם, ואף שילמו את חלף הערבות הנדרש מהם בגין ערבויותיהם לאגודה, אולם אז הסתבר להם כי המשקם לא הוסמך בחוק במפורש להסיר שעבודים.

לצערם, הנכס ששועבד ברוב המקרים שועבד על-ידי האגודה, לעתים אף ללא הסכמתם, כנגד חוב האגודה. במקרים האלה שהובאו לידיעתי השעבוד היה על נכסים חקלאיים בקו העימות, דהיינו, שבכל מקרה לא ניתן לממשם. למרות זאת, מאחר שבאותם מקרים הנושים התנגדו להסרת השעבוד, בהעדר הסמכה מפורשת למשקם, הרי המשקם לא יכול היה להסיר את השעבוד, והחברים נותרו ללא מוצא.

רבותי חברי הכנסת, כל מקרה פרטני מעין זה יוצר תהודה שלילית בכל הסביבה. קצב הסדרת החוב באותו מושב יורד, ושוב אנו נוכחים לדעת שמי שמקדים ומסדיר חובותיו איננו יוצא נשכר.

לפיכך, בהצעת התיקון לחוק אני מציע להסמיך את המשקם להסיר שעבוד מעל נכסי חבר שהסדיר את חובותיו גם אם יתר חברי המושב טרם הספיקו לעשות זאת.

2. החוק המקורי הגביל יציאת חברים מתחולת החוק למשך 30 יום מיום קבלת הודעת המשקם. חברים רבים לא היו מודעים למגבלה זו, וכשביקשו לצאת מתחולת החוק הם נענו בשלילה. לפיכך מוצע בתיקון להסמיך את המשקם להיענות לבקשות גם בתום מניין 30 הימים ממשלוח הודעתו.

3. החוק אינו קובע מפורשות מה דינה של יתרת חוב, אם נותרה כזאת לאחר שהחבר מחזיר את כל כושר ההחזר השוטף ולאחר שמומשו כל הנכסים בני-המימוש.

הכוונה היתה, שלאחר שמוצו כל המקורות להחזר החוב, היתרה, אם נותרה כזאת, תימחק, וכך נוסח בסעיף 21 בחוק. משום-מה נשכחה תוספת זו בסעיף 23, ויש להעמיד נושא זה על תיקונו על מנת שלא תהיה לקונה משפטית.

4. אני מציע בתיקון חוק זה לבטל את האפליה בזכויות בין תאגידים חקלאיים שהוקמו ביישובי קו העימות לבין החקלאים והאגודות שקיבלו את זכויותיהם בחוק.

5. יש להבטיח שמיצוי זכויות החברים, בעיקר בקו העימות, לא יחזור כבומרנג אם המוסדות המיישבים יחשבו כי יש אפשרות להעמיד לפירעון את המענקים המותנים בגין החלטות המשקמים, ולכך גם ניתנה הדעת בתיקון זה.

אלו הן רק חלק מהדוגמאות, ונראה לי שעל מנת שלפחות הסדר החובות במגזר המושבי יוכל לבוא לידי סיום, התיקונים המוצעים בהצעה זו הם הכרחיים.

אם לא יתוקנו התיקונים הנ"ל ולא תבוא לידי פתרון בעיית מושבי הפריפריה, אזי נראה כבר בשבועות הקרובים ירידה משמעותית בקצב הסדרת החובות, ולצד הרב, ההסדר עלול להיתקע.

מכאן שהכנסת יכולה לתרום תרומה משמעותית לזירוז הסדרת החובות ולשיקומו של מגזר ההתיישבות החקלאית, המושבית והפרטית כולו בתיקון זה ובהבאת פתרון ליישובי הפריפריה.

מלה אישית לסיכום, אדוני סגן השר, ומאחר שנדברנו בינינו כיצד להביא את העניין לידי סיכום, אני רוצה לומר לך, שאני בהחלט לא שבע רצון מהסחבת שננקטת על-ידי פקידי האוצר בכל מה שנוגע לחוק-גל, גם במסגרת הדיונים בוועדת הכלכלה וגם בעבודת הוועדה שמינה ראש הממשלה לאחר שכבר היתה הסכמה של הממשלה הקודמת לאיזו נוסחת פתרון ל-6,000 יישובי הפריפריה. אני חושב שהמגזר המושבי באמת ובכנות זכאי לטיפול מיוחד. אני חושב שהסחבת נמשכת במיוחד לגבי אותם מושבי מצוקה. אנחנו יודעים שחלק מהמושבים היותר-מבוססים, הדרך שלהם להסדיר את בעייתם הרבה יותר נוחה, אם כי היא מורכבת, מסובכת, קשה, וכל מקרה בפני עצמו הוא בעייתי. אני מודע ויודע, שאתה מכיר את סוג האוכלוסייה שאני מדבר עליו באותם מושבים. נדמה לי גם שאנחנו מכירים אותם אנשים. לגבי אותם יישובים קשים, אני מבקש בכל לשון של בקשה למצוא אצלכם כתף ולא כל מיני מוצאים משפטיים, שבסופו של דבר רק מסבכים את המערכת עוד יותר.

אני בן למשפחה מהסוג הזה. אני חושב שהגיעה העת באמת ובתמים לתת אפשרויות לי, לחברי ולבני מושבים אחרים לראות את האור בקצה המנהרה. נדמה לי שדווקא אתה, שמכיר את הבעיה וחי בלב אזור מושבים מהסוג הזה, מכיר את הדברים מקרוב ויכול לתרום תרומה מאוד משמעותית. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שלום שמחון. אני מזמין את סגן שר האוצר דוד מגן להשיב על הצעת החוק. בבקשה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להוסיף לדבריו של חבר הכנסת הנמרץ שלום שמחון ולהזכיר לחברי הכנסת, כי החוק המקורי מתייחס לחובות שנוצרו במגזר החקלאי עד 31 בדצמבר 1991. בזמנו מינו ומצאנו, שהוא חל על 19 ארגוני קניות אזוריים, 500 אגודות חקלאיות – מושבים ו-19 קיבוצים – 30,000 משקים משפחתיים במושבים ובחקלאות הפרטית, 52 תאגידים חקלאיים.

היקף החוב במושגים של 31 בדצמבר 1991 הוא 3.8 מיליארדי שקלים. כידוע, עד כה הוסדרו חובותיה של יותר ממחצית אוכלוסיית החקלאים שהוראות החוק חלות עליה. האוכלוסייה שנותרה לטיפול – והזכיר אותה חבר הכנסת שלום שמחון – מאופיינת בחוב גבוה וכושר החזר נמוך, והסדר לגביהם ידרוש טיפול פרטני אינטנסיבי למציאת פתרונות שיקומיים.

עיקר הבעיה – כפי שכולנו מזכירים – מתרכזת ב-6,000 יחידות משק שאינן יכולות לפרוע את חובן, ומדובר ב-6,000 יחידות שאינן בקו העימות. אני לא מונה כאן גם את קו העימות. יחידות המשק חדלות הפירעון הנמצאות בקו העימות, חובן נמחק ורכושן אינן ממומש.

6,000 יחידות אלו נמצאות ב-72 מושבים בנגב, בחבל-לכיש, בחבל-עדולם, בתענך ובגליל התחתון; גם במטה-יהודה, כפי שהוזכר כאן. כ-65% מהמשקים באזורים אלו הם חדלי פירעון.

לפי החוק כיום ניתן למחוק עד 60% מהחוב של היחידות, ואם אין הן יכולות לשלם את יתרת החוב – רכושן ימומש. אלה תופעות שמדי פעם אנחנו מקבלים בפניות בכנסת או במשרדי הממשלה או בלשכות הפרלמנטריות.

מימוש באזורים אלה, שהם אזורי פיתוח, והזכרתי רק את חלקם, לפי דעת חלק מחברי הכנסת שדיברו בעניין פשוט אינו ישים. חבר הכנסת שמחון מבקש למצוא פתרון שיקומי לאוכלוסיית החקלאים הנמצאים באזורים אלה, שאליהם נשלחו.

חשבנו שהנושא מורכב וחשוב, ומן הראוי להתייחס אליו בצורה מעמיקה. אני מבקש להבהיר לכנסת – הממשלה מתנגדת להצעת החוק. חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי, הידוע בכינויו חוק-גל, הינו חוק המשפיע על הזכויות והחובות של המגזר החקלאי והמגזר הפרטי. לאחר דיון ארוך ונוקב אישר בית-המשפט העליון בפסק-דין שניתן לאחרונה את חוקיות החוק. מטעמים משפטיים אין לבצע שינויים כלשהם בחוק. הייתי צריך להמשיך כאן ולומר: ולכן אני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום ולגייס את הקואליציה ולנקות את סדר-יומה של הכנסת. אבל לא את מצפוננו.

אני מגלה כי היתה שיחה עם חבר הכנסת שלום שמחון. שותף לשיחה היה יושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת מיקי איתן. בטרם הצבעה אנחנו מבקשים לברר את הדברים במשותף. איננו יכולים להיות אטומים, וכפי שאמרת – להתכסות רק בסעיפי החוק. יש לתת שהות מספקת גם לחבר הכנסת שמחון וגם למשרד האוצר. אני אזור דיון במשרדי בתוך שבועיים. מובן שיש לתת שהות גם לאנשי הקואליציה כדי לגבש את הקונסנזוס, כדי לבדוק כיצד אנחנו מתמודדים עם הנושא הזה. אם נגיע לסיכום – הרי טוב הדבר ונגיע גם לפתרונות; אם, חלילה, נגיע למבוי סתום – נחזור לכנסת ונצביע על ההצעה, כפי שחבר הכנסת שמחון מציע.

במלים אחרות, אדוני היושב-ראש, אני מציע לחבר הכנסת שלום שמחון להסכים לדחות את ההצבעה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן שר האוצר. חבר הכנסת שמחון, אתה מקבל את הצעתו של סגן שר האוצר?

שלום שמחון (העבודה):

כן.

היו"ר ח' דיין:

מקבל. תודה רבה.

הצעת חוק למניעת הגירה שלילית מתל-אביב-יפו, פתח-תקווה,

ראש-פינה ויסוד-המעלה, התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעת חוק למניעת הגירה שלילית מתל-אביב-יפו, פתח-תקווה, ראש-פינה ויסוד-המעלה, התשנ"ז-1996 – הצעת חוק פ/893, של חבר הכנסת משה גפני. לא שכחת עוד כמה יישובים?

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אני רוצה למחות, ובכל תוקף, על הצורה שבה נקבע סדר-היום לגבי הצעת החוק הזאת. כיוון שעולה הצעת החוק של חבר הכנסת אופיר פינס על מניעת הגירה שלילית מירושלים, פנה עוזרי למזכירות הכנסת וביקש שהצעת החוק שאני הנחתי על שולחן הכנסת לפני למעלה מ-45 יום תבוא במקביל להצעת החוק שלו. גם עכשיו, כאשר מדברים על יישוב נקודתי, על מניעת הגירה שלילית בסקטורים מסוימים וחיזוק ההתפתחות של היישוב, כאשר מדובר על ירושלים בוודאי – כאשר מדובר על מה שאני רוצה להציע, ותיכף אני אומר לכנסת, סברתי, ואני סבור גם עכשיו, שזה צריך להיות יחד.

והנה, לפתע מבקש חבר הכנסת אופיר פינס להזיז את הצעת החוק שלו, או שלי – זה לא משנה – על מנת שהן לא יהיו יחד, ומזכירות הכנסת, ללא תיאום אתי, משנה את הסדר, מעבירה לכאן ולכאן. עד היום לא שמעתי על הליך כזה בכנסת. מתחשק לחבר הכנסת אופיר פינס שזה יהיה כך? גם אני הייתי צריך לדבר. גם אני נבחרתי לכנסת, בדיוק כמוהו.

אדוני היושב-ראש, אני אפנה גם בכתב. אני אומר את זה כאן במליאה, זה מעשה שלא יעשה, אסור היה לעשות אותו. על כל פנים, לא נתקלתי בדבר כזה עד היום. אולי עכשיו זה יהיה תקדים לדברים מעניינים בעתיד.

היו"ר ח' דיין:

ידידי חבר הכנסת משה גפני, כפי שידוע לי, מזכירות הכנסת לא חייבת להגיש את כל הצעות החוק הדומות.

משה גפני (יהדות התורה):

בטח שהיא לא חייבת. אני יודע שהיא לא חייבת. אם זה התקדים – בסדר.

היו"ר ח' דיין:

אבל כל חבר כנסת בהחלט יכול לעקוב אחרי סדר-היום בשבוע שלאחר מכן ולבקש להעלות הצעות חוק דומות שיש גם לאחרים בסדר-היום, על-פי המכסות שיש לו או לסיעתו.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני סגן יושב-ראש הכנסת, אתה חבר בנשיאות, ואני אומר לך: ביקשתי ממזכירות הכנסת, באמצעות עוזרי, שההצעות יעלו יחד. המזכירות ידעה על כך. ואם משנים את הסדר, היה צריך לתאם אתי.

אני מתכבד, אדוני היושב-ראש, להגיש הצעת חוק למניעת הגירה שלילית מתל-אביב-יפו, פתח-תקווה, ראש-פינה ויסוד-המעלה. אני רוצה להסביר לכנסת כיצד עלה על דעתי הרעיון להגיש הצעת חוק זו ומה מטרתה.

כאשר דובר על מציאות, כפי שהוצגה על-ידי חבר הכנסת אופיר פינס, על מניעת הגירה שלילית מירושלים, שכולנו מעוניינים בחיזוקה ובבנינה, ושם נאמר במפורש שיש לעודד – זה גם נאמר כאן אולי בצורה מינורית יותר, אבל דובר על מניעת הגירה שלילית של ציבור חילוני מירושלים – אני רוצה לומר לכם, שיש משפחות בירושלים, משפחות רבות, שאינן חרדיות, הן אינן יכולות לאפשר לבניהן קורת-גג בירושלים, והם נאלצים לעבור למקומות מרוחקים, לבית-שמש, לקריית-ספר. דורות של יהודים חרדים שגרו בירושלים, אין באפשרותם לתת לילדיהם להמשיך להתגורר בירושלים. הכנסת, לאחר שקיבלה בקריאה טרומית את ההצעה שלו, איננה מוצאת לנכון לאפשר גם להם להמשיך להתגורר בירושלים.

יש יישובים בארץ שנסדו על-ידי יהודים חרדים, כמו ראש-פינה, יסוד-המעלה, פתח-תקווה. בתל-אביב היה ציבור חרדי גדול, שעזב את העיר מכל מיני סיבות, בעיקר בגלל אי-יכולתו הכלכלית לרכוש שם דירה וללמוד לימודים תורניים.

אני חסיד של המגורים המשותפים, דהיינו שיגור ציבורים שונים זה לצד זה. אפשר בשכונות נפרדות. אני עצמי גרתי כל השנים באופקים, מאז נישואי. אופקים איננה עיירה חרדית, והניסיון הזה הוא ניסיון מוצלח מאוד. בין הציבורים שגרו וגרים ביישוב יש ציבור תורני, שנותן שיעורי תורה, חי ביחד, אומנם בשכונות נפרדות, לא מפריעים זה לזה מבחינת אורח החיים, אבל תורמים מאוד ליישוב. יש שם ציבור מסורתי, ציבור שמעוניין בלימודי תורה, ציבור שמעוניין בכל הנושאים התורניים האלה. לו המקום היה ללא ציבור כזה, היה חלל ריק וחסר גדול מאוד.

אני מבקש מהכנסת לקבל את הצעת החוק שלי, שאומרת שבמקומות שבהם גרו יהודים חרדים שעזבו את המקום ואין ציבור תורני במידה מספקת, אני לא אומר שאין בכלל, שההגירה בהם היא הגירה שלילית ונוצר חלל ריק – אני שומע מאנשים תושבי היישובים האלה, שיש חלל ריק בעניין הזה. זה דבר רע מאוד, שביישובים הללו, שגר בהם ציבור תורני, הם לא יוכלו לגור יותר. הם התרכזו בבני-ברק, בערים שמוגדרות כערים חרדיות. זה דבר נורא ואיום, זה דבר שאין לו מקום במדינת ישראל. זה לא רצוי, זה אפילו רע.

על כן, כדי למנוע הגירה שלילית, אני מציע לתגבר את המקומות האלה גם על-ידי עולים חדשים – יש סעיף מיוחד בנושא של תגבור סל הקליטה של עולים חדשים, תגבור של נושאים נוספים שלא אפרט, זו הצעת חוק ארוכה. יגורו שם ציבורים מסוגים שונים, לרבות עולים חדשים – אבל לעודד גם ציבור תורני שיחזור לגור במקומות הללו באופן כזה שלמקומות האלה יהיה צביון מגוון. מי שירצה ציבור של עולים חדשים – יש עולים חדשים. מי שירצה ציבור ותיק – יש ציבור ותיק. מי שירצה ציבור תורני – יש לו הציבור התורני, ואפשר לחיות כפי שזה קיים בהרבה מאוד יישובים בארץ, והדוגמה הזאת היא דוגמה טובה מאוד.

על כן אני מציע לקבל את הצעת החוק הזו. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת משה גפני. אני מזמין את סגן שר האוצר להשיב על הצעת החוק. בבקשה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, הממשלה מתנגדת להצעת החוק. הצעת החוק, על סעיפיה השונים, מעניקה הטבות לאוכלוסייה תושבת הערים תל-אביב-יפו, פתח-תקווה, ראש-פינה ויסוד-המעלה – עולים חדשים, זוגות צעירים, סטודנטים, תלמידי ישיבה ואברכים.

קיים קושי רב בהגדרת מי הם תושבי ערים אלה לעניין זה, ולא ברור כיצד יעלה בידי הממשלה לבדוק ולפקח על מתן ההטבות על-פי הצעת חוק זאת.

כל הטבה על בסיס גיאוגרפי, הכוללת את מרכז הארץ, המוענקת על-פי חקיקה, טומנת בחובה פוטנציאל גבוה להשלכות רחב ולתביעות נוספות להטבות באזורים גיאוגרפיים שונים נוספים על יסוד התקדים העלול להיווצר.

במהותן ניתנות הטבות על בסיס גיאוגרפי על-פי מציאות נתונה, העשויה להשתנות בתדירות גבוהה. לפיכך, מוטב להשאיר קביעת הטבות כאמור בידי הממשלה, בהתאם למדיניותה ולסדרי העדיפויות שקבעה.

בעניין סל הקליטה – ביסוד הרעיון של סל קליטה לעולים עומד העיקרון של בחירה חופשית של עולים זכאים, המקבלים סל קליטה בגובה שווה, ללא קשר למקום שבו יבחרו להתגורר.

כפי שכבר הוסבר, אין כיום בידי המדינה כל כלי אפקטיבי לבדיקת מקום מגוריו של העולה. לפיכך, הגדלת סל קליטה כפונקציה של יישוב מגורים במרכז אינה ניתנת לבדיקה או לפיקוח מעשי.

בעניין ההטבות לזוגות צעירים – ההטבה המוצעת בהצעת החוק מנוגדת לעיקרון הבסיסי במערכת הסיוע בדור, אשר על-פיו נקבעת רמת ההטבה לזכאי משרד הבינוי והשיכון הרוכשים דירה באזורי ביקוש על-פי הערכת סיכוייהם לרכישת דירה.

אשר להנחות בארנונה – ההנחה המוצעת של 50% מהארנונה העירונית משמעותה מתן הטבה גרסיבית לאוכלוסיות חזקות, שכן הרשות המקומית רשאית להעניק לאוכלוסיות חלשות הנחות בארנונה על-פי חוק הסדרים במשק המדינה, תקנות הסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה).

בעניין מוסדות תורניים – תקציבי התמיכה של המשרד לענייני דתות במוסדות תורניים ניתנים על בסיס מספר התלמידים הרשומים במוסד. נראה לכאורה כי אין זיקה ישירה בין מיקומו הגיאוגרפי של המוסד התורני למגורי התלמידים הרשומים בו.

אין זה מן הנמנע, כי מוסדות תורניים בערים הגדולות, ובפרט בערים מרכזיות, ירכזו תלמידים מיישובי הלויין של ערים אלה.

יתירה מזו, בידי המשרד לענייני דתות מידע מוגבל ביותר על מגורי תלמידי הישיבה, והדבר מעמיד בספק את יכולתו לפקח על ביצוע הצעת חוק זו.

אציין עוד, כי אין מקום להפלות בין אברכים הזכאים לקצבת הבטחת הכנסה מהמשרד לענייני דתות על יסוד מקום מגוריהם. רמת קצבאות הבטחת הכנסה – בין שהן משולמות על-ידי המשרד לענייני דתות ובין שהן משולמות על-ידי המוסד לביטוח לאומי – אינה נקבעת על-פי מקום המגורים אלא על סמך מאפייניו האישיים של הנתמך.

הוזכר בעקיפין עניין חוק עידוד השקעות הון. בנושא הזה נדמה לי שהכנסת כבר הכבירה מלים.

הצעת החוק המונחת לפנינו מבקשת לתת לכל ההשקעות במקומות אלו מענקים, הנחות והקלות לפי חוק העידוד כאמור, וזאת ללא ציון מידת ההטבות כאמור באזורי פיתוח א' או ב'.

לאור כל האמור לעיל, אנחנו סבורים כי צריך להסיר את הצעת החוק מסדר-יומה של הכנסת.

אני רוצה לומר בכנות, אדוני היושב-ראש, שעמדת הממשלה היא חד-משמעית – היא מתנגדת להצעת החוק. כפי שאתה רואה, אם מותר לנו להעריך או לנחש לפי הנוכחות כאן והעבודה האינטנסיבית של חבר הכנסת גפני והתערבות הנהלת הקואליציה – – –

שבח וייס (העבודה):

גם אני אצביע אתם.

סגן שר האוצר ד' מגן:

– – – והודעתנו של חבר הכנסת שבח וייס, הרי שאין תיאום עמדות בין עמדת הממשלה לבין עמדת הנהלת הקואליציה. אני מבקש שחברי הכנסת ידעו שהממשלה מתנגדת, ואני מאמין שהכנסת תנהג בתבונה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק למניעת הגירה שלילית מתל-אביב-יפו, פתח-תקווה, ראש-פינה ויסוד-המעלה, התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת משה גפני. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק למניעת הגירה שלילית מתל-אביב-יפו, פתח-תקווה, ראש-פינה ויסוד-המעלה, התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 11, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק נתקבלה, והיא תעבור לוועדת הכספים להמשך חקיקה.

הצעות לסדר-היום

גביית ביטוח חיים מחילי צה"ל

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 1752, 1760, 1761, 1770, 1774 ו-1782, בנושא: גביית ביטוח חיים מחילי צה"ל. ראשון המציעים – חבר הכנסת שמריהו בן-צור. אשמח אם ידידי חבר הכנסת שבח וייס יחליף אותי, כי אני הבא בתור בסדר הנואמים.

שבח וייס (העבודה):

ברצון רב. אני מבקש להירשם להצעה אחרת.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמריהו בן-צור, בבקשה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי חברי הכנסת, לצערי הגדול ולצער כולנו, הנושא שאני מעלה היום בפני הכנסת הנכבדה הוא דמי ביטוח חיים שנגבו מחיילי צה"ל. הדבר הזה בא לידי ביטוי באסון המסוקים. 73 משפחות קיבלו כל אחת 60,000 שקל כדמי ביטוח על יקיריהן שנפלו באסון המסוקים.

מתברר דבר שלא ידענו אותו, שגבו מהחיילים 5 שקלים מהסך שהצבא משלם להם כדמי כיס. אנחנו יודעים, כהורים לחיילים, שדמי הכיס האלה לא מספיקים לחיילים. הם מקבלים 250 שקל, 280 שקל ואולי יותר. אבל גובים מהם את 5 השקלים כביטוח חיים.

אני בא היום לומר לכנסת, שלדעתי גביית דמי ביטוח חיים מהחיילים היא דבר שנוגד כל צדק, כל היגיון וכל מצפון. אני מאמין, שמשרד האוצר ומשרד הביטחון יכולים להקצות סעיף מסוים לנושא הזה, כדי שישלמו למשפחות השכולות את 60,000 השקל האלה. זאת מתוך תקווה ומתוך תפילה לבורא עולם, שלא תהיה משפחה שישלמו לה דמי ביטוח.

יתירה מכך, אנחנו לא יודעים מי מנהל את התקציב הזה. אנחנו לא יודעים מי יושב-ראש. אנחנו לא יודעים מה עושים עם הכסף הזה ואיך הוא מתנהל.

אשר על כן, אני מבקש שנושא זה יעבור לוועדת הכספים. שם נדון, ראשית, בביטול הגבייה מהחיילים.

היו"ר ש' וייס:

חברי סגן יושב-ראש הכנסת, אתה מבקש שהנושא יידון במליאה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

במליאה, כן. תודה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

בקשתי מהמליאה היא לבטל את הגבייה של 5 שקלים מהחיילים. נוסף על כך, יש להקים קרן כזאת, מתוך תקווה ותפילה שלא יהיה בה שימוש, במשרד האוצר. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת בן-צור. חבר הכנסת חיים דיין. אחריו – חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

מדוע אין שר?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

הנושא הוא נושא כאוב, אין שר ולבי דואב.

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, השרים התורנים היום הם השר המר והשר איתן.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אתייחס לאותו נושא הדין בביטוח חיים לחיילים. 5 שקלים לחודש זה אומנם לא הרבה, אבל זוהי שערורייה שאי-אפשר לעבור עליה לסדר-היום. אפילו אותם 5 שקלים, שהם משכורת אחת שמתנכה במשך אותם 36 חודשים של השירות הסדיר, הם משמעותיים לאותו חייל בשירות סדיר, שבעצם בא לתת את שלוש השנים היפות בחייו כתרומה למדינה. אבל הוא גם צריך לממן את ביטוח החיים שלו, אפילו בפרוטות הכי קטנות שיכולות להיות, על מנת להבטיח לו קרן

מסוימת, שלפי הפרסומים היא קרן סודית. אפילו הקצינים הבכירים בצה"ל לא ידעו על אותה קרן שלוקחים מאותן משכורות של חיילים. מחייבים אותם במשכורת וזה רשום בתלוש קטן שהם מקבלים. איך יכולים לבוא ולומר שזו קרן סודית כשזה מופיע בתלוש? ואם זו קרן סודית, איך הקצינים הבכירים לא ידעו על כך? ואם זו קרן סודית, כנראה לא היה מכרז מקובל.

לכן, צריך לבוא ולבדוק לאן בעצם נעלמו הכספים ובמה מדובר.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

איך היא מתנהלת? מי מנהל אותה?

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

עשיתי חשבון פשוט, לצערי הרב; אם לא היתה תאונת המסוקים שבה נספו לנו 73 מטובי בנינו – זה לא היה. אותן משפחות שקיבלו פתאום 60,000 שקל כל אחת, חשבו לכאורה שהמדינה באה ונתנה להם איזה סיוע בגין הוצאות שיש להן בשבעה ובחודש האבל, ואולי גם מתוך הלחץ של האירוע. והנה, פתאום, כשמבררים את הדברים, מסתבר שהחיילים האלה ביטחו את עצמם.

אני רואה זאת בחומרה, כי אנחנו, חברי הכנסת, חוקקנו לא מכבר את חוק חיילים משוחררים, כשאנחנו יודעים במפורש שנתנו את המענקים לחיילים על מנת לממש שכר דירה, או מענק לימודים, כדי שחיילים שסיימו את השירות הסדיר שלהם יוכלו לנצל את המענק לצרכים אלה. חלק מהחיילים שאין להם בסיס כלכלי חזק הולכים לעבוד כשכירים ולא נהנים מאותו מענק לחיילים משוחררים באותם מאה אחוזים. חלק מהכספים האלה נשארים כצבירה בקופה של חוק חיילים משוחררים, או חלק מזה מוחזר לאוצר. אני חושב שיש בהחלט מקום לקחת מהקרן הזאת, שהיא קרן של המדינה, לטובת אותם חיילים.

אני לא רוצה להרחיב, אף שיש כאן כמה נושאים. אבל כשאני עושה חשבון פשוט, כשלוקחים מכל חייל 5 שקלים לחודש – זה הרבה מאוד כסף. לאן הולך הכסף הזה? בואו לא נסתכל רק על הפרוטות. פרוטה ועוד פרוטה מגיעות למיליונים, ומיליונים בשנה זה הרבה מאוד כסף.

בסך הכול, אדוני, אני חושב שהנושא הזה צריך להיות נדון בוועדה, על מנת לבדוק אותו.

שבח וייס (העבודה):

לא, אתה ממליץ על קיום דיון במליאה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אני ממליץ. ואם יש מקום גם להכניס ועדת ביקורת בתוך צה"ל, שתבדוק ותביא לנו את הנתונים והמסקנות – אני חושב שזה בהחלט יכול להועיל. כל דבר שיכול להיות למען החיילים הסדירים, שתורמים לביטחון מדינת ישראל, מאותן קרנות שהכנסת העניקה להם – אני מציע שזה ינוכה משם לטובת המשפחות ולא מכספם של החיילים.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת חיים דיין. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רן כהן. אחריו חבר הכנסת רן כהן – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מבין שאתם עושים תיאום עמדות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כן.

נסים דהן (ש"ס):

תיאום עדויות.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה לתת מחמאה לחבר הכנסת רן כהן, שלפי דעתי היה האיש שהעלה את העניין הזה על סדר-היום הלאומי. אבל זה כמעט לא בא לידי ביטוי באמצעות מי שזה הועבר אליו. לכן, אני חושב שמגיעים לו כל הקרדיטים האפשריים על חשיפת העניין ועל הבדיקה שלו.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

חבל שאין שר שיושב פה ושומע את הדברים.

חגי מירום (העבודה):

שנית, אני רוצה לומר שזה פשוט מקומם ונראה כמעט בלתי אפשרי. אנחנו מעלים כאן נושא על מנת ששר הביטחון יתייחס אליו, ולא נמצא כאן שר הביטחון כדי להשיב לנו. אני מאוד מעריך את שר הביטחון. אני חושב ששר הביטחון הוא דוגמה ומופת לעבודה עם הכנסת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

שר הביטחון עסוק בבישול הפרובוקציה — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כל הציונות — — —

קריאות:

— — —

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אולי אדוני יעזור לי? עוד רגע תשמיע לי את השעון.

חברי חברי הכנסת, שר הביטחון הוא דוגמה ומופת קודם כול לעבודה עם הכנסת, למשמעת עצמית שלו. הוא בא והוא עונה בכבוד לכולנו. שנית, שר הביטחון עסוק, הוא שר ביטחון — זה לא צחוק, העניין הזה. יכול להיות שהאשם באמת במזכירות, ששיבצה את העניין כמו שהיא שיבצה, אבל התוצאה היא — — —

היו"ר ח' דיין:

אני אוסיף על זמנך, רק הערה. הממשלה כרגע יושבת בנושא הר-חומה. אף שצריך להיות כאן תורן, הנושא כל כך חשוב — — —

חגי מירום (העבודה):

אז בכלל חבל שהוא לא כאן. הייתי גואל אותו לפחות מהחלטה לא נכונה. חבל מאוד. הייתי מוציא אותו מהאחריות למה שעומד להיות מוחלט בעניין הר-חומה עכשיו בממשלה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

בזאת אני חולק עליך.

חגי מירום (העבודה):

אני יודע, חבר הכנסת בן-צור, אני יודע שאתה חולק עלי.

חברי חברי הכנסת, לא מדובר על נושא מפלגתי, לא על נושא קואליציוני, לא על נושא אופוזיציוני. חיילי האומה הם חיילי האומה, וכולנו ביחד עומדים מאחוריהם. מדובר בעניין מוסרי, ערכי, בעייתי מאוד. מנכים במשך שנים – אגב, זו לא הממשלה הזאת, זה הסדר – חבר הכנסת רן כהן יתקן אותי אם אני טועה, משנת 1979 או משנת 1978; כלומר, כולנו היינו שם. מבחינה זאת מדובר בתופעה שאנחנו רוצים לדון בה, לא קואליציה מול אופוזיציה.

הבעיה היא מוסרית-ערכית, מפני שחייל עומד בגופו ומבטח את כל מדינת ישראל שם, בלבנון או בשטחים או בכל מקום אחר שהחיילים נמצאים בו, ועוד גובים ממנו כסף עבור קרן ביטוח, שמא, חלילה, הוא ייהרג. שמים לב פה למשוואה – אנחנו שולחים אותו לשם, מציבים אותו כמי שמסכן את חייו, ועוד גובים ממשכורתו הקטנה והעלוכה כסף כדי שיבטח את עצמו. זאת הבעיה המוסרית החמורה שעומדת כאן, וזה לא יכול להימשך. זה לא יכול להימשך. על כך רצינו להתריע, לומר.

החייל בכלל לא מחווה את דעתו – לא שואלים אותו, הוא לא צריך לעשות אקט של הסכמה או משהו כזה, שום דבר; מצטרף לצבא ומהחודש הראשון מורידים לו 5 שקלים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חגי מירום (העבודה):

אני גם חושב שמדובר בסכומי עתק על-פי כל ההצטרבות של השנים, וצריך לבחון אותם ביחס למה שמשולם, בסופו של דבר, למשפחות של חיילים שנפלים, חלילה וחס, במערכות ישראל. אבל אני חושב שבסך הכול מדובר פה בתופעה לא מוסרית, לא הגיונית, שלא יכולה להימשך. לכן, אני חושב

שבאופן עקרוני קיימות כאן שתי אפשרויות: האחת, להגיד שדרושה חתימת חייל שהוא מסכים. אני גם לא מתלהב מזה. חייל לא יודע, חייל לא צריך לשלם, להוציא מכיסו או מהמשכורת הדלה שהוא מקבל. האפשרות השנייה היא לקבוע, שהקרן הזאת תקום ממקור אחר – בין שוועדת הכספים או גורם אחר יאשרו אותה ובין שזה יהיה בחלוקות של משרד הביטחון; ממקור אחר, לא ממשכורתו של חייל.

אני נוטה לפתרון הזה ורוצה להציע, לפחות לגבי הצעתי לסדר-היום, שהיא תעבור לוועדת החוץ והביטחון, ושבדיון עם שר הביטחון נקבל תשובות של ממש לעניין הזה, כי אני מודאג מדיון מליאה שבו נעמוד שוב בעצמנו ונשוחח שוב עם עצמנו על העניין. לפחות בוועדה אני יודע שאני יכול לקבל – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

למה לא בוועדת הכספים?

היו"ר ח' דיין:

אלה נתונים של חיילים – – –

חגי מירום (העבודה):

אינני יודע אם שר הביטחון יבוא לוועדת הכספים, ואני רוצה לדבר אל שר הביטחון. לוועדת הכספים ישלחו את החשב או את הרפרנט של משרד האוצר בענייני תקציב הביטחון, ועם כל הכבוד הראוי לו – אני לא רוצה לפגוע, חלילה, בכבודו, אבל פה צריך סמכות עליונה בתחום הזה, ואני רואה בשר הביטחון סמכות עליונה.

אני מצטרף לדברים שנאמרו כאן לפני ומציע אולי לפצל – חלק מההצעות נשאיר כאן כהצעות מליאה ואת החלק השני נוריד לוועדת החוץ והביטחון, על מנת שנוכל לשוחח עליו גם עם שר הביטחון.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. אני בהחלט יכול לומר לך – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

מתוך תקווה שלא יהיה שימוש לקרן הזאת.

חגי מירום (העבודה):

בוודאי.

היו"ר ח' דיין:

אני רק יכול לומר לך, שאפילו אם ההצעה לסדר-היום תעבור לוועדת החוץ והביטחון, לא כל חברי הכנסת המציעים יוכלו להיות בדיון.

חגי מירום (העבודה):

המציעים מוזמנים לנושא שהורד מהמליאה.

היו"ר ח' דיין:

אם כך, אין עם זה שום בעיה.

חגי מירום (העבודה):

אני הקפדתי על כך בזמני.

היו"ר ח' דיין:

אני מזמין את חבר הכנסת רן כהן להעלות את הצעתו. בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מוכרח לומר לכם, כמו חברי שדיברו פה לפני, שברגע שבו נודע לי על הנושא הזה נדהמתי; פשוט נדהמתי. הייתי מעורב כל כך הרבה שנים כל כך עמוק בצבא, והמשכתי גם בוועדת החוץ והביטחון וגם בתפקידי האחרים, ופשוט לא האמנתי בכלל שזה יכול להיות נכון.

אבל הבוקר נדהמתי עוד הפעם, משום שב"קול ישראל" פרסמה כרמלה מנשה עוד דבר מדהים. מזל שקיימים עיתונאים כאלה. בנושא הזה של חוק חיילים משוחררים, חייל משרת 36 חודש, אבל את

התשלום בעבור חוק חיילים משוחררים הוא מקבל רק על 32 חודש. למה? משום שהאוצר חישב ומצא, שעומדים לקצר את השירות ל-32 חודש. אז את השירות עוד לא קיצרו, אבל את התשלום בעבור היותו משוחרר כבר קיצרו – עוד לפני שקיצרו לו את השירות. פשוט לא ייאמן עד לאן יכולה הציניות להגיע – ועל מי, אלוהים אדירים? על מי? על חיילי צה"ל? בן אדם כזה נשאר עוד ארבעה חודשים לשרת בלבנון, אבל ארבעת החודשים האלה, לצורך קבלת מענק השחרור שלו, לא נחשבים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא חושב שאלה ששירתו – – – אם "קול ישראל", באמת, אם צה"ל מתכוון לעשות דבר כזה – זו שערורייה.

רן כהן (מרצ):

זה מה שקורה, חבר הכנסת ריבלין, אני אומר לך. חבר הכנסת מירום, אני אומר לך שזה מה שקורה עכשיו בפועל. אבל אני רוצה לחזור לעניין, משום שבאמת זה נוגע באותם אנשים ובאותם חומרים – –

חגי מירום (העבודה):

תבדוק את – – –

רן כהן (מרצ):

אני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, מזל שאתם יושבים כי אחרת הייתם נופלים. אתם יודעים למה זה התקבל, כל רעיון העיוועים הזה של לגבות מחייל חלק ממשכורתו כדי שהוריו, כשהוא ייהרג, יקבלו בוחטה של כסף? זה בכלל רעיון עיוועים. משום שבחוק שירות ביטחון נאמר, שחייל שנפגע או נפצע או נכה מקבל, על-פי החוק, פיצוי כספי, אבל חייל הרוג לא מקבל. אז אמרו: איך יכול להיות שחייל הרוג לא יקבל, או שמשפחתו לא תקבל? הבה נתקן את העניין. איך תיקנו את העניין העקום? אמרו: נקים קרן ונגבה מהמשכורת של כל חייל. הקימו את הקרן הזאת כדי שמשפחתו של החייל ההרוג תקבל כמו פיצוי – תאמינו לי שנשרפת לי הלשון להגיד זאת – את הפיצוי לאחר שהוא נהרג. אתם מאמינים שדבר כזה יכול להיות בלי שהוא יקפיא את הדם?

אני אומר לכם באמת, שמרתיח אותי שאין פה אף שר, לא שר הביטחון. דווקא שר הביטחון מקפיד מאוד להגיע לכאן כמעט כל יום רביעי ולהשיב על שאלות. אבל שלא יהיה כאן מישהו, בשם הממשלה, שישב על הדבר הזה? חיילי צה"ל נפגעים פעמיים: פעם אחת – הפעם הזאת, והפעם השנייה – כאשר כבודם ממש מושפל. משפחתם, לאחר מכן, מקבלת סכום כסף, והיא מרגישה קרועה, משום שהבן ביטח את זה שהיא תקבל לאחר מכן את הכסף.

היו"ר ח' דיין:

אתה יודע, חבר הכנסת רן כהן, שיש משפחות שחשבו שזה סיוע לתקופת האבל, בגלל האירוח של המנחמים הרבים שמגיעים אליהם?

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, בגלל זה כל העניין לא התגלה.

היו"ר ח' דיין:

זה הדבר המפתיע.

רן כהן (מרצ):

אני אומר לך, שהייתי בשירות מילואים, בפיקוד על יחידות, הילדים שלי שירתו בצבא כל התקופה הזאת, ליוויתי מאות חיילים והתערבתי במאות מקרים שבהם חיילים פנו אלי בכל מיני טיפולים. חבר הכנסת חגי מירום היה בוועדת החוץ והביטחון, ואף אחד מאתנו לא ידע. אנשים שהם בבשר של הצבא הזה, בנשמה של הצבא הזה, לא ידעו מכל העניין.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, זה נושא חשוב מאוד, לכן לא צריך להגביל אותו בזמן.

היו"ר ח' דיין:

כבר הארכתי את הזמן – – –

רן כהן (מרצ):

אני מייד מסיים.

היו"ר ח' דיין:

אני משתדל להקפיד על לוח הזמנים על-פי התקנון.

רן כהן (מרצ):

אני מסיים, ברשותך, אדוני היושב-ראש, בשני משפטים – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

הוא סגן-אלוף, יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה – – –

היו"ר ח' דיין:

אם כך, אוסיף לך עוד דקה – – –

רן כהן (מרצ):

עוד מעט תוסיף לי שתי דקות משום שאני – – –

קריאות:

– – –

רן כהן (מרצ):

תעזבו, זה באמת לא חשוב.

היו"ר ח' דיין:

אם אני סרן, לפי זה הייתי צריך לדבר שתי דקות.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר דבר אחד, שהוא חשוב מאוד, ומשפט סיום. אני לא מעלה על , כפל המוסר הזה, שבו חיילים יצאו להגן על המדינה ולבטח DOUBLE STANDARDדעת, שיתקיים אותה והמדינה לא תבטח אותם.

שבח וייס (העבודה):

זה לא כפל מוסר, זה – – –

רן כהן (מרצ):

לא, זו אווילות, זה טמטום, זו רשעות, זה זועק לשמים. אלוהים אדירים, הרי הילדים האלה, הנערים האלה, יוצאים לשם באמת כדי שאנחנו נהיה בטוחים. ואנחנו אומרים להם: תשלמו מהמשכורת שלכם כדי לבטח את עצמכם; לא שאתם תקבלו את הכסף הזה לאחר מכן אלא משפחותיכם כשתיהרגו.

הדבר האחרון הוא הטמטום הזה, שלא מכבדים את האזרח כאשר מנכים כסף ממשכורתו. מישהו היה מעלה בדעתו שלנו ינכו איזה דבר מהמשכורת בלי להגיד לנו? זה היה נכתב בצד של התלוש וזה היה נאמר לנו בכל רגע שבו היינו מופיעים. זה לא תקין שמאות אלפי חיילי צה"ל ב-20 השנים האחרונות, גרעו מהמשכורת שלהם, ואיש לא טרח לומר את זה כשהם מתייצבים בבקו"ם – שידעו שבכל חודש מנכים ממשכורתם. הרשעות והטמטום האלה לא היו קורים אם היינו נזעקים מוקדם יותר. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן. אני מזמין את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השערורייה שחשף חבר הכנסת רן כהן בפני הציבור, שקיימת כבר כ-20 שנה, היא קודם כול שערורייה מוסרית – מעבר לצד החשבונאי. זו שערורייה מוסרית, משום שאם מתייחסים לחייל כאל שכיר שעושה לעצמו ביטוח חיים, אז בבקשה – שישלמו בהתאם גם משכורת הולמת, כמקובל. אבל במדינת ישראל השירות הצבאי, שירות החובה, נתפס כשירות. החייל מקבל רק סכום קטן ביותר לכיסוי הוצאותיו, וכל חייו מוגבלים במשך אותן שלוש שנים להוראות

הצבא. והנה מסתבר, שברגע של הארה, בשנת 1978, כנראה פקיד חכם באוצר חשב שהוא פתר את הבעיות וחסך לתקציב הצבאי במדינת ישראל כך וכך מיליוני שקלים.

אין ספק שהשערורייה הזאת צריכה להיפסק, וכולנו צריכים לדרוש ממשרד הביטחון וממשרד האוצר להודיע מייד על הפסקת השערורייה הזאת ועל פתרון בעיית הפיצוי שהמדינה חושבת שמן הראוי להעניק למשפחות השכולות כאשר עולמן חרב עליהן והן צריכות, בין היתר, גם סיוע כספי, נוסף על הסיוע הנפשי והמוסרי. על מדינת ישראל לממן זאת.

אני גם חושבת, בהמשך למה שהעלה פה חבר הכנסת רן כהן, שחבל שהשירות הצבאי עדיין לא קוצר. אנחנו קיימנו בכנסת הקודמת כמה וכמה דיונים בנושא הזה, ולצדד, השירות לא קוצר. אני רוצה לקשור את הנושא של קיצור השירות הצבאי לנושא אחר, ולומר לעצמנו, לציבור בישראל, שכולנו צריכים לחתור למצב שבו חיילים לא יצטרכו לשרת זמן כל כך ממושך ושניתן יהיה להסתפק בשירות כפי שהיה נהוג פעם במדינת ישראל – של שנתיים, שנתיים וחצי, ואפילו פחות. אבל מובן שכל זה תלוי בכך שהתנאים האובייקטיביים יהיו תנאים טובים יותר, ולכן יש קשר הדוק בין המערכה לקיצור השירות הצבאי לבין המערכה להשגת שלום ויחסי שכנות טובה עם הפלשתינים ויתר הארצות הערביות.

עד כמה שידוע לי, עדיין לא הסתיימה ישיבת ועדת השרים בנושא הר-חומה, וההחלטה, ככל הידוע לי, טרם פורסמה. אבל בהנחה, כפי שפורסם עוד לפני כן, שוועדת השרים עומדת לאשר בניית מספר כזה או אחר של יחידות דיור בהר-חומה, אני רוצה באמת, בשקט, בלי להרים את הקול ובלי לעשות שום דבר דרמטי, פשוט להתחלק אתכם בפחד שלי. הפחד מקורבנות, הפחד מהתמוטטות התהליך המדיני, הפחד מהתרסקות תהליך השלום.

יכולים לומר לי: מה הבעיה? הרי מתנחלים פה, מתנחלים שם, מקימים פה, מקימים שם. אבל אני רוצה לומר, שהדברים היום לא עומדים כמו שהם עמדו פעם. היום יש רשות פלשתינית, היום יש בן-שיח פלשתיני. אם ממשלת ישראל רוצה להקים דברים, לשנות דברים, היא צריכה לשבת עם הצד השני. כל מעשה חד-צדדי שמתפרש על-ידי הצד השני כניסיון לא רק לקבוע עובדות, אלא ניסיון לקטוע את הרציפות הטריטוריאלית והדמוגרפית של העם הפלשתיני בשטחים, כניסיון לקבוע מראש היכן יעבור גבול השלום בין שתי המדינות, בעצם, כניסיון ליצור מיני גטאות פלשתיניים מוקפים על-ידי התנחלויות יהודיות – הוא מעשה הרה אסון.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני מסיימת. אינני חושבת שהבעיה היא שמישהו יארגן, אני חושבת שהשטח רותח. מה שקרה בכפר חיזמא, עם הפעולה הצבאית, ואחר כך הקורבן הפלשתיני שנפל והפצועים – זו רק עוד חוליה אחת בשרשרת המסוכנת הזאת. לכן אני מבקשת בהזדמנות זאת להזהיר את כולנו – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מותר למשטרה לכתוב רפורטים בתל-אביב, או שאנחנו צריכים לשאול את הפלשתינים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני לא חושבת שאתה צריך – – –

היו"ר ח' דיין:

זה לא לנושא, סליחה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא יודע לאן מגיעה כבר הדרישה שלכם ממדינת ישראל – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני רוצה לומר לך – – –

היו"ר ח' דיין:

סליחה, אני מבקש – לא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני מסיימת.

היו"ר ח' דיין:

לא, זה לא לנושא בכלל, זה לא הנושא שעל סדר-היום. זמנך נגמר, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואני מבקש לא להשיב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

פעם על ירושלים לא היה ויכוח.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

מה אתה מביא את תל-אביב?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני מציעה שאת הנושא של ירושלים לא נערבב לא עם תל-אביב ולא עם עזה ולא עם שום דבר; זה אותו נושא של שלום ושל ביטחון.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

— — — של הערבים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כמו שהר-חומה קשור ליפו — — —

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כל הזמן הפצתם את השקרים האלה. מה — — — תל-אביב — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נגיע גם לזה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זה מה שהייתי רוצה לדעת.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת סאלח סלים.

רן כהן (מרצ):

למה לא לבנות גם ליהודים שכונה וגם לערבים שכונה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לכל תושבי ירושלים – על זה אין לי ויכוח אתך.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת ראובן ריבלין, זה לא הנושא על סדר-היום כרגע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אולי לא שמת לב למה שאמרה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

היו"ר ח' דיין:

אני שמתי לב, בגלל זה נתתי לה כמה דקות והערתי את הערתי.

ובכן, חברי הכנסת, קיבלתי הודעה משר הביטחון, שהוא מתנצל, הוא מודיע שהוא אכן נמצא בישיבת הממשלה הדנה כעת בנושא הר-חומה, והוא יענה בפעם אחרת. אני אומנם משאיר לו את הזכות לענות בפעם אחרת, אבל לפני ההצבעה יש הצעות אחרות ואנחנו נעבור אליהן. חבר הכנסת – – –

חגי מירום (העבודה):

אם הוא יענה בפעם אחרת, נדחה את תשובת השר וההצבעה לשבוע הבא.

שבח וייס (העבודה):

— — — אין הצעות אחרות. אני אומנם בעל הצעה אחרת, אבל — — —

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, אולי נצליח לשכנע אותו — — —

היו"ר ח' דיין:

בסדר, חברי הכנסת, אין לי שום בעיה. ובכן, אנחנו נדחה באמת את ההצעה. תשובת השר תהיה בשבוע הבא, ולאחר מכן נעבור להצבעה על ההצעות לסדר-היום שהוגשו.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, ייתכן מאוד שהשר יבוא ויאמר לנו שזה בוטל, שהמדינה תממן את זה, והמציעים יסתפקו בזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

נכון.

היו"ר ח' דיין:

יכול להיות; הכול יכול להיות.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

שיענה את תשובת השר.

רן כהן (מרצ):

נמתין לתשובת השר, ואז נראה.

הצעה לסדר-היום

הכוונה להעניק חנינה כללית בשנת ה-50 למדינה

היו"ר ח' דיין:

טוב, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1718: הכוונה להעניק חנינה כללית בשנת ה-50 למדינה, של חבר הכנסת אלכס לובוצקי.

שבח וייס (העבודה):

אני יכול להציע הצעה לסדר הדין, אם חבר הכנסת לובוצקי יאפשר לי?

היו"ר ח' דיין:

אם תעשו ביניכם את ההחלפה, לי לא תהיה שום בעיה.

שבח וייס (העבודה):

אני רוצה להציע הצעה לסדר. אם אתה תסכים לשבת עוד קצת, אני אהיה אחריו.

היו"ר ח' דיין:

אני יודע, ראיתי את זה. ראיתי, ומראש כבר רשמתי את זה לעצמי.

שבח וייס (העבודה):

אני רוצה להציע לסדר הדין, ואני חושב שזה נוגע גם לחבר הכנסת לובוצקי וגם להצעה הקודמת.

היו"ר ח' דיין:

אתה יכול לעלות בינתיים, חבר הכנסת לובוצקי.

שבח וייס (העבודה):

אני מפנה משאלה בעניין. גם בתפקידי הקודם כיושב-ראש הכנסת נקלעתי לאותם מצבים מדי פעם בפעם, אבל המינון עבר קצת את הגבול. גם בתקופות הקודמות היו מקרים ששרים לא הופיעו והיה לחץ מצד חברי כנסת להפסיק ישיבה. כאשר אני ניהלתי את הישיבה, אמרתי להם: רבותי, החיים שלנו בכנסת הם אוטונומיים, השר לא מגיע – הפסד שלו. ואני לא בטוח שצדקתי.

אני יודע שיושב-ראש הכנסת דן תיכון ער לבעיה הזאת. ובכל זאת, יותר מדי פעמים במשך ימים שלמים אין לנו כאן ממשלה. אני כמובן לא מציע להפסיק את הישיבה, אבל אני מציע שיהיה טיפול אינטנסיבי בנושא. נושא כמו שמעלה חבר הכנסת לובוצקי, למשל, ממש מופנה לממשלה, לפחות במידה רבה; הנושא שאני מעלה אחר כך – וכן הלאה. זה מתחיל להיות חסר. יש כאן בעיית יסוד. אנחנו צריכים להפעיל איזה לחץ.

הבוקר היו שר העבודה והרווחה ושר הביטחון, ומשעה 13:30-14:00 אין שרים. זה מתחיל להיות לא בסדר, וזו לא אשמתה של הכנסת, אבל אנחנו צריכים ללחוץ עליהם.

היו"ר ח' דיין:

ידידי חבר הכנסת שבח וייס, אני בהחלט הייתי מחליט ואפילו מושך לשבוע הבא את אותו נושא בסדר-היום. אבל אם אני אעביר אותו לשבוע הבא ואתן לכל חבר כנסת אפשרות להחליט אם הוא רוצה להעלות את הנושא עכשיו או בשבוע הבא, כי אז זה יהיה על חשבון מכסתו, ואת זה אני רוצה למנוע.

שבח וייס (העבודה):

אתה צודק.

היו"ר ח' דיין:

לכן אנחנו כן נמשיך בסדר-היום. גם אני מצטער שאין כאן נציגות של הממשלה. עם זאת, הכנסת בהחלט ריבונית, גם אם אין שר ששייב על ההצעה, להחליט מה יהיה דינה של אותה הצעה לסדר-היום.

בבקשה, חבר הכנסת לובוצקי.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

תודה. בכל אופן, לפני שאתחיל בדברי לגופו של עניין, אני בהחלט מצטרף לדבריו של חבר הכנסת שבח וייס. נדמה לי שאין זה מן הראוי שאין כאן אף נציג ממשלה. אני חושב שנשיאות הכנסת צריכה להשמיע קול גדול בעניין הזה. יש לנו כאן אחדות לאומית בנושא הזה.

שבח וייס (העבודה):

זה היה גם בתקופתי. אני לא ביטלתי ישיבות, ולכן יושב-ראש הישיבה נוהג נכון. אני לא מתריע, אני מביע משאלה לשיפור המצב.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

בכל אופן, הנושא שאני רוצה להעלותו על סדר-יומה של הכנסת, ודווקא של הכנסת, הוא הכוונה להעניק חנינה גורפת לכבוד יום העצמאות ה-50 למדינת ישראל. לא התבלבלתי, אני מתמטיקאי ויודע לחשב. אני יודע שאנחנו מתקרבים ליום העצמאות ה-49 למדינה ולא ליום העצמאות ה-50; בכל אופן, לא מוקדם מדי לדון בנושא, ואסביר מדוע נזעקתי להעלות כבר עכשיו את הנושא הזה.

לדעתי, חברי הכנסת, צריכה הכנסת כבר עתה לדון בנושא ולהביע את עמדתה. אני תקווה שעמדת הכנסת תהיה כעמדתי, השוללת חנינה גורפת. אני שולל באופן מוחלט חנינה כללית, ואני אסביר את דברי. אתחיל דווקא בהיבטים הלא-אקטואליים של הבעיה, לא אלה שקשורים לנושאים שעומדים כרגע על סדר-היום הציבורי.

תרשו לי לסקור בפניכם בקצרה את הניסיון המצטבר במדינת ישראל בנושא החנינות. פעמיים מאז קום המדינה הוכרז על חנינות גורפות, שבמסגרתן ניתנו חנינות כלליות רחבות היקף – לראשונה ב-1949, לאחר קום המדינה, ופעם נוספת ב-1967, לאחר הניצחון במלחמת ששת הימים.

ב-1949 נהנו מהחנינה הכללית 65 אסירים ו-51 עצורים, ובוטלו כתבי אישום כנגד 880 נאשמים. נוסף על כך, נסגרו 1,791 תיקי תעבורה. בחנינה הכללית של 1967 נהנו מהחנינה 501 אסירים שהורשעו בעבירות שהעונש עליהן הוא עד עשר שנים. החנינה לא חלה בזמנה על עבירות חמורות במיוחד כמו רצח. 400 מתוך 500 משוחררים הורשעו על עבירות רכוש, גנבה, פריצה וזיוף.

סקרים שנעשו בעקבות החנינה הכללית שניתנה ב-1967, לאחר מלחמת ששת הימים, העלו, כי בתוך חמש שנים ממתן החנינה הורשעו שוב בבתי-הדין 77% מהחנונים. כלומר, הרוב הגדול של אלה שהחברה בחסדה חננה אותם חזרו – וחזרו מהר מאוד – לעולם הפשע. כמו-כן התברר, כי במחצית השנייה של 1967 היתה עלייה ניכרת בשיעור העבירות נגד רכוש והסדר הציבורי.

נוסף על כך, ב-1967, במסגרת אותה חנינה, נסגרו למעלה מ-15,000 תיקי חקירה על פשעים ועוונות, למעלה מ-9,000 תיקי חקירה על חטאים ועוונות קלים ולמעלה מ-5,000 תיקי תאונות דרכים עם נפגעים.

בעצם היתה עוד חנינה, או מעין חצי חנינה, בשנת ה-30 למדינה, אבל היא היתה מוגבלת מאוד בהיקפה, על-ידי ועדות, עקב ההתנגדות שקמה ב-1978 להצעתו של מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, שרצה להעניק חנינה; אולם בהתנגדות המערכת המשפטית, שכבר הסתמכה על התקדים של שנת 1967, הרעיון בוטל, והיתה רק איזו חנינה דרך ועדות חנינה, אבל באיזה מקום עם מידה גדולה יותר של רחמים.

היום אני חושב, שמקובל על הכול שהחנינות היו כישלון. חנינה היא מטיבה מוסד של חסד פרטי, שיש להפעילו כלפי מי שראוי לכך – ובהחלט יש לעתים לרחם גם על מי שסרח – אבל לא ככלי גורף, שבאמצעותו נשלח לרחובותינו את מי שפגע חמורות בחברה. אין בכך צדק ואין בכך תועלת חברתית.

מידת הרחמנות היא מידה חשובה במסורת היהודית. אבל רבותינו, שהיו מודעים לכך, גם הזהירו אותנו ואמרו: כל המרחם על אכזרים, סופו מתאכזר לרחמנים. כל המרחם על אכזרים, סופו מתאכזר לרחמנים.

אודה ולא אבוש, רבתי, שיש לי ביקורת קשה על ממשלות ישראל השונות, גם מימין וגם משמאל, שנהגו מידת יתר של סלחנות כלפי פושעים יהודים וערבים שביצעו מעשי פשע על רקע לאומי.

לצערי, רק לאחרונה שחררה ממשלת ישראל מחבלות ערביות – לרבות, דרך אגב, מחבלות שביצעו את מעשיהן לאחר הסכם אוסלו, וההסכם לא חייב לשחרר אותן – ואף-על-פי-כן אין מתקנים מעשה רע בעשיית מעשה רע נוסף.

אני חושב שצריך להתנגד גם לחנינה לרוצחים יהודים וגם לחנינה לפושעים אחרים שעשו מעשים על רקע פלילי – ואני אחזור לנושא הזה של הפשע הפלילי, שהוא עיקר הדיון שלנו היום.

הדיבורים האלה על אפשרות של חנינה בשנת ה-50 כבר גורמים נזק. פרקליטת המדינה, הגברת עדנה ארבל, הצהירה לפני חודשים מספר, שעורכי-דין של עברייני צווארון לבן נוקטים סחבת בדיונים בתקווה שיצליחו לחלץ את לקוחותיהם מהרשעה ומריצוי העונש דרך החנינה.

היו"ר ח' דיין:

איך היית מתייחס לאנשים שיש להם עבירה ראשונה בחייהם?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני אסטה לרגע מהנושא ואענה לך, אדוני. אחת ההצעות הנכונות שהועלו – עברתי על הדיונים ועל השיח הציבורי שהיה בזמנו בנושא החנינה – היתה הצעה מעין זו, ואותה אני חושב שאפשר לקבל: אנשים שחטאו לפני, נאמר, שנת ה-40 למדינה וריצו את עונשם, מגיעה שנת ה-50 למדינה, במשך עשר שנים הם לא חזרו לעולם הפשע, נמחק להם את ההרשעה. אולי אפילו אפשר למסד תהליך כזה, שאדם שהורשע באופן חד-פעמי בעבירה לא קשה – מעד, זה יכול לקרות לכולנו, ובעלי תשובה רצויים תמיד – ולא חזר לסורו, תימחק לו העבירה לאחר כמה שנים, כדי לא להפריע לו לחזור לחיים שיש בהם תרומה לקהילה, שלא יפריע לו הדבר לקבל עבודה וכו'. אולי ברמז אומר גם: לאחר שנים של צינון זה לא יפריע לו לקבל תפקיד במערכת השלטונית, ואולי אפילו תפקיד של שר, ודי לחכימא ברמיזא.

לבסוף, כבוד היושב-ראש, אני רוצה להתייחס לעניין שעומד היום על סדר-היום הציבורי – החקירה בפרשת מינוי היועץ המשפטי. יותר מדי דיבורים נשמעו ויותר מדי שמועות פרחו, שמועמדים למשרת היועץ המשפטי נשאלו, כבחינת כניסה לתפקיד, מה עמדתם בנושא החנינה הכללית. אני לא רוצה לגעת בנושאים שנמצאים כרגע בחקירה, אולם נשמעות טענות שנידונים שונים וחשודים שונים היו מעוניינים ביועץ משפטי מסוים כדי שהוא יאפשר את ביצוע החנינה הכללית.

כאן בכנסת צריך לבוא להדגיש, שאין זה מתפקידו ומסמכותו של היועץ המשפטי להחליט על נושא זה. נכון שבעבר העמדות התקיפות שהציגו יועצים משפטיים מנעו חנינות, אבל זה לא רלוונטי. היועץ המשפטי הנוכחי, ד"ר אליקים רובינשטיין, הוא איש יקר ונפלא, ואני חושב שאני מכיר ומבין את הקודים המוסריים שמנחים אותו, ומאמין שהוא יתנגד לחנינה כללית. אבל זה לא רלוונטי. בין שהוא תומך ובין שהוא מתנגד, זו שאלה מוסרית שמקום ההכרעה עליה הוא כאן, בכנסת. גם לא אצל נשיא המדינה. נשיא המדינה שמעניק חנינות, סמכותו בחוק היא להעניק חנינות אינדיבידואליות לאנשים שנמצאו ראויים לכך.

שבח וייס (העבודה):

על-פי המלצת שר המשפטים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

על-פי המלצת שר המשפטים. אבל אין הסמכות נתונה להענקת חנינה גורפת. זה צריך לעבור דרך הכנסת, בחקיקה, כפי שזה נעשה ב-1967. לדעתי, היום חשוב שהכנסת תתכנס לדיון מיוחד בנושא – לא בוועדת כנסת אלא דיון בכנסת – כדי לתת הזדמנות לרבים ככל האפשר מחברי הכנסת לומר את דעתם ולסכם את הדיון בהחלטה מסכמת, מחייבת, של הכנסת, שזו עמדתה, המתנגדת למתן חנינה כללית ביום העצמאות ה-50 למדינת ישראל.

יובל זה תאריך יפה, צריך לחוג אותו בהרבה דברים. שילוח פושעים לרחובות אינו נמנה עם אותם היבטים שצריכים להיות החשובים בחגיגת היובל לעצמאותנו. תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אלכס לובוצקי. אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס להעלות את הצעתו. בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

מתוך הנימוקים שהשמיע חבר הכנסת לובוצקי אני רוצה להעלות כאן הצעה. כדי למנוע מצב של המעדת אנשים בקודקודי המערכות – אנשים מרכזיים כמו, למשל, היועץ המשפטי לממשלה או שר המשפטים או אפילו נשיא המדינה – אני חושב, חבר הכנסת לובוצקי, שנושא כזה ראוי לדיון בוועדה ציבורית מאוד מאוד רצינית, שתורכב לאו דווקא מאנשים שמחזיקים היום בשררות, אלא מחכמי המשפט, מאנשי מוסר מובהקים, מסופרים, ממשוררים, מאנשי ציבור ידועי שם וכיוצא באלה, ותדון בסוגיה הזאת. מובן שזו לא רק סוגיה משפטית; זו סוגיה חברתית ותרבותית ומוסרית, אם כי גם משפטית וכיוצא באלה.

אם נקיים כאן דיון במליאה, הוא ודאי יהיה מרתק, אבל אינני חושב שמליאת הכנסת מסוגלת לגבש נוסחאות מדויקות ומפורטות, כי הן כאן החשובות ביותר. ייתכן שבעקבות הדיון במליאה נגלגל את זה שוב לוועדה, וועדת החוקה, חוק ומשפט תוכל להזמין את טובי האנשים בארץ להתמודד עם הסוגיה הזאת.

ודאי ראוי שבמאורע כמו מלאות 50 שנה למדינת ישראל תיעשה איזה מחווה אנושית. אני אומר: זה ראוי, אבל מידותיה, גבולותיה, הרצפה, התקרה, ההיקף – אולי חנינה לגבי חלק, ולגבי אחרים הקלה, אינני יודע – ראויים לדיון מאוד מאוד יסודי, ויפה שנה אחת קודם, יפה שנה אחת וחצי קודם, כדי שבסופו של דבר לא תיפולנה הכרעות חפוזות, מושפעות מזרמים זרים ומחישובים זרים אחרים. נדמה לי שזה צריך להיות הרעיון.

על כן, תיאורטית, אני אומר להעביר לוועדה, אבל הרעיון שנגלגל רב-שיח במליאה ואחר כך יועבר הנושא לוועדה הוא טוב ביסודו.

הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת לובוצקי, כיוון שאין כאן שר, האם אתה בעד דיון במליאה או דיון בוועדה?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני בעד דיון במליאה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שבח וייס?

שבח וייס (העבודה):

אני מוותר על הרעיון שלי. מליאה.

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד? אני חושב שהנושא חשוב מאוד ושווה דיון במליאה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, חברי הכנסת, ההצעה לסדר-היום תידון במליאה.

קריאה:

שתיהן?

היו"ר ח' דיין:

שתיהן.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

כל אחת בנפרד.

היו"ר ח' דיין:

כל אחת בנפרד, אבל שתיהן. יהיה דיון במליאה על שתי ההצעות.

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום בנושא: הסגרת רוצחו של יעקב ימין, של חבר הכנסת מיכאל קליינר. הוא איננו.

הצעה לסדר-היום בנושא: אתר הפסולת חירייה כמוקד לפגיעות ציפורים במטוסים ולאסון אווירי, של חבר הכנסת גדעון עזרא.

שבח וייס (העבודה):

בסדר-היום אני מופיע אחרי חבר הכנסת לובוצקי.

היו"ר ח' דיין:

אתה כן רצית להעלות את ההצעה עכשיו?

שבח וייס (העבודה):

בוודאי.

היו"ר ח' דיין:

לא הבנתי.

שבח וייס (העבודה):

ביקשתי שתנהל את הישיבה כדי שאספיק להעלות את ההצעה שלי.

היו"ר ח' דיין:

ההצעה שלך כבר עברה. הבנתי שרצית לדבר.

שבח וייס (העבודה):

אני דיברתי על ההצעה של חבר הכנסת לובוצקי.

היו"ר ח' דיין:

אם כן, לא הייתי נותן לך לדבר משם, הייתי נותן לך לדבר מפה, מעל הדוכן.

שבח וייס (העבודה):

שם דיברתי בקשר להצעה של חבר הכנסת לובוצקי, בקשר להצעה אחרת. עכשיו יש לי הצעה רגילה של עשר דקות.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה. אני שאלתי אותך לגבי הצעתך, חבר הכנסת שבח וייס, ואמרת שמבחינתך לא אכפת לך להסיר את ההצעה שלך, בתנאי שהנושא יידון במליאה. בגלל זה עברתי להצבעה על שתי ההצעות, על מנת לחסוך בזמן. אחרת יכולתי לתת לך לנאום מפה.

שבח וייס (העבודה):

אני אבהיר לך, העניין פשוט מאוד מבחינה תקנונית: על כל הצעה, כידוע, יש הצעה אחרת. היתה הצעה של חבר הכנסת לובוצקי ואני ביקשתי הצעה אחרת. במסגרת הצעה אחרת העליתי רעיון. אתה שאלת אם אני מסכים, ומטעמי נימוס עניתי לך. זה לא היה תלוי בי כלל, אלא בחבר הכנסת לובוצקי. עכשיו אני רוצה לדבר על ההצעה שלי.

הצעה לסדר-היום השלמת חקיקת החוקה לקראת מלאות 50 שנה לייסוד מדינת ישראל

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1788. בבקשה, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אני חשבת, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, להעלות את הנושא שלי בנוכחות שר המשפטים. אני גם נדברתי אתו שתהיה תשובת ממשלה בנושא שלי. אני מצטער שהוא לא כאן. עם זאת, בדיוק מהסיבה שאתה נימקת קודם בחושיך הטובים, חשוב לי שהנושא יעלה; אני לא רוצה לאבד את הזכות שלי להעלות את הנושא, ולכן אני מעלה אותו.

יש לי בקשה, ואם תוכל בקטע הזה לסייע לי, אודה לך: מותר להעניק לשר אפשרות לענות בשבוע הבא על הצעות לסדר-היום. אני מבקש, אם אפשר, שהשר בכל זאת יענה לי בשבוע הבא, כי אני רוצה גם להוציא הודעה ממשלתית בעניין. אני מעלה את זה השבוע מהסיבות שאתה הבהרת.

הנושא שלי הוא השלמת חקיקת חוקה בישראל, במלאות 50 שנה לייסוד המדינה. תהליך חקיקת חוקה בישראל הוא ארוך, פתלתול ומרתק. הבחירות הראשונות לפרלמנט הישראלי – ואני קורא לו פרלמנט בכוונת המכוון – היו הבחירות לאספה המכוננת. אני זוכר שבאותה תקופה הייתי ילד. אני זוכר קודם כול את העוצר בזמן מלחמת השחרור, כאשר עשו מרשם תושבים, ויותר מאוחר היתה החלטה על בחירות, והיו בחירות, והאספה המכוננת התכנסה בט"ו בשבט התש"ט, ועל כן אנחנו חוגגים את ימי ההולדת של הכנסת בט"ו בשבט.

היה דיון נוקב באותה אספה מכוננת, האם לכונן חוקה, להתפזר ולערוך בחירות לכנסת הראשונה. תפקידה המקורי של האספה המכוננת היה לכונן חוקה בישראל, דבר שמקובל במדינות רבות בעת הקמתן, אם בשלב מהפכני, אם בשלב דמוקרטי או בכל צורה היסטורית אחרת.

אותה אספה מכוננת החליטה ברוב קולות לקרוא לעצמה הכנסת הראשונה, ואחרי דיון מרתק, שהסתיים, נדמה לי, במאי 1950, התקבלה החלטה על-פי הצעת חבר הכנסת יזהר הררי, זיכרוננו לברכה, מן המפלגה הפרוגרסיבית, אחד המשפטנים הבולטים באותה כנסת, לחוקק חוקה לישראל. פרקים-פרקים, ולקרא לכל פרק כזה חוק-ייסוד.

ההחלטה התקבלה בתנאים מאוד רציניים: מצד הציבור הדתי באותה כנסת – היתה אז חזית דתית מאוחדת, כ-16 חברי כנסת – היתה רתיעה מחקיקת חוקה במנה אחת, שמא הדבר יגרור את הציבור ואת המערכת הפוליטית של ישראל למה שחבר הכנסת זרח ורהפטיג, ייבדל לחיים ארוכים, קרא אז בשם ההיסטורי מלחמת תרבות, קולטורקאמפף. הטענה העיקרית היתה, שיש לנו בעצם חוקה

במונחים מוסריים, דתיים ואחרים, וכל ניסיון לחוקק חוקה חילונית מוחלטת יביא כמובן מייד לדין את הפרדת הדת מהמדינה ולסכסוך קשה מאוד, שיפילג את הבית ואת העם. על כן – או בכלל לא או יש זמן.

העמדה של דוד בן-גוריון ורוב חברי מפא"י היתה, שלא צריך להיחפז, מוטב ללכת על-פי תהליכים אנגלוסקסיים או אנגליים – שם בכלל אין חוקה, אלא כל החוקים החשובים של הפרלמנט הופכים עם הזמן לחוקה. אין מסמך אחד ומאחד. או אולי על-פי הגרסה האמריקנית – גם בחוקה האמריקנית BILL OF RIGHTS נתנו עשר שנים כזמן של הסתגלות לחוקה, ואז התקבלו עשרה כללים שנקראים

הטיעונים העיקריים היו אז, שאנחנו עם שמתקבץ במולדתו. לא טוב שמיליון או 800,000 יהודים יקבלו הכרעה מהירה בשאלות יסוד, כאשר תוך דור אחד ייתכן שנהיה כאן 2 מיליונים, 3 מיליונים, 4 או 5 מיליונים. זו היתה התקווה. היתה עמדה חד-משמעית של תנועת החרות, שבאה לביטוי בדבריהם של מנחם בגין, אריה בן-אליעזר, יוחנן בדר וחבר הכנסת לנדאו ואחרים – כולם כבר לא אתנו. היתה עמדה נוקבת מצד מפ"ם, שבאה לידי ביטוי בעמדתם של חזן, ריפתי, יערי וחברי כנסת בולטים וחשובים אחרים מאותה סיעה. בקרב הציונים הכלליים היו חילוקי דעות מסוימים, אבל בשתי הסיעות האופוזיציוניות הגדולות האלה היתה קריאה לחוקק חוקה. היה חשש שראש הממשלה, דוד בן-גוריון, שהיה מאוד אוטוריטרי, סמכותי מאוד, יעשה שימוש כזה בחוקים, שרק חוקה יכולה למנוע עודף אוטוריטריות שלו וכיוצא באלה. ויכוח מרתק, שהסתיים בהחלטה על-פי הצעת יזהר הררי.

מאז, למעשה, נחקקה כבר רוב החוקה בישראל. אז לא נקבע תאריך, גם לא נקבע סדר הדברים, אבל הסדר היה פחות-או-יותר – חוק-יסוד: הכנסת, חוק-יסוד: הממשלה, חוק-יסוד: הנשיא, וכן הלאה וכן הלאה. יש לנו היום 12 או 13 חוקי יסוד. מדינת ישראל נמצאת היום במצב שיש לנו – אני לא רוצה לומר באחוזים, כי יכול להיות שיש חסר בחוק אחד, אבל חשיבותו רבת אחוזים – החוקה כמעט והושלמה.

יתר על כן, יחסו של בית-המשפט הגבוה לצדק לחוקי היסוד, כאשר הוא נדרש לעניין, ויחסו של הכנסת לחוקי היסוד, כאשר היא נדרשת לעניין – כאילו הם מהווים חוקה פעילה. לא פעם בית-המשפט קורא לנו לבטל חוק, או הופך חוק מסוים מפרי עמלנו לחוק בלתי חוקי, אם וכאשר הוא עומד בסתירה לחוק-יסוד. המקרה ההיסטורי הבולט, המובהק, היה ב-1969, באותה פרשה של ברגמן נגד שר האוצר ומבקר המדינה, בקשר למימון מפלגות. אז החליט בית-המשפט העליון, שהוא לוקח לעצמו את הזכות לתת את הפרשנות, לפי תקדים אמריקני מפורסם מאוד של השופט מרשל מ-1803, נדמה לי שזה היה מרבורי נגד מדיסון. הוא אמר שיש לנו זכות טבעית להתייחס לחוקי היסוד של הכנסת כחוקה. הוא נתן עצה לכנסת לשנות את חוק מימון הבחירות כך שיעשה צדק גם עם מפלגות שלא כיהנו בכנסת יוצאת, על-ידי מתן פרשנות לסעיף 4.

החוקה היא סך הכללים שהם האנטומיה, הפיסיולוגיה ושאר-הרוח של כל משטר. מעולם לא נמנית עם אלה שטענו שצריך להיחפז. אני דווקא האמנתי בתהליך אבולוציוני. היו מפלגות ואישים שהפכו את העניין הזה של החוקה לססמה, בלי שחלק גדול מהקהל יבין בדיוק מה המשמעות שלה. למלה חוקה יש כוח מאגי, היא עשתה רושם. אני זוכר שהוקם גם ועד למען החוקה, שבאווירה של התפוררות כללי המשחק של הכנסת ב-1990, כאשר היינו נתונים באווירה של לחץ ציבורי בסגנון של "מושחתים, נמאסתם", ניצל את העניין הזה וגלגל לכנסת כמה רעיונות, לרבות חוק הבחירה הישירה, תחת הכותרת של חוקה, כאשר בעצם היו להם כוונות הרבה יותר רחבות, והם הסתפקו בקטע אחד מתוך הכוונות שלהם. אני גם לא חושב שצריך היה ליצור קרע בעם, בין דתיים לחילונים, על רקע חיפזון בתחום הזה.

נדמה לי שאנחנו היום במצב של בשלות, ומה שחסר, אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אלון וחבר הכנסת עזרא – שניים ממאזיני – הוא השלמה מסוימת של אותם כללים, במסגרת חוקי יסוד, שאנחנו נוהגים לקרוא להם חירויות האזרח. אני אומר "נוהגים לקרוא", כי חירויות האזרח הן גם חוק-יסוד: הכנסת – אחד הביטויים המובהקים של חירות האזרח הוא בחירת מוסדות השלטון שלו – וחוק-יסוד: החקיקה, שצריך להסדיר ברמה של חוקה את מידת השריון של החוקה מול החוקים האחרים, וכאן יש מודלים של חוקה נוקשה נוסח ארצות-הברית, חוקות גמישות יותר נוסח הולנד וכן הלאה וכן הלאה.

וצריך לקבל את ההחלטה האחרונה לגבי בית-המשפט החוקתי. כאן יש ויכוח די נוקב בין חלק מהציבור הדתי ונציגיו בכנסת לבין אחרים. הרוב סבור, כנראה, שצריך להשאיר את התפקיד הזה בידי בית-המשפט העליון, שאז יהיה גם בית-המשפט העליון לערעורים, גם בית-המשפט הגבוה לצדק וגם בית-המשפט לחוקה. מין אוניה פרסונלית, כפי שמקובל לקרוא לזה. והציבור הדתי, או חלק מנציגיו כאן סבורים, שצריך לכוון בית-משפט מיוחד לחוקה, על-פי מודלים שקיימים בכמה מדינות באירופה, שיורכב על-פי הרכב אחר, שייצג לדעתם באופן מדויק יותר את רצונות הציבור, את האידיאולוגיות שלו, את המאויים שלו, את משאות-הנפש שלו. זה הוויכוח; ויכוח רציני ביותר, דרך אגב.

אני סבור, שהנושאים אינם פשוטים, ומן הראוי להתלבט בהם, להכריע בהם, ולהגיע למצב שבו אחד מסממני החג, במלאות יובל להקמת מדינת ישראל, יהיה תהליך של השלמת חוקה. רצוי שהיא תהיה מוסכמת על רוב הציבור. זה אפשרי, זה רצוי, ואני חושב שזה יהיה מכובד מאוד.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שבח וייס. אני מזמין את חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי להצעה אחרת.

שבח וייס (העבודה):

השר עוד לא ענה.

היו"ר ח' דיין:

השר לא ענה, השר לא נמצא. מכיוון שמדובר כאן בשתי הצעות שונות לחלוטין – השנייה היא הצעתו של חבר הכנסת לובוצקי, והיא ממילא תידון במליאה, וגם הצעתך, שאני מבין כי ביקשת שהיא תידון במליאה.

שבח וייס (העבודה):

אני רוצה לשמוע את תשובת השר.

היו"ר ח' דיין:

אין טעם שהשר ישיב בשבוע הבא ואחר כך עוד פעם במליאה. מה אתה מציע?

בנימין אלון (מולדת):

הצעה אחרת.

היו"ר ח' דיין:

לחבר הכנסת בנימין אלון יש הצעה אחרת. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מכובדנו חבר הכנסת וייס, אני חולק כמעט על רוב דבריו, חוץ מאשר על החשיבות שבהעלאת הנושא. בסקירה ההיסטורית שכחת לציין גם את חבר הכנסת אורי צבי גרינברג, שהיה אז, והתנגד לחוקה. הוא היה מחרות. הוא התנגד לחוקה, כי הוא אמר: אנחנו עדיין איננו יודעים. אין לנו חוק-יסוד מה הם גבולות הארץ, ואין לנו שום אחיזה ממשית כאן.

חוץ מההתנגדות של חברי הכנסת הדתיים בעניין התורה שהזכרת, קצרה היריעה של "הצעה אחרת", אבל אני מרגיש היום מגוחך יותר מאשר אז בחששותיהם. אנחנו מדינה על גלגלים, חבר הכנסת וייס. העצמאות הכלכלית – אני לא רואה שהיא זזה הרבה ב-50 השנה. הריבונות בספק. אני רואה שאנחנו מתקפלים פה טריטוריאלי למהדינונת נוסח אני לא יודע מה. שום דבר קבוע, שום חומה בצורה אינני רואה. לעומת זאת, העוצמה הפוליטית, שנשיא בית-המשפט העליון בוחש בה בגאונות, כפוליטיקאי משופשף מאוד, היא ללא מצרים. הכול שפיט. היקום כולו משפט, כדבריו. התחושה שלי, חבר הכנסת וייס, היא שאנחנו הולכים לאיזה מין וולוז'ין כזו, איזה מין עולם וירטואלי – מדינה שכולה תהיה משפט, ורק אדמה לא תהיה לה, ביטחון לא יהיה לה ויציבות לא תהיה לה. אני חושב שלא החוקה היא שתציל אותנו. ההיפך, היא תיתן עודף פרשנות לבית-המשפט העליון, בניתוקו של המחוקק מיכולת ההשפעה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אלון.

שבח וייס (העבודה):

— — —

בנימין אלון (מולדת):

פרוצדורלית, חבר הכנסת וייס, אני צריך להציע — — —

שבח וייס (העבודה):

ועדה או להסיר.

בנימין אלון (מולדת):

ועדה או להסיר. לא משנה, אבל אני אחשוב עד שאגיע לכיסא, ואולי בכל אופן מליאה זה לא רע.

היו"ר ח' דיין:

טוב. תודה רבה. ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ועדה?

שבח וייס (העבודה):

מי בעד מליאה.

היו"ר ח' דיין:

מי בעד מליאה כהצעה ראשונה, ומי נגד וזה ילך לוועדה? נראה לי שכולם ילכו לדיון במליאה.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 7, נגד – אין, נמנעים – אין. ובכן, נוסף על הצעתו של חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי, שלא היתה מקושרת, גם הצעתו של חבר הכנסת שבח וייס תידון במליאה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

גבירתי ורבותי חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בדיון. קודם כול, אני מודה מאוד לסגן יושב-ראש הכנסת חיים דיין, שהואיל להחליף אותי לזמן-מה.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת מיכאל קליינר, לנושא: הסגרת רוצחו של יעקב ימין. הוא איננו. אנו רצים הלאה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

עכשיו, בינתיים, סגן מזכיר הכנסת ימסור לנו הודעה, עד שחבר הכנסת עזרא יתמקם על הבמה.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב-ראש, אני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק הרבנות הראשית לישראל (הוראת שעה) (הארכת תקופת כהונה של מועצת הרבנות הראשית), התשנ"ז–1997, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן מזכיר הכנסת.

הצעה לסדר-היום אתר הפסולת חירייה כמוקד לפגיעות ציפורים במטוסים ולאסון אווירי

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת גדעון עזרא לנושא: אתר הפסולת חירייה כמוקד לפגיעות ציפורים במטוסים ולאסון אווירי – הצעה לסדר-היום מס' 1793. חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה תוכל להתחיל. אם אפשר יהיה להזמין לכאן את השר לאיכות הסביבה – מצוין. בכל מקרה, אנחנו ממשיכים. כבודו, בבקשה, עשר דקות לרשותך.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול, אני מודה על השיעור שקיבלנו ממך, פרופסור שבח וייס.

היו"ר ש' וייס:

כבר הייתי פעם מורה שלך.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

נכון, אתה כבר היית פעם מורה שלי. אני גם מקבל בהחלט את הדברים של חבר הכנסת בני אלון, ואני חושב שההחלטה להעביר את הנושא לדיון במליאה היא נכונה.

אני רק מקווה שלא נשכח לדון בדברים המאוד-בוערים למדינה, כמו הנושא שאני עומד להעלות עכשיו. למען האמת, לא ידעתי עד כמה הוא חמור כל עוד לא נכנסתי בעובי הקורה. היוזמה שלי עלתה בעקבות דיון בוועדת הכלכלה, שזימן חבר הכנסת אלי גולדשמידט. הוא הזמין את נציגי כל גופי התעופה על מנת שיסקרו בוועדה את התופעה שבה מנוע של מטוס כבה – מנוע של מטוס "בואינג" כבה – במהלך הנסיעה והסכנות שיכולות להיגרם כתוצאה מכך. ואז קם יושב-ראש ארגון הטייסים ואמר, שהבעיה הזאת איננה בעיה, והבעיה שכל טייס חושש ממנה היא העובדה, שכתוצאה מפגיעות ציפורים בנתב"ג מטוס שלם יכול ליפול. הנזק איננו רק למטוס, אלא, כפי שאפרט עוד מעט, הסכנה היא גם לתושבים באזור בת-ים-חולון, שנמצאים במסלול ההמראה של המטוסים הללו.

הדבר השני – שמענו לאחרונה שגובה אתר הפסולת חירייה מגיע לגובה השיא, שמעבר לו אי-אפשר עוד לנחות בנתב"ג. הוא הגיע לגובה של 81 מטר, ו-86 מטר הוא הגובה שאינו מאפשר נחיתה.

ואז נכנסתי בעובי הקורה בעזרתם של כמה גופים – ויש גופים רבים שרוצים לעזור בעניין הזה –
ודבר ראשון הגעתי למסקנה, שזה קשור גם למשרד התחבורה, גם למשרד האוצר וגם למשרד
לאיכות הסביבה, ולכן, לפי דעתי, נדרשת התערבות של ראש הממשלה בנושא הזה, על מנת שאתר
הפסולת הזה יועבר. הוא היה אמור לעבור לפני למעלה משנה וחודשיים, ולא עבר.

מפגיעה של שלוש חסידות. אני רוצה לנמק. ב-11 באוגוסט 1995 איבד חיל האוויר שלנו מטוס 15-
הטייס, סרן רונן לב, זיכרוננו לברכה, והנווט, סרן ירון ויונטה, זיכרוננו לברכה, נהרגו במקום. ללא קשר
לאובדנם של הבחורים היקרים הללו, הנזק הכספי הסתכם ב-50 מיליון דולר. ב-28 בספטמבר 1994
של "אל על" בטיסה 001 לניו-יורק והוציאוהו 8 חדרו ארבע חוגלות למנוע מס' 3 של מטוס 747-
מכלל פעולה. שתי ציפורים נוספות פגעו במנוע אחר – כל זאת בשלב הקריטי של ההמראה, ממש
לפני הניתוק – וכמעט שהביאו לאסון שלא יתואר בשמי חולון.

על-פי דוח מינהל התעופה האזרחית, בשנים 1987-1996 היו 217 פגיעות של ציפורים במטוסים,
ואנחנו רואים שמספר הפגיעות במהלך השנים גדל והולך. אם, למשל, ב-1990 היו רק שמונה
פגיעות, הרי ב-1996 אנחנו רואים 36 פגיעות. יש עוד הרבה מצבים של כמעט פגיעות.

צריך להבין, ששלב ההיפגעות שונה בריצת הנחיתה, בהמראה, בגישה לנחיתה ובטיפול לאחר
המראה. מה שמסתבר הוא, ששלטונות השדה מצאו פתרון לא רע לגבי ציפורים שמסתובבות ממש
באזור הקרוב לנתב"ג, ולמעשה הם די הצליחו לחסל את התופעה. אם אנחנו סוקרים את המספרים,
אנחנו רואים שהבעיה העיקרית שלנו היא בטיפול לאחר המראה, כאשר המטוס מגיע לאזור חירייה.
אם שיעור הפגיעות, באחוזים, בטיפול לאחר המראה ב-1994 היה רק ב-5.7% בשלב הזה, הרי ב-
1995 מדובר ב-20%, וב-1996 – ב-25.7% בשלב הטיפול לאחר המראה.

יש לנו פה בעיה עם השחפים. השחפים שוהים בחורף בישראל, החל ממחצית אוקטובר ועד לסוף
חודש מרס, ומהווים מטרד בטיחותי עם רמת סיכון גבוהה ביותר. על-פי סקר שנערך בגוש-דן, חורפת
אוכלוסייה של 130,000 פרטים של שחפים, וההערכה היא שרבע עד שישית מהכמות הנ"ל באה
לקבל מזון באתר הפסולת חירייה בשלבים שונים של היום. בחודשים דצמבר-מרס 10%-30%
מכלל ההיפגעות מציפורים הם משחפים, ובשנים 1987-1995 כ-10% בממוצע מכל ההיפגעות
מציפורים היו משחפים.

אני יודע שהשר לאיכות הסביבה והמנכ"לית שלו מטפלים היטב בנושא ודוחפים, בצורה הנמרצת
ביותר מבחינתם, בזמן הקצר שאנחנו נמצאים בשלטון, להעברת אתר הפסולת הזה לאתר חלופי
זמני, עד אשר האתר באורון, שעדיין נמצא בשלביו הראשונים, יהיה מוכן.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

לגבי אתר אורון, נכון להיום – עד היום לא הוגשו תוכניות למועצה הארצית לתכנון ולבנייה, והדבר הזה איננו מתקבל על הדעת. אבל, בכל מקרה, אי-אפשר להמתין שלוש שנים, עד אשר האתר באורון יהיה מוכן. לפי מיטב ידיעתי, המועצה האזורית בני-שמעון מוכנה לקלוט בתחומה את אתר דודאים, ולפי מה שנמסר לי, גם מהמשרד לאיכות הסביבה יידרש מספר חודשים מצומצם כדי לעשות זאת.

אני שואל את עצמי, ודווקא לאחר אסון המסוקים שהיה לנו: ואם, חס וחלילה, יקרה מחר אסון, האם לא נעביר מחרתיים את האתר? אין לי כל ספק שכן, ואנחנו לא צריכים לחכות עד אשר יקרה אסון, אלא לקבל החלטה ממחר בבוקר. בגלל הסכנה הצפויה ובגלל מספר הטיסות בנתב"ג, שהולך וגדל, יש לקבל החלטה ולדרוש שהשרים הרלוונטיים לעניין יעשו יד אחת על מנת להזיז את האתר.

אין לי כל ספק, שמעבר לאובדן חיי אדם, מדובר על סכומי כסף אדירים, ואם מביאים אותם בחשבון מבחינה כלכלית – גם מבחינה זו צריך להעביר את האתר, אבל בעיקר בגלל הסכנה לחיי אדם.

אשמח מאוד אם הנושא הזה יעלה עד לרמה הגבוהה ביותר וייעשה מעשה, וכלל שנקדים כן ייטב לנו. תודה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנת גדעון עזרא.

השר לאיכות הסביבה, השר רפאל איתן, רצה להיות כאן ולהשיב לך. חבר הכנסת גדעון עזרא, אני רוצה קצת להתיעץ אתך. אנחנו התקשרנו לשר לאיכות הסביבה, השר רפאל איתן, והוא רוצה לענות על הנושא הזה. הוא מבקש לאפשר לו לענות בשבוע הבא. אתה מסכים?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

הי"ר ש' וייס:

אם כן, את התשובה של השר ואת כל המשך הפרוצדורה אנחנו מעבירים לשבוע הבא.

אני מודה מאוד לחבר הכנסת גדעון עזרא.

הצעה לסדר-היום נטל הגירעון בבית-החולים האוניברסיטאי "הדסה" בהר-הצופים

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ראובן ריבלין, אתה מוזמן עכשיו אחר כבוד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, קודם חבר הכנסת חטיב.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין שאתם הגעתם להסכם שזה יהיה פעם אחרת, או אינני יודע מה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש להמתין עוד דקה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, זה רק אם השר ישיב. פשוט אין שר. כשהשר ישיב, ואם תהיה כאן, תישמר לך הזכות. כלומר, תירשם.

האם יש למישהו איזו הודעה חשובה לאומה עד שחבר הכנסת ריבלין ישוב? חבר הכנסת אלון, יש לך איזו הודעה על שלמות המולדת?

בנימין אלון (מולדת):

— — — סירנות

היו"ר ש' וייס:

זה אסור, כי יש לנו החלטות נגד מיצגים במליאה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אם התקבלה החלטה לבנות בהר-חומה, אולי צריך סירנות.

היו"ר ש' וייס:

רק חומות יריחו נפלו מרעש ומסירנות, נדמה לי.

חבר הכנסת ריבלין, אתה מופיע כאן בשם חבורה של חברי כנסת: אתה, כמובן, אופיר פינס-פז ונעמי חזן. שמעתי שביקרתם ב"הדסה" בהר-הצופים, ויש כאן נושא, ויושב-ראש הכנסת עשה להם ג'סטה, מחוץ לקצבה, ואתה, חבר הכנסת ריבלין, מדבר בשם השלישייה. הצעה לסדר-היום מס' 1809, והנושא הוא: נטל הגירעון בבית-החולים האוניברסיטאי "הדסה" בהר-הצופים. בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, השבוע ביקרנו, כמה חברי כנסת ירושלמים בראשות יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת רביץ, בבית-החולים "הדסה", בית-החולים האוניברסיטאי, הנתמך בתמיכה יתירה, בתמיכה גדולה, על-ידי נשות "הדסה" בארצות-הברית. כמו האוניברסיטה העברית בירושלים, שהיתה האוניברסיטה הראשונה בתולדות היישוב היהודי בארץ-ישראל, כך גם בית-החולים האוניברסיטאי, בית-החולים "הדסה", היה לשם דבר בארץ ובעולם כולו – בית-חולים ייחודי, הנמצא כיום, כפי שנמצאים מוסדות רבים בירושלים, במצוקה קשה.

אדוני היושב-ראש, לפני שאתחיל למנות את שבחיו של המרכז הרפואי "הדסה", כדאי אולי שאסביר מדוע בכלל יש מקום להצעה לסדר-היום מיוחדת על "הדסה", שהרי כולנו יודעים מה עגום מצבה של מערכת הבריאות בכללה.

בסיום שערכנו ביום ראשון האחרון ב"הדסה" הוסבר לנו מה הם צרכיו ומה הן בעיותיו המיוחדות של המרכז הרפואי האוניברסיטאי המפואר הזה. כפי שידוע הציבור, וכפי שאמרתי גם קודם, ל"הדסה" מעמד מיוחד, על-ממלכתי. הוא אינו שייך למדינה או לקופת-חולים, אלא לארגון נשות "הדסה" העולמי. אין לו לא פטרון ולא מקור כספי, כמו שיש בבתי-החולים בארץ, רובם ככולם – למעט, אם אינני טועה, שלושה בתי-חולים, נוסף על "הדסה": "שערי צדק", "ביקור חולים" ו"לניאדו".

במציאות כיום במערכת הרפואה הישראלית מהווה מעמד מיוחד זה עקב אכילס. המהפכה שהונהגה במערכת הבריאות מאז חוקק חוק ביטוח בריאות ממלכתי גרמה למשבר כספי קשה ביותר, המתבטא בגירעון של כ-180 מיליון שקל בתקציב 1997, שלא נוצר בגלל ניהול כושל, חס וחלילה, או החלטות לא נכונות שקיבלה הנהלת בית-החולים, אלא בגלל המדיניות החדשה המונהגת עתה עקב שיטת ה-CAPPING, שקובעת את היקף ההכנסות של בית-חולים באופן שמגביל את יכולתו של בית-החולים CAPPING "הדסה" להגדיל את היקף הכנסותיו.

העובדה ש"הדסה", כבית-חולים אוניברסיטאי, מעסיק את טובי הרופאים, ואלה מקבלים שכר אקדמי, הגבוה בהרבה מן השכר בבתי-החולים הממשלתיים – האוניברסיטה העברית אינה משתתפת בהוצאה זו, בהיות בית-חולים "הדסה" מוסד אוניברסיטאי, ואף הקצבות הוות"ת שליד משרד החינוך להוראה אינן מגיעות להדסה; העובדה ש"הדסה" נאלץ לשלם עבור הפרשות פנסיוניות, בניגוד לבתי-החולים הממשלתיים שנהנים מפנסיה תקציבית; העובדה ש"הדסה" נאלץ לממן בעצמו את הוצאות הביטוח נגד רשלנות רפואית, בניגוד לבתי-החולים הממשלתיים המבוטחים, כמובן, על-ידי מדינת ישראל; העובדה שההשקעות ברכוש ב"הדסה" ממומנות ברובן על-ידי ארגון נשות "הדסה", לעומת בתי-החולים הממשלתיים, שבהם ממומנות השקעות אלו מתקציב המדינה – כל העובדות האלה, אדוני סגן השר הנכבד, מצביעות על כך שבית-החולים "הדסה" נמצא במעמד שונה משל מערכת הרפואה הממשלתית.

וכך נוצר מצב שבו, למרות העברת כ-30 מיליון דולר בשנה על-ידי תרומות שנותן הארגון הנפלא של נשות "הדסה", העושות לילות כימים על מנת לאסוף כספים לבית-החולים וגם למוסד האוניברסיטאי שעל-ידו, נמצא "הדסה" בגירעון שנתי של כ-180 מיליון שקל.

וכאן אולי המקום לספר מקצת שבחו של המרכז הרפואי "הדסה", המוביל בתחומי רפואה רבים וייחודיים, כפי שידוע בוודאי גם סגן שר הבריאות, חבר הכנסת הנכבד בניזרי: ב"הדסה" נמצא בנק העור הלאומי; "הדסה" הוא בית-החולים היחיד להשתלת מוח עצמות; בנק העצמות הלאומי נמצא גם הוא ב"הדסה"; "הדסה" הוא בית-החולים היחיד שבו – בתוך הקמפוס וכחלק אינטגרלי ממנו – פועלים בית-ספר לרפואה, בית-ספר לרפואת שיניים, בית-הספר לאחיות, בית-הספר לבריאות הציבור; "הדסה" הוא "ערכאת הערעור" של כל מקרה רפואי מסובך, לא רק עבור הירושלמים, הישראלים כולם והאוכלוסייה הפלשתינית הנמצאת בתחומי ארץ-ישראל, שגם היא נמנית עם הפציינטים והלקוחות של בית-החולים "הדסה" – "הדסה" משמש גם כבית-חולים מרכזי עבור חולים בכל המזרח התיכון. "הדסה" אינו עוד בית-חולים – הוא ספינת הדגל של הרפואה הישראלית, וככזה יש להתייחס אליו באופן מיוחד.

לכן, אדוני השר, בעצה אחת עם יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת, חבר הכנסת רביץ, ביקשנו, חברת הכנסת נעמי חזן, חבר הכנסת אופיר פינס-פז ואני, להעלות את הנושא על סדר-יומה של הכנסת, על מנת שכבוד סגן השר והשר יענו על אותה מצוקה שבה נתון בית-החולים "הדסה", וכמובן, אם נצטרך לקיים לאחר מכן דיון נוסף לפי הצעת השר, נבקש שהדיון ייערך בוועדת הכספים של הכנסת, כדי לראות האם נמצא איזה מקור כספי שיוכל לעזור למוסד חשוב זה, שהוא גם מוסד רפואי, גם מוסד מחקרי וגם מוסד אוניברסיטאי שהעמיד רופאים רבים בארץ ובעולם. תודה רבה.

היו"ר שי וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת ריבלין. הבקשה שלכם היא, כמובן, דיון במליאה. יכול להיות שסגן השר יציע העברה לוועדה, ואתם בוודאי תסכימו.

בבקשה, אדוני סגן שר הבריאות שלמה בניזרי. עכשיו נעסוק בכל מה שנוגע ל"מעל פסגת הר- הצופים".

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, על מעלת החשיבות של בית-החולים "הדסה" למדינת ישראל ולאזרחי המדינה, אני חושב שאין צורך להכביר מלים. עשה זאת בצורה טובה יותר ממני חבר הכנסת ריבלין, שאני רואה שיש לו דינמיקה ואמביציה גדולות בנושא הבריאות. חבל שביבי לא הכיר אותך לפני כן, אולי היית היום – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אולי הייתי היום שר המשפטים – – –

היו"ר ש' וייס:

קודם כול, טוב שבן-אלישר התמנה לשגריר. נתחיל בזה, אחר כך נמשיך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הודו לשם כי טוב.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אתה הקטליזטור שלנו בנושא בריאות. אני רואה שאתה מתמצא בנושא, בפרטים, במצוקה ובמספרים של "הדסה", אבל לפי הבדיקה שאני עשיתי במשרד שלי, תשובת המשרד שלי אליך, חבר הכנסת ריבלין, היא כדלקמן:

משרדי הבריאות והאוצר מנהלים זה כחודש ימים משא-ומתן עם הנהלת "הדסה" לגיבוש הסכם הבראה להסתדרות המדיצינית "הדסה".

בשלבם האחרונים של הדיונים, במעורבות שרי הבריאות והאוצר, הושגה הסכמה עקרונית לפתרון רב-שנתי. הסכמה זו מתורגמת היום להסכם חוזי.

אם כבודו בקיא בפרט הזה, אז אין לי מה לחדש. ואם כבודו לא בקיא, אז הנה אני בא לחדש לך – –
–

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כבוד סגן השר – – – סיפרתי שארבעה חברי כנסת, ביקרנו ביום ראשון זה בבית-החולים "הדסה", ושם הציגו בפנינו את המצוקות של בית-החולים – – – ואנחנו באים עם נתונים שמסרו לנו בבית-החולים "הדסה".

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

הם אמרו לכם שמתנהל משא-ומתן?

אופיר פינס-פז (העבודה):

כן, אמרו, אמרו.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אמרו לכם שעומדים להגיע לפתרון רב-שנתי ושכבר חודש ימים דנים בכך, ועומדים להגיע להסכם חוזי?

אופיר פינס-פז (העבודה):

את זה הם לא יודעים. הם מקווים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זו בשורה גדולה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לכן שאלתי אם אתם מודעים לכך. אם לא, אז הנה מה טוב שסיפרתי לכם. לפני שהגעתי לכאן בדקתי זאת עם הגורמים הבכירים ביותר במשרד, והם אמרו לי שהנושא עומד להיגמר בקרוב, ושבגלל

חשיבות הדברים שציינת ובשל הייחודיות של בית-החולים "הדסה עין-כרם" ובית-החולים "הדסה הר-
הצופים" עומדים להגיע להסכם.

היו"ר ש' וייס:

מה הצעתו של סגן שר הבריאות? האם להעביר לוועדה, או מה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אינני יודע. אם הוא מוכן להסתפק בדברי התשובה שלי, בבקשה. אם הוא רוצה דיון בוועדה, שאלה
יביאו יותר פרטים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מציע שיעבירו לוועדה – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה לא יכול להציע זאת. השר יכול. אני מבין שאתה מציע לשר שיציע להעביר זאת לוועדה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מוכן לשמוע מה הוא מציע. תציע לי, ואני אקבל.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסכים שהשר יבקש שיעבירו את ההצעה לוועדה, כדי ששם נברר זאת. כי באמת כולנו חרדים,
גם כתושבי ירושלים וגם כאזרחי מדינת ישראל, ואנחנו צריכים לראות איך אפשר לסייע – – –

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מוכן לקבל את הצעתך – – –

היו"ר ש' וייס:

בייחוד שהוא אמר "כולנו חרדים".

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

וכלנו ירושלמים. אני מסכים שזה יעבור לוועדה.

קריאה:

לוועדת הכספים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

למה לוועדת הכספים?

אופיר פינס-פז (העבודה):

כבוד סגן השר, הנושאים האלה נדונים הרבה מאוד בוועדת הכספים בגלל חוק ההסדרים וכו'.

היו"ר ש' וייס:

לאיזו ועדה מציע סגן השר להעביר זאת?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

ממילא ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה.

חבר הכנסת פינס רוצה להציע, בתור אחד מבעלי ההצעה, להסיר את ההצעה. בבקשה. אגב, זה מסלול מיוחד קצת, ובל ניצור תקדים. יש פה פתאום הצעה לסדר לא דחופה, והיא של שלושה חברי כנסת. דבר לגמרי לא מקובל, אבל סביר מאוד על הרקע המיוחד. הייתי אומר שזה מסלול ירושלמי סביר.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אחד המציעים הוא זה שרוצה להסיר עכשיו את הצעתו.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נצא מזה בחיים, תאמין לי. רק ש"הדסה" תצא מזה בחיים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני יכול להתחייב גם בשם חברי חבר הכנסת ריבלין, שאנחנו לא נעשה שימוש יתר במחווה שהנשיאות עשתה.

היו"ר ש' וייס:

זו לא הנשיאות, אלא היושב-ראש, ואני חושב שהוא עשה לכם מחווה נכונה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני רוצה רק לומר לכבוד סגן שר הבריאות, שאת העניין של "הדסה" הציג היטב חבר הכנסת ריבלין. מעבר לעניין "הדסה", שהוא דבר מאוד מאוד מרכזי בעיני, אני רוצה לציין, שחלק מהבעיות של "הדסה" נגזרות מהבעיות של מערכת הבריאות. אני רוצה שהמליאה תשמע, שחברי הכנסת וסגן השר ישמעו את הדברים.

ייתכן שבכנסות הקודמות המצב היה שונה, אבל לכנסת הזו יש בעיה להתמודד עם המצוקות של מערכת הבריאות, בעיה אמיתית. אני מציע כאן להקים ועדה משותפת לוועדת הכספים ולוועדת העבודה והרווחה, ועדה שתיתן תשובה על הבעיה.

אתה יודע היטב, כבוד סגן השר, שאנחנו עומדים בפני חשש רציני של מפולת במערכת הבריאות. זה חשש אמיתי. אם לא תהיה ועדה משותפת, שתיתן טיפול שוטף, אינטנסיבי ויומיומי לעניין הזה, אני חרד מפני מה שעלול לקרות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר הבריאות, אנחנו יכולים פה להוביל מהלך מעשי. על-פי המסלול שתבע עכשיו חבר הכנסת פינס, אנחנו רשאים להחליט על הקמת ועדה משותפת לוועדת הכספים ולוועדת העבודה והרווחה, ולהטיל על ועדת הכנסת לבצע את העניין הזה. מה אתה חושב?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

כל דבר שיכול לזרז ולייעל את מערכת הבריאות – – –

היו"ר ש' וייס:

אז נביא זאת בפני ועדת הכנסת, והיא תכריע. מכיוון שלפנינו הצעה שלך, אדוני סגן השר, להעביר זאת לוועדת העבודה והרווחה, ויש הצעה אחרת להעביר זאת לוועדת הכספים, אנחנו נעביר זאת לוועדת הכנסת, ושם יכריעו.

אדוני סגן מזכיר הכנסת, האם ועדת הכנסת יכולה ליזום ועדה משותפת? יכולה. אז יש לנו קצת זמן לחשוב.

הצבעה, רבותי. נצביע עכשיו על הנושא שהעלו חברי הכנסת ריבלין, פינס וחזן על בית-החולים האוניברסיטאי "הדסה" בהר-הצופים ועל המשבר שלו. בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שבעה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הנושא עובר לוועדת הכנסת להכרעה פרוצדורלית.

הצעה לסדר-היום הכוונה להקים פארק באזור קברו של הבבא סאלי זיע"א בנתיבות

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק כהן יביא לפנינו הצעה לסדר-היום מס' 1747, בנושא: הכוונה להקים פארק באזור קברו של הבבא סאלי זיע"א בנתיבות. בבקשה, כבודו. יש לך עשר דקות לשכנע את הבית.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, נאמר במקורותינו, בגמרא מסכת בבא קמא, פרק ראשון: וכבוד גדול עשו לו במותו לחזקיהו מלך יהודה. והדיון בגמרא שואל – מה הכבוד הגדול שעשו לו? שהקימו ישיבה על קברו. זה הכבוד הגדול שעשו לחזקיהו מלך יהודה.

מובן שבזמננו של חכמינו זיכרונם לברכה ידעו להעריך וידעו להבין גדולתו של אדם, והבינו כיצד באמת צריך להנציח גדולים וקדושי עליון. הבבא סאלי, זיכרון צדיק וקדוש לברכה, שכל חייו עסק בחינוך, שכל חייו עסק באהבת ישראל, הוא צריך אולי דעת תורה אמיתית שתקבע כיצד להנציח ומה לעשות לכבודו.

מהמם ומדהים שאנשים, אנשי לא מעליא, מחליטים להקים פארק, בהשקעה של 5 מיליוני דולר, דבר שכל כך זר היה לרוחו ולדרכו של הצדיק.

קרן-הקיימת לישראל, עם כל הכבוד לה, שעשתה דברים גדולים בגאולת קרקעות, והיו לה מפעלים אדירים, שראויים לכבוד ולהערכה, נכשלה פה וטעתה. מישוה צריך, לדעתי, להאיר את עיניהם ולומר להם: רבותי, זה לא המקום, כאן לא מקימים פארק. כאן צריך להקים מוסד חינוכי, אם אתם באמת רוצים לכבד את זכרו של הצדיק, זכותו יגן עלינו אמן.

אני קורא לכל אלה שיש בידם לעשות לבטל את ההחלטה הנוראה הזאת ולהסיר מסדר-היום את נושא הקמת הפארק סביב קברו של הצדיק. אני קורא לחברי חברי הכנסת להצטרף. לא מדובר בדבר פשוט, מדובר בדבר מאוד מאוד כבד. בתחילת דברי הבאתי את מאמר הגמרא, וכבוד גדול יעשו לו אם באמת יקימו ישיבה על קברו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד. אין כאן למעשה שר שצריך להשיב.

יצחק כהן (ש"ס):

אני מבקש דיון במליאה, או להעביר לוועדה, ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בויס יציע להעביר לוועדה. תודה רבה, חבר הכנסת כהן.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להשתמש במסגרת הפרוצדורלית הזאת וקצת לתמוה על דבריו של ידידי חבר הכנסת יצחק כהן:

א. למיטב ידיעתי יש בנתיבות, היישוב שאליו הגיע הצדיק ובו הוא חי ובו הוא פעל, מוסדות רוחניים הנושאים את שמו, לרבות ישיבה ומוסדות נוספים.

ב. כיוון שהצדיק היה כל כך ידוע, מפורסם ומקובל על המוני בית ישראל, אחוזת הקבר היא אתר עלייה לרגל של המוני בית ישראל. הם מגיעים בהמוניהם בימים רגילים ובימים מיוחדים. איש איש בא ושוטח את בקשותיו אצל קבר הצדיק, וראוי שייעשו סידורים מתאימים. אני מניח שזו אחת ממטרות הפארק, כדי שהמוני בית ישראל יוכלו בצורה מכובדת ונכונה להגיע אל הקבר. נדמה לי שזו המטרה המרכזית של הקמת הפארק.

זו הערה, שהיא אולי אפילו שאלה או תהייה על הדברים שנאמרו על-ידך, ידידי חבר הכנסת יצחק כהן.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת זאב בויס. בניגוד לכל פרוצדורה, אני נותן לך אפשרות של חצי דקה להגיב.

יצחק כהן (ש"ס):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. אני מאמין בכנותם, ידידי חבר הכנסת זאב בויס, של אלה שחשבו לעשות את הדבר הזה. לא היתה להם שום כוונה רעה. הרי מציאות החיים מלמדת, אנחנו יודעים

שנינו מה עושים בפארקים. הדברים שנעשים בפארקים אינם תואמים לרוחו של הצדיק. לא את זה הוא היה רוצה לראות ולא זו ההנצחה.

כפי שאמרתי, הכבוד הגדול ביותר שנעשה לצדיק, כמו שהגמרא סיפרה על חזקיהו מלך יהודה – נקים ישיבה על קברו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אנחנו נעשה עכשיו הצבעה, חברים. אני מעריך שמדובר בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. נושא של תכנון ובינוי ושלטון מקומי – זה שייך לוועדת הפנים. הצעתו של חבר הכנסת יצחק כהן: הכוונה להקים פארק באזור קברו של הבבא סאלי זיע"א בנתיבות.

עכשיו אני הולך לפתור פה עוד סוגיה. יש כאן ראשי-תיבות זיע"א – זכותו יגן עלינו אמן. פתרנו גם את הבעיה הזאת.

משה גפני (יהדות התורה):

אני ביקשתי מקרן-הקיימת לישראל. השבוע הם באים לשם, ויכול להיות שהנושא הזה יבוא על פתרוננו.

היו"ר ש' וייס:

אם אתה בתוך העניין, עם חבר הכנסת כהן, אולי תעבירו לידיעתם שהיה גם דיון קצר בכנסת בנושא הזה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חמישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא עבר לטיפול של ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעות לסדר-היום הליכי מינויו של היועץ המשפטי לשעבר, עורך-הדין בר-און, וההדלפות מהחקירה

היו"ר ש' וייס:

הנושא הבא: הליכי מינויו של היועץ המשפטי לשעבר, עורך-הדין בר-און, וההדלפות מהחקירה – הצעות לסדר-היום מס' 1753, 1771 ו-1791.

רצוי לידע את השר לביטחון פנים, שאנחנו מעוניינים בנוכחותו כאן. הוא אינו בבניין. טוב, מה אני יכול לעשות.

חיים אורון (מרצ):

הצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, כבודו. יש לך הצעה רגילה בנושא הזה.

חיים אורון (מרצ):

אני מחקתי את בקשתי הרגילה מסיבה פשוטה: אני מודה שהיתה לי מידה מסוימת של אי-נוחות מכל קיומו של הדיון. היות שנרשמו, חשבתי שגם נציג מרצ צריך להשתתף בדיון. אבל היה לו טעם במידה שהיה נוכח נציג הממשלה. הוא בכל זאת הכתובת לדיון הזה. אני לא מתכוון להיבט הפלילי במפורש.

היו"ר ש' וייס:

זה כבר התוכן.

חיים אורון (מרצ):

באותו רגע שהתברר לי שלא נמצא פה שום נציג של הממשלה מחקתי, במידה מסוימת של מחאה, את הצעתי מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

נראה שלסיעתך יש הצעות רגילות די והותר, כך שאתה יכול גם למחוק ויישאר לכם עוד, כי זה לא עובר אוטומטית לשבוע הבא, זה הולך לאיבוד.

חיים אורון (מרצ):

ברגע שמחקתי את ההצעה לפני שהיה דיון – לא הולך לאיבוד?

היו"ר ש' וייס:

כן הולך לאיבוד. אני לא ממונה על האדמיניסטרציה, אני כבר לא בתפקיד.

רבותי, בואו נפתור את הבעיה. אני מבין שיש התעניינות אדירה של האומה ושל חברי כנסת בנושא הזה. זה נושא חדש, כידוע, איש עוד לא עסק בו. עד כדי כך שרוב בעלי ההצעות לא הגיעו. זה גם כן אומר משהו. מעניין, נכון? הרעימו עלינו בנשיאות הכנסת ולא באו אפילו להעלות את הנושא הזה. לתשומת לב מי שעוקב אחרי הפרשה.

אני אפנה ליושב-ראש הכנסת. אני הייתי מוכן לעשות כאן הכרעה, אבל מוטב שיושב-ראש הכנסת יעשה אותה, לאות מחאה על כך שחברי כנסת הפסיקו להתעניין בנושא כל כך מרכזי. אולי הייתי רואה בזה סימן שהפסיקו להתעניין בו, הפסידו את רשות הדיבור ונגמר העניין. מה כל הסיפור? מילא שהשר לא בא, אבל חברי כנסת לא באו. באיזו טענה אני יכול לבוא לשר כאשר מתוך שבעה באו רק שניים, חברי הכנסת אורון וגפני?

משה גפני (יהדות התורה):

גם חבר הכנסת בני אלון כאן.

היו"ר ש' וייס:

וגם בנימין אלון. מחציתם באו. טוב, נחכה לתשובה של יושב-ראש הכנסת. חבר הכנסת אורון וחברי, ברשותכם, אני אתן אפשרות לנושא אחר, לפני שתיפול הכרעה אם הכול עובר לשבוע הבא?

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש להעלות את הנושא.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, קיבלנו אישור לדחות את כל הנושאים האלה לשבוע הבא. השר איננו.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש להעלות אותו.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. אם חבר כנסת מבקש להעלות, אני לא חושב שיש לי סמכות להעביר לשבוע הבא. רבותי, אני יכול לעשות העברה לשבוע הבא רק אם יש הסכמה בין החברים. אם אין הסכמה בין החברים, אני לא יכול לדחות לשבוע הבא. היתה נכונות של יושב-ראש הכנסת להעביר לשבוע הבא. מובן שזה מותנה בכך שיש הסכמה קבוצתית.

חבר הכנסת גפני, אתה עומד על כך שאתה תעלה את זה היום? רגע, תתייעצו דקה.

משה גפני (יהדות התורה):

אנחנו רוצים להעלות את הנושא.

היו"ר ש' וייס:

א.ק"י, אני מודיע בזאת, כדי שלא תהיינה אי-הבנות, אדוני סגן המזכיר, אני לא יכול להעביר את הנושא לשבוע הבא מכיוון שאין הסכמה ואני לא רוצה להעניש את חברי הכנסת החרוצים שבאו לכאן. לפיכך הנושא יידון עכשיו; שלוש דקות לכל דובר, כי זו הצעה דחופה.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת רומן ברונופמן; איננו. חבר הכנסת חנן פורת – איננו. זהו, הפסיד. חבר הכנסת רענן כהן – אינו נוכח. הפסיד. חבר הכנסת בנימין אלון – שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת משה גפני. חבר הכנסת אורון מחק את הצעתו והוא לא בחבילה. ממש מדהים, נושא שכל כך מעסיק את דעת הקהל. חברים שהגישו הצעה דחופה אפילו לא הגיעו לדיון.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני מוכרח לומר שאני מבין את ההתלבטות של חבר הכנסת אורון; גם היחס שלי הוא אמביוולנטי. מצד אחד החקירה עוד מתנהלת, מצד שני לא ייתכן שבזמן שהחקירה מתנהלת ינצלו כוחות מסוימים – אני משתמש במלה "כוחות" כאילו יש כאן איזו מלחמה, כי כך היא ההרגשה – את הדממה שקיימת בחלק מסוים מהבית הזה ובמקומות אחרים וישתמשו בכל מיני תרגילים משונים מאוד. ואני אסביר את דברי.

אני ממתין בדריכות לתוצאות, תהיינה אשר תהיינה. אבל אני כבר רואה שתוך כדי הדברים נעשים דברים, שאנחנו כולנו נבכה על איבוד הפרופורציה שבהם. הכניסו לנו כאן מושגים, ואני לא רואה את קץ התהליך. הערבוב בין עבירות פליליות לבין עסקאות פוליטיות הפך להיות מין דבר משונה. כבר עכשיו אני קורא בעיתונים, שיכול להיות שלא יהיה אישום פלילי, אבל סירחון פוליטי כבר קיים. אנשים אולי מחפשים כבר דרך כלשהי לרדת מן העץ – ואני אומר שוב, אינני יודע מה תהיינה התוצאות ואכבד את התוצאות, כי צריכים לדעת את האמת כמות שהיא ולא לירוא מן האמת ולעמוד מולה. אבל הסגנון הזה, לבוא ולבשר לכל הקהל ברשת הממלכתית: עובדות בדוקות, היתה עסקה, ואלה היו פרטיה, בר-און תמורת חברון, אמרו כך והיתה סחיטה, היו הקלטות, עסקת טיעון – מדברים על עסקת טיעון, וזה פלילי – ואחר כך להתחיל לרדת בקול ענות חלושה ולומר: עצם העובדה שהיתה בחישה פוליטית, זה כבר טוב מאוד שהתקשורת עשתה את שלה.

רבותי, זו שערורייה. אם הלכתם על המסלול הפלילי ויוכח שהיה כאן משהו פלילי ברמה של שוחד שעליו דיברתם, ברמה פלילית של מאפיה סיציליאנית שעליה דיברתם, יוכחו הדברים, ייתבעו האנשים וייתנו את הדין. אבל אם אתם מחפשים איך לרדת מן העץ ולומר לנו, שבכל מקרה, עסקאות פוליטיות שהיו בממשלה הקודמת עם חלק מאותן נפשות פועלות – גם אז ש"ס היתה לשון מאזניים, להוותנו ולצערי הגדול, אני הייתי אויב פוליטי גדול מאוד של ש"ס בממשלה הקודמת, כשהיא תמכה בהסכמי הדמים, ואז היו עסקאות שחרקו לי מאוד מאוד והן פורסמו בכותרות גדולות בעיתון "דבר", בעיתונים אחרים, גם ביחס למינויים מהסוג הפוליטי העדין הזה של יועץ משפטי; אבל אז לא דובר על סגנון פלילי, לא היו חקירות.

אני צריך לסיים, אני רק אומר דבר אחד: אסור לטייח את החקירה, ואני מקווה שהיא תמוצה ותתגלה האמת. אני רק דורש מן היושר האינטלקטואלי של כל הצדדים בבית הזה, אם יתברר שהיה כאן עסק עם פוליטיקה, אני מקווה שמי שניפחו את העסק הזה ייתנו את הדין.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת אלון. חבר הכנסת משה גפני.

חבר הכנסת אלון, אני חושב שלא נוכל לבחון פה את היושר האינטלקטואלי, כי פשוט הם לא באו לבחינה. זה יהיה מועד ב', כמו באוניברסיטה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני, כמו כל אזרחי המדינה, עוקב אחרי הפרסום בתקשורת בנושא של עסקאות שכביכול – או שלא כביכול, אני לא יודע – שנרקחו בעניין מינוי היועץ המשפטי לממשלה וההוראה לפתוח בחקירה משטרתית בעניין. לאחר המעקב במה מדובר, על אילו עבירות מדובר, במידה שאכן היו כאלה, הגעתי להפרת אמונים שנמצאה בחוק העונשין.

הסתבר לי, שבעצם יכול להיות מצב במדינת ישראל – בלי לקבוע עמדה, אם נעשו עבירות צריכים לעמוד לדין, לא חשוב מי, הכול שווים בפני החוק – שבו הפרקליטות או היועץ המשפטי, איזה גוף לא-נבחר ירצה לעשות "פוטש" משפטי ולהחליף את הממשלה. אתן כדוגמה את עצמי. אני לא אצביע על איזה חוק, שאני חושב שהוא חוק טוב, לטובת האזרחים, מפני שאני מרוגז על ראש הממשלה. אני לא רוצה לאפשר את העברת החוק. זו הפרת אמונים. התחייבתי כחבר כנסת. אפשר אולי להעמיד אותי לדין, לפתוח בחקירת משטרה. אותו דבר לגבי ראש הממשלה. זאת אומרת, אנחנו נמצאים במצב שבו, על-פי החלטה מינהלית של הפרקליטות או של היועץ המשפטי, אפשר לפתוח בחקירה נגד נבחר ציבור על בסיס הפרת אמונים.

היו"ר ש' וייס:

אגב, את הנאום שלך, חבר הכנסת גפני, אציע להעביר לנשיא קלינטון, למשל, כי שם גם כן כל מיני חקירות משפטיות וכן הלאה יכולות להפיל את הנשיא קלינטון. אני יודע שהוא אולי פחות חשוב מראש ממשלה בישראל.

יצחק כהן (ש"ס):

היו"ר ש' וייס:

אני מדבר רק על העיקרון. מבחינת התוכן אני לא מתערב בכלל.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מאוד מכבד את עמדותיך, אתה יודע.

היו"ר ש' וייס:

לא, פה אני מוכן להיות דוור.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מכבד את עמדותיך, ותיכף אומר, במסגרת הזמן הקצר שעומד לרשותי, למה אני מתכוון. זה לא דומה לחלוטין למקרה של הנשיא קלינטון. מדובר על הפרת אמונים, על עסקה שנרקחה.

היו"ר ש' וייס:

אני מדבר על בתי-משפט שעלולים, חלילה, לפעמים להפיל שלטון. רק על זה דיברתי. זה קורה, זה קרה.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, לא. ראש ממשלה, או אפילו נשיא ארצות-הברית, אם עשו עבירה, לקחו שוחד או ניצלו את מעמדם, הם צריכים לעמוד לדין וללכת לכלא; על זה אין ויכוח. אני מדבר על הפרת אמונים. עשו עסקה על מינוי יועץ משפטי לממשלה.

והנה אני, ביקשתי מהעוזר שלי אתמול, היות שאני מגיש הצעה דחופה לסדר-היום, להביא לי את קטעי העיתונות בעניין הזה. בין היתר, הוא מצא כותרת בעיתון "דבר" – – –

היו"ר ש' וייס:

זה אתה הממציא של העניין?

משה גפני (יהדות התורה):

זה העוזר שלי, זה לא אני. אני העברתי את זה לעיתונים. העברתי את זה ל"תד נאמן", העברתי את זה לרדיו.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, זו זכותך.

משה גפני (יהדות התורה):

כותרת ראשית בעיתון "דבר": "מגעים לעכב הסרת חסינות דרעי תמורת תמיכה בהסכם אוסלו".

יצחק כהן (ש"ס):

התאריך.

משה גפני (יהדות התורה):

התאריך הוא 27 בספטמבר 1993.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אתה מבין למה נסגר עיתון "דבר".

חנן פורת (מפד"ל):

האם אתה סבור שזה כשר מבחינה משפטית?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורת, יש לך זכות דיבור. אף שאיחרת אחזיר לך אותה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני הולך להגיד דבר מאוד מעניין, בלי לנקוט עמדה בעניין חבר הכנסת דרעי. היתה ממשלת העבודה-מרצ, שרצתה את תמיכת הסיעות ש"ס ויהדות התורה בהסכם אוסלו. התפרסם בכותרת ראשית בעיתון "דבר": במגעים עם סיעת ש"ס, של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ושמעון פרס, ייבדל לחיים ארוכים, הנושא המרכזי – כך כותב העיתון "דבר" בכותרת הראשית – הוא שש"ס תתמוך בהסכם אוסלו תמורת עיכוב ההליך של הסרת חסינותו בוועדת הכנסת של חבר הכנסת אריה דרעי.

ועדת הכנסת, בהליך של הסרת חסינות, היא ועדה מעין שיפוטית, שהדבר היחיד שמותר לה לעשות זה לבחון, האם הגשת כתב אישום על-ידי היועץ המשפטי נגד נבחר ציבור נעשתה בתום-לב. אבל זה הליך מעין שיפוט.

חנן פורת (מפד"ל):

זה כשר בעיניך?

משה גפני (יהדות התורה):

רק רגע. חבר הכנסת חנן פורת, תרשה לי.

רבותי, אם אני לוקח את המקרה הנוכחי שכביכול פורסם בטלוויזיה, איילה חסון אמרה שנקמה עסקה, שחבר הכנסת דרעי יביא את תמיכת ש"ס בנושא הסכם חברון תמורת זה שימונה יועץ משפטי לממשלה כרצונו. עסקה דומה. מה ההבדל בין מה שהיה אז למה שקרה היום? אולי אז זה היה בקיץ ועכשיו זה בחורף. אולי אז ירד גשם והיום לא ירד גשם.

היו"ר ש' וייס:

יש עוד הבדל. אז עיתון "דבר" יצא ועכשיו הוא כבר לא יוצא. בשבילי זה הבדל מאוד רציני.

יצחק כהן (ש"ס):

משה גפני (יהדות התורה):

ההבדל הוא אחד ויחיד. הנתונים הם אותם נתונים, הכוחות הפועלים מבחינת אריה דרעי – זה אותו כוח. יש הבדל אחד, המפלגה השלטת אז היתה ממשלת שמאל, הממשלה השלטת היום זו ממשלת ימין. הווי אומר, אם אני מגיע למסקנה הבלתי-נמנעת, המערכת המשפטית מורה לפתוח בחקירת משטרה – ואני בעד שיפורסם בתקשורת כל דבר – כאשר העסקה נעשית על-ידי ממשלת ימין. היא לא מורה לפתוח בחקירת משטרה, כמו שהיא לא הורתה כאן, בניגוד למה שנעשה אצל הנשיא קלינטון, מכיוון שאז היתה ממשלת שמאל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת גפני. חבר הכנסת חנן פורת – שלוש דקות. אתה קצת איחרת, אבל מה לעשות? לאט לאט אנחנו ממצים את רשימת הדוברים, אומנם בעצליים.

אם חבר הכנסת אורון נמצא בבניין ורוצה לנצל את הזכות שיש לו להצעה רגילה, אפשר לו את הזכות הזאת.

חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סיעת המפד"ל, ואני בראש ובראשונה, מברכים על החקירה הממצה שנעשית על-ידי המשטרה וצוות החוקרים של המשטרה, בתיאום עם הפרקליטות. אני יודע שזה לא נעים ולא נוח. אני חושב שבמדינה מתוקנת, שמבקשת אמות מידה של מוסר וגם של משפט, על-פי כל קנה מידה, אם אכן נכונים הדברים שפורסמו בערוץ הראשון, שאכן נעשתה פה קנוניה של הסכם למינוי יועץ משפטי תמורת אתנן פוליטי כזה או אחר – – –

יצחק כהן (ש"ס):

אם.

חנן פורת (מפד"ל):

אם, אמרתי אם. ודאי שאם. מייד אגיע. תשמע את דברי עד תום.

בנימין אלון (מולדת):

תמורת אתנן פוליטי או אתנן פלילי? תמורת מה?

חנן פורת (מפד"ל):

אם אכן נעשתה גם קנוניה, שלפיה אותו יועץ משפטי ימצא אחר כך את הדרך כדי לשחרר פלוני-אלמוני מהעונש המגיע לו, הרי יש כאן שחיתות שגובלת בפלילים – והם יקבעו עד היכן הרמה הפלילית.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת הרב גפני, שאני שבעתי את הסגנון הזה, שהוא כשלעצמו נכון מבחינתך, על איפה ואיפה. מה שפורסם ב"דבר" דרש חקירה ותביעה פלילית. אבל בזה שאז לא נעשה הדבר – אין הדבר מהווה צידוק שלא לעשות אותו כיום. אפשר לתבוע ולבקר את מה שנעשה אז. הסגנון הזה, שאנחנו כל כך מורגלים בו כחברי כנסת, האומר: אבל גם אתם הייתם כך, לא משחרר מחומרת העניין. וחומרת העניין מחייבת בירור.

אבל יש לי פה שני "אבל" גדולים. ה"אבל" הראשון נוגע לשאלת הפרופורציות. מורי ורבותי – ואני רוצה במיוחד את הקשבתך, חבר הכנסת יצחק כהן – מה שנעשה פה באמת הופך להיות איזו הווייה היסטורית, כשהוא מנותק מכל פרספקטיבה נכונה ומכל פרופורציה. ואז באמת נכון לעתים לומר: טול קורה מבין עיניך. אני מוכרח לומר שקשה לי, קשה לי לעמוד מול יושרו ואמינותו של בית-משפט עליון. ועכשיו היינו עדים, בדרמה על קו-300, ליושרו, למשל, של היועץ המשפטי לשעבר יצחק זמיר – כשהוא יושב בהרכב שאומר שבית-המשפט אין לו נגיעה בכך שמשחררים מחבלות מרצחות. זה לא שייך ליושר. זה לא שייך למשפט. זה לא שייך לדין. ואז נחמץ הלב, ואתה אומר: איפה דין ואיפה יושר, כשהמשטרה, במעשים כל כך נפשעים, לרבות הדבר האלמנטרי של גנבות רכב שנעשות חדשות לבקרים, אינה עושה את המוטל עליה? אז הפרופורציה מתעוותת.

והוא הדין כשאתה שומע חברי כנסת כאן עומדים ומסיתים בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים: על הר-חומה תהיה מלחמה, תהיה שפיכות דמים. על זה אין כבר הסתה. לכן, באמת כשהיושר לא נעשה לאורך כל הדרך – קשה לשאת.

מלה אחרונה, אדוני היושב-ראש, באמת דבר אחרון. אנחנו כולנו מצווים על איפוק עד סיומה של החקירה. אבל מי שמצווה בראש ובראשונה על איפוק אלה זה החוקרים עצמם. כשיש מכה של הדלפות, לעתים הדלפות מכוונות שנועדו לפגוע בנחקרים, ושב ראש ובראשונה פוגעים באמינות של החוקרים עצמם – אז אין הם יכולים לצפות ואין הם יכולים לתבוע, שכלפיהם תהיה התייחסות כאל אנשים נקיי דעת.

אני מקווה מאוד שלא נצטרך כולנו להיות עוד נתונים לאורך ימים בהיסטריה המתלהמת, שבאמת מלובה כל כך על-ידי התקשורת. כשתצא אמת לאור – כולנו נוכל לשפוט את אשר לפנינו ביושר ובאומץ לב. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת.

חברים, ההצעה שלכם היא, כמובן, לקיים דיון במליאה. באין שר אנחנו ממשיכים. חבר הכנסת יצחק כהן רוצה בוודאי להסיר או להציע להעביר לוועדה. תבחר לך. יש לך שלוש הזדמנויות – להסיר את הצעת פורת, להסיר את הצעת גפני או להסיר את הצעת בני אלון.

יצחק כהן (ש"ס):

לא חשוב. לצורך הפרוצדורה, משום שפורת פה הוא רשום בפני. זכין אדם שבפניו.

היו"ר ש' וייס:

בוא אציע לך עוד תרגיל יפה. מכיוון שאתה היחיד – אתה יכול להציע על כל אחת מהן, ואז תהיינה לך שלוש דקות. אבל כל פעם תעשה פסיק. לא? אומר לי סגן המזכיר שלא.

יצחק כהן (ש"ס):

בכל אופן, אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, מכיוון שקיים פה טירוף מערכות טוטלי. מדינה שלמה עסוקה ב"אם". ראשי החוקרים עסוקים ב"אם". הכול טוב ויפה. נתוני הפשיעה שפרסם המפכ"ל הם דבר שולי. כל כמה שעות נזרקת איזו גווייה או מושלכת אל פח האשפה בחיסולי חשבונות. רציחות, מעשי אונס. המדינה הזאת גועשת ורועשת תחת עול הפשע, וכולנו עסוקים באם, אם, אם, אם. יש ראשי החוקרים. פעם יש הסיפור על המעיל. העיתונות מלאה. במה? – באם, באם. המדינה הזאת הולכת ושוקעת תחת עול הפשע שנופל עליה, וכל ראשי החוקרים, המשטרה, עשיית הצדק, בתי-המשפט, הפרקליטות, התביעה, העיתונות, התקשורת והעם המסכן הזה עסוקים באם.

הגיע הזמן לשים סוף לטירוף הזה ולהעביר זאת בדחיפות לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, כדי שאולי-אולי חברי הכנסת, חברי הבית הזה – אולי מהם תבוא הישועה, בעזרת השם. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

N.החודש אם הוא

יצחק כהן (ש"ס):

החודש הזה, אדוני, הוא חודש אדר, ובחודש אדר ידוע שמתקיים בסוף "ונהפוך הוא", בעזרת השם. כל טוב.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמריהו בן-צור, אתה רוצה לומר משהו לציבור הרחב? יש לך הזדמנות.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לא.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גפני, אתה מסכים שזה יעבור לוועדה?

משה גפני (יהדות התורה):

מליאה, מליאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת?

חנן פורת (מפד"ל):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ש' וייס:

מה נעשה? נעשה הצבעה. אני מצביע על הצעת חבר הכנסת גפני בנפרד. חברי הכנסת, קורים מקרים שיש פיצול ויש הצעות לדון בנושא במליאה ובוועדה. ממילא הנושא הזה מצוי כל הזמן בוועדה ובמליאה, כך שלא נזיק לכנסת.

קודם כול, חבר הכנסת גפני לא מסכים.

משה גפני (יהדות התורה):

גם בני אלון רוצה שהדיון יהיה במליאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק כהן, לשיטתך עדיפה המליאה. תאמין לי. בוועדה ממילא זה נדון כל הזמן, בלי הפסקה. ועדה בלי הפסקה.

יצחק כהן (ש"ס):

בסדר, מליאה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אם הדיון יתקיים במליאה, לאחר מכן הנושא יורד לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

לא, היה לנו כבר מקרה אחד שהנושא היה במליאה ואחר כך הוא שוב ירד לוועדה. אני התרעתי נגד זה. אבל נכנעתי.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מבקש שהדיון יהיה בוועדה.

יצחק כהן (ש"ס):

חנן, אחרי המליאה.

חנן פורת (מפד"ל):

לא.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אם כן, נצביע על קיום הדיון במליאה. חבר הכנסת חנן פורת מבקש שהדיון בנושא יהיה בוועדה. הוא שכח שהנושא כבר היה בוועדה 17 פעם. הוא רוצה שזה יהיה 19 פעם.

חנן פורת (מפד"ל):

לא הנושא של ההדלפות. נושא ההדלפות לא היה.

היו"ר ש' וייס:

עזוב, זה הכול יחד. זו חבילה אחת.

רבותי, קודם נצביע על ההצעות של חברי הכנסת גפני ואלון לקיים את הדיון במליאה. מי בעד?

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת מ' גפני וב' אלון

בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון במליאה, ויושב-ראש הכנסת יקבע את מועד הדיון.

עכשיו אנחנו מצביעים על ההצעה של חבר הכנסת חנן פורת. הוא מסכים, על-פי הצעתו של חבר הכנסת יצחק כהן, שההצעה תידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ח' פורת לוועדת החוקה,
חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא יידון גם בוועדה. נושא רב-תכליתי.

הצעה לסדר-היום

היעלמותם של אנשים

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמריהו בן-צור, אתה מעלה את הנושא שלך היום?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

מה אדוני מיעץ לי?

היו"ר ש' וייס:

לא הייתי רוצה שתאבד את הזכות הזאת, אבל זה ממש נושא לתשובה של שר. אתה יכול להעלותו, ואנחנו אולי נמליץ בפני השר לביטחון פנים להשיב בשבוע הבא, או שנחליט על דיון במליאה. אני מזמין אותך, קודם כול; בבקשה, כבודו. הצעה לסדר-היום מס' 1625, בנושא: היעלמותם של אנשים – נושא מסתורי לחלוטין. אתה עכשיו תפענח את המסתורין.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מי זוכר את אלכסנדרה ברנדט, שהיעלמותה בחורף שעבר הסעירה את המדינה? מי זוכר את גלעד תאודור, שנעלם ב-1992, את איילה אלפסי, שנעלמה ב-1982, את יואל כרמלי, שנעלם בשנת 1981, את וולא אבו-קטייש, שנעלמה ביולי 1995, ואת עדי יעקבי – כבר

הספקנו לשכוח – שנעלמה בדצמבר 1996? אתמול קראנו מודעה בעמוד האחרון של עיתון "ידיעות אחרונות", שההורים של עדי יעקבי מציעים פרס של 200,000 שקל למי שייתן סימנים להימצאותה של עדי.

מכתבת "מבט" ניתן ללמוד את מצוקת המשפחות שילדיהן נעלמו וגורלם אינו ידוע. תחושת האי-ידיעה – איפה הבת, איפה הבן – אוכלת בהן קשות וגורמת לעתים להרס המשפחות.

מהנתונים של מחלקת הנעדרים במטה הארצי מתברר, שמ-3,200 פניות המודיעות על נעדרים 70% חוזרים או שהם מאותרים. השאר – או שהם מאותרים בתוך חודש עד שנה, והיתר – עקבותיהם לא נודעו עד היום.

בעשור האחרון מדובר על 15 מקרים של קטינים שנעלמו ואינם ידועים עד היום, ויש גם מבוגרים.

המודעות לכך בציבור הישראלי אינה גבוהה, לצערנו הרב. כשנעלם מישהו – מופיעה ידיעה קצרה במהדורת החדשות או בעמודים האחרונים של העיתון. כיצד יזכור הציבור את הפרצופים של אותם נעדרים אם לא מזכירים לו אותם?

אני תוהה. לא מדובר בציבור, מדובר בשוטרים, בחוקרים, שבמשך השנים הם מתחלפים, ודאי וודאי שהם לא יזכרו את הנעדרים ואת החומר שהתקבל על אותם נעדרים. הם לא יודעים במי מדובר.

אמצעי התקשורת יכולים לסייע רבות אם יקדישו כמה שניות – כמו שהערוץ השני עושה בנושא תאונות הדרכים, הוא מקדיש לכך זמן מדי שבוע – כך שיש סיכוי שהתמונות שלהם ייחרטו בזיכרון ואולי-אולי הנושא יקבל מקום חשוב במודעות של הציבור.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בן-צור, תואיל לדבר אלי, כי נשארנו פה שנינו, מבודדים. נשוחח בינינו.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני יודע, אדוני היושב-ראש, שבארצות-הברית משחזרים את הקלסטרונים במחשב, והם יכולים לתאר כיצד ייראה הנעדר אפילו אם עוברות כך וכך שנים. אני חושב שמדינת ישראל יכולה לרכוש את הטכניקה הזאת, כדי שבאמת יוכלו לדעת איך נראה אותו נעדר לאחר כמה שנים.

ניתן להבין את עוגמת הנפש שנגרמת למשפחות כאשר שולחים להן צווי גיוס לאותם נערים שנעדרים, או הודעות לבחור. אני הייתי מקווה, מצפה, שמשרד הפנים יימנע מכך. כתבתי לשר הפנים וביקשתי ממנו למצוא דרכים להימנע מכך.

הזמן שהמשטרה מחכה כדי להתחיל טיפול באדם שנעלם עד שהוא מוגדר כנעדר הוא זמן יקר שלא מנוצל, ובו אפשר להיעלם מהשטח ולא להשאיר עקבות.

משפחות רבות פונות בצר להן לחוקרים ולמשרדי חקירה פרטיים, ללא שיתוף של המשטרה עם החוקרים הפרטיים. משפחות כאלה נכנסות להוצאות גדולות ביותר.

בארצות-הברית, אדוני היושב-ראש, קיים ארגון של משפחות נעדרים שדואג לפרסום יקיריהם הנעדרים על קרטוני חלב, על שקיות נייר, בתמיכתן של חברות מסחריות. זאת ההזדמנות לקרוא לכל חברות המזון ולחברות אחרות להירתם למשימה למציאת הנעדרים, לאמץ את דוגמת ארצות-הברית ולפרסם על עטיפת מוצריהן את תמונות הילדים, או לצאת במשותף בקמפיין לפרסום תמונותיהם של הנעדרים.

אני יודע, אדוני היושב-ראש, שהיום המדינה הזאת סוערת, כפי שאמר חבר הכנסת יצחק כהן בדיון בנושא הקודם. צר לי מאוד מאוד שלא יהיה איזה ביטוי בתקשורת לנושא החשוב הזה, כדי לצמצם במידה מסוימת את הכאב של המשפחות שיקריהן נעלמו.

את מלאכת החיפוש לא צריך להשאיר בידי חוקרים פרטיים, אלא צריך לגייס גם את כלי התקשורת, כאמור, את הטלוויזיה – ויש לציין לשבח את תוכנית הטלוויזיה "בשידור חוקר". אני קורא לשר לביטחון פנים לפעול מייד כדי שהחיפושים אחר האנשים המדווחים כנעדרים יתבצעו מייד עם קבלת ההודעה, כדי לא לאבד זמן יקר.

אני קורא לכל הרשויות שיכולות לסייע להגביר מודעות בציבור להקים גוף שיכול לסייע למשפחות להתמודד עם המצב המתסכל שבו הן נמצאות, כאשר מצב יקריהן לא ברור.

צר לי מאוד, אדוני היושב-ראש; כזכור לך, ביקשתי להעלות זאת כהצעה דחופה לסדר-היום בשל אותה כתבה שראינו בערוץ הראשון של הטלוויזיה. הצעתם לי להעביר זאת כהצעה רגילה, אבל אני רואה שהמאורעות והנושאים השונים דחקו במידה רבה מאוד את הנושא החשוב הזה, ולבי לבי עם אותן משפחות שיקריהן נעדרים ולא יודעים איפה הם עד היום. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת בן-צור. חבר הכנסת תאופיק חטיב, בבקשה מהמקום, דקה אחת. חבר הכנסת בן-צור מציע דיון במליאה, כמובן. אתה תציע בוודאי להעביר לוועדה, נכון?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, אני מעריך את דבריו של חבר הכנסת בן-צור. אכן הנעדרים האלה הם איזו תמונה חטופה בטלוויזיה או כמה מלים ברדיו, כתבה בעיתון, בעמוד האחרון, אם בכלל – ולמשפחות הם כל עולמן.

אני מציע לחבר הכנסת בן-צור, אם הוא כבר העלה את הנושא – ואפילו אין שר שיענה לו – אולי אפשר שהוא יוביל מהלך להקמת עמותה של הנעדרים, להציע הצעת חוק שתחייב את המדינה לשאת בהוצאות החיפושים, החוקרים הפרטיים. אילו היה איזה פיגוע, או אפילו תאונת דרכים – היה תקשור עד הסוף. משום שזאת איזו היעדרות מסתורית – הנושא נסתר ונעלם לגמרי כבר בימים הראשונים, אף אחד לא יודע, ורק המשפחות סובלות.

צריך להעלות זאת בצורה דרסטית, כדי שתהיה מודעות לנושא הזה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לאדוני. את כל הפרשיות שחבר הכנסת בן-צור הזכיר אני בעצמי זוכר, סימן שהעיתונות, הטלוויזיה והרדיו בהחלט טיפלו בכך. מובן שעם הזמן – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

זה נשחק.

היו"ר ש' וייס:

זה נשחק. ראוי, אם כן, שבאמת יבואו לוועדה. אולי שם יגבשו המלצות לגבי מנגנונים של אזכור או משהו כזה. אתה בעצמך רמזת על משהו כזה.

אתה מוכן שזה יעבור לוועדה, חבר הכנסת בן-צור?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

במליאה. טוב.

קריאה:

אבל שלא יהיה דיון – – –

היו"ר ש' וייס:

זה נושא טיפוסי לוועדה, ברצינות, כי אין פה חילוקי דעות על כך שזה נושא חיוני. יש פה בעיה מה היא הטכניקה, אבל זכותך לעמוד על כך שזה יהיה במליאה. בבקשה, אנחנו מצביעים.

ההצעה היא – היעלמותם של אנשים, של חבר הכנסת שמריהו בן-צור. החלה ההצבעה על דיון במליאה. זה הרעיון.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ארבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון במליאה כאשר ייקבע. תודה רבה, חברי הכנסת.

לפני סיום הישיבה שלנו היום אני מבקש מסגן מזכיר הכנסת להעביר ליושב-ראש הכנסת את בקשתנו, שייעשה מאמץ נוסף לגרום לכך שיותר שרים יהיו כאן. היום, ולא רק היום, יותר מדי שרים לא היו כאן. לו זה לא היה במינון כזה, זה לא היה קריטי. אבל זה מתחיל להיות בעיה של הבית. הוא בוודאי ימצא דרך להפעיל לחץ על הממשלה לשתף פעולה עם הכנסת.

חברים, הישיבה הבאה תתקיים ביום שני, כ"ד באדר א' התשנ"ז, 3 במרס 1997, בשעה 16:00. אני מודיע על כך שהישיבה תמה. שלום לכם.

הישיבה ננעלה בשעה 17:32.